

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่จะนำไปสู่คำตอบของปัญหาที่ว่า มีการใช้กระบวนการเชิงบูรณาการแบบใด หรือลักษณะใดบ้าง ในการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ และจากการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการนั้น มีการพบคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ใด อันเกิดแก่ผู้เรียนรู้หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง จากผลการเก็บรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เรียงลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ

- (1) สุนทรียนิเทศศาสตร์ กวีคิดการ การสื่อสารสุนทรียะ
- (2) สหวิทยาการแห่งการเรียนรู้ บูรณาการวิชาการผสมผสานสื่อสารการแสดง

ตอนที่ 2 คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่พบ

ผู้เรียนรู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

ตอนที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ

1) สุนทรียนิเทศศาสตร์ กวีคิดการ การสื่อสารสุนทรียะ

การจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ หรือการจัดเรียนรู้กระบวนการสื่อสารที่มุ่งเน้นสุนทรียะนั้น เกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบ หลายลักษณะ ตามแต่วัตถุประสงค์ปลีกย่อยของการจัดกิจกรรมที่จะใช้ ทั้งนี้ ผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ กวีคิดการ ชุด “ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆ” ได้อธิบายไว้ถึงเรื่องนี้ว่า

“กิจกรรมเชิงสุนทรียนิเทศศาสตร์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของภาควิชาการสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีชื่อเรียกต่างกันไปเป็น 3 หมวดตามลักษณะงาน คือ กิจกรรมการแสดงละครในโครงการ “คนละครคน : ละครสั้นคัดสรร” เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้นิสิตในชั้นเรียนหลายวิชาในสาขาสื่อสารการแสดง รวมทั้งนิสิตภาควิชาอื่นๆ ได้ใช้ความสามารถของตนในการเขียนบทละครสั้น หรือการได้มาร่วมแสดงละครขนาดสั้น ที่ได้รับการคัดเลือก การสร้างสรรค์ “สื่อจินตคดี” หลากประเภทเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมสันติภาพ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ทั้งนิสิตและบุคลากรที่มีความสนใจงานสร้างสรรค์สื่อต่างๆ เช่น เทปเสียง หนังสือ บทกวี ฯลฯ ได้มาร่วมกันผลิตสื่อจินตคดี หลากหลายรูปแบบ เพื่อมุ่งเน้นการเสริมสร้างวัฒนธรรมสันติภาพ การแสดง “กวีคิดการ” ในวาระ

ทางสังคมต่างๆ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการสื่อสาร ประเด็น สถานการณ์ทางสังคม ตามวาระสำคัญๆ ต่างๆ โดยสนับสนุนและเปิดโอกาสให้นิสิตที่มีความสนใจการสื่อสารการแสดง ได้ใช้ความสามารถและมีเวทีในการถ่ายทอดความรู้สึกความคิดเห็นต่อสภาพการณ์แวดล้อม รอบตัว ด้วยการ ใช้ บทกวี ดนตรี ศิลปะการเคลื่อนไหว และการแสดงเป็นสื่อ เช่น กวีจิตการ ชุด กุหลาบต้นนั้น 36, 500 ดอก เนื่องในวาระ 100 ปีศรีบูรพา หรือกวีจิตการ ชุด “ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆ” (ดำ (ไม่) นาน, บทบันทึกการแสดงกวีจิตการ, 2548)

กิจกรรมทั้ง 3 ลักษณะนี้ ได้เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มนิสิต นักศึกษาทั้งใน และนอกภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดงและจากสถาบันอื่นๆ ร่วมกับศิลปิน ผู้เชี่ยวชาญ ในหลายสาขาวิชาชีพ เป็นผู้ถ่ายทอดการใช้ศิลปะแขนงต่างๆ เพื่อสื่อสารกับสังคม มุ่งหวังให้ สังคมดำรงไว้ซึ่งสันติ มีการใช้ชื่อกลุ่มว่า “กลุ่มหนุ่มสาวสื่อสันติภาพ”

เนื่องจากผู้วิจัย สนใจการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ด้วยการใช้การจัด กิจกรรมการแสดงกวีจิตการ ด้วยเหตุที่มีการสะท้อนภาพความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสาร กับการดำรงอยู่ของสังคม จึงจะขออธิบายถึง สุนทรียนิเทศศาสตร์ หรือการสื่อสารสุนทรียะ เฉพาะในส่วนการแสดงกวีจิตการ นั่นคือ การศึกษากวีจิตการ ชุด “ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่ง ตะวันหลังก้อนเมฆ”

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ เป็นกิจกรรมการสื่อสารการแสดง อย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถอธิบายถึงรูปแบบของการจัดการด้วยการอาศัยวิธีการอธิบายแบบลำดับ ของการผลิตกิจกรรมการสื่อสารการแสดง อันได้แก่ ชั้นก่อนการแสดง (Pre Production) ชั้นการแสดง (Production) และชั้นหลังการแสดง (Post Production) เรียงตามลำดับดังนี้

ชั้นก่อนการแสดง (Pre Production)

ในชั้นตอนนี้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้จะใช้การนัดประชุม พูดคุย แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับจัดการเรียนรู้เป็นวิธีการหลัก ในเบื้องต้นเริ่มที่ กลุ่มผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้กำหนดทิศทางหรือกรอบของกิจกรรม แล้วจึงขยายวงออกไป ด้วยการ ใช้การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งฝ่ายผู้เรียนรู้และฝ่ายผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้

หลังจากการประชุมหรือจนทำให้ได้ประเด็นหรือเนื้อหา (Topic) ของกิจกรรม ที่ต้องการจะสื่อสาร เนื่องในโอกาสวาระสำคัญ ที่สังคมโลกรอบตัว รวมถึงสถานการณ์ในประเทศไทยปัจจุบัน (พ.ศ.2548) กำลังอยู่ในภาวะที่ พร่ำพูดกันถึงเรื่อง สันติภาพ สิทธิมนุษยชน และ สิทธิสตรี ประกอบกับเนื่องในโอกาสที่ในรอบปีนี้เป็นปีที่ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งกับสตรี นักต่อสู้เคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตย สันติภาพ สิทธิมนุษยชน และสิทธิสตรี นางออง ซาน ซูจี แห่งประเทศพม่า ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านของเรา และเป็นเสมือนตัวแทน เชิงสัญลักษณ์ ของผู้นำประชาธิปไตยของสังคมโลก

จากพัฒนาการของการสื่อสารเชิงสุนทรียะ “กวีคิดการ” อันถือเป็น สื่อการแสดง ที่ทรงพลังชนิดหนึ่งในหลากหลายชนิด นับตั้งแต่การแสดงเนื่องในโอกาสรำลึก 30 ปี 14 ตุลาฯ หรือการแสดงชุด กุหลาบต้นนั้น 36, 500 ดอก เนื่องในโอกาสที่ UNESCO ประกาศให้กุหลาบ สายประดิษฐ์ หรือศรีบูรพา เป็นบุคคลสำคัญของโลก ได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จ ในการเปิดการแสดง ทำให้คณะทำงาน ซึ่งหมายถึง ผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ได้ตระหนักดีว่า เมื่อถึงวาระทางสังคมที่สำคัญ เช่นในครั้งนี่ การนำรูปแบบการแสดงกวีคิดการมาใช้อีกครั้ง เพื่อสื่อสาร จึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง อีกทั้งเมื่อได้นำศักยภาพของผู้ร่วมงานหลายๆ ฝ่าย ในที่นี้ก็หมายถึง ผู้เรียนรู้เข้ามาร่วมสร้างสรรค์งานครั้งนี้ด้วยกัน ก็จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ สุนทรียนิเทศศาสตร์ได้ในอีกวาระหนึ่ง

จากการสนทนากลุ่มคณะผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับ จุดเริ่มต้น รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้แต่ละคนที่สามารถอธิบายรูปแบบ และขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ รวมทั้งจุดกำเนิด ของกิจกรรมการสื่อสารการแสดงที่เรียกว่า “กวีคิดการ” อีกด้วย โดยมีรายละเอียดดังในหัวข้อ ต่อไปนี้

สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ : จุดเริ่มต้นและกระบวนการ

รองศาสตราจารย์ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ ในฐานะรองศาสตราจารย์ประจำ ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำผู้วิจัย ย้อนไปถึงจุดเริ่มต้นของการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ ด้วยการใช้กิจกรรมสื่อสาร การแสดงรูปแบบต่างๆ ไว้ว่า

“จุดเริ่มต้นของการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการมีที่มาจากความตั้งใจในการทำกิจกรรมที่เรียกว่า คนละครคน : ละครสั้นคัดสรร ที่มีความตั้งใจมากๆ จริงๆ ที่จะใช้การเรียนรู้หลายๆ วิชามาเชื่อมโยงกัน หากจะกล่าวว่าเป็นการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการก็ถือว่าเป็นการเริ่มต้นที่ชัดเจนมาก ว่า ต้องการให้หลายๆ วิชามารวมกัน เช่น ได้ให้นิสิตที่เรียนวิชาเขียนบท สร้างงานเขียนบทแล้วนำไปใช้แสดงเพื่อให้กับนิสิตที่เรียนวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สำหรับนิสิตปริญญาโทก็มีการใช้กิจกรรมลักษณะนี้เช่นเดียวกัน ในวิชาการวรรณกรรมและการสร้างสรรค์ และก็เป็น ในลักษณะนี้มาช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทุกๆ ปี จนได้เห็นว่านิสิตมีศักยภาพ ในหลายๆ รูปแบบที่มารวมกันสร้างสรรค์กิจกรรมได้

เมื่อมีพัฒนาการมาถึงช่วงหนึ่งและเริ่มมีคนจากภายนอก เชิญไป
ในลักษณะเป็นวิทยากร ซึ่งก็คงจะเป็นเรื่องง่ายที่จะใช้การบรรยายอย่างเดียว
แต่เริ่มเกิดความคิดว่า เราน่าจะบูรณาการวิชาการ โดยเฉพาะวิชาการแสดง
กับการให้บริการสังคมภายนอก แล้วก็เป็นความคิดที่เชื่อว่า เมื่อจะสร้างกิจกรรม
ด้วยการให้นิสิตได้เรียนรู้แล้ว ไม่น่าจะเป็นแค่การเรียนหนังสือแต่น่าจะสามารถ
ใช้กิจกรรมลักษณะนี้บริการสังคมได้ด้วย นอกจากนี้ก็ยังคงมองว่าเป็นกิจกรรม
ที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมด้วย ซึ่งทั้งหมดนี้ก็ล้วนเป็นพันธกิจของมหาวิทยาลัย
(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ขณะเดียวกันในความเป็นครูก็อดรู้สึกลอยภาคศึกษาไปพร้อมๆ กัน
ด้วยว่า กิจกรรมลักษณะนี้จะก่อให้เกิดอะไรบ้าง จะมีทิศทางเป็นอย่างไร
จากจุดนี้สิ่งที่ต้องสร้างเป็นสิ่งแรกในตอนนั้นก็คือ ทีม ซึ่งทีมในที่นี้ ก็ส่งผลให้
เกิดการมองหาคน หาบุคลากรที่จะมาร่วมในทีม ก็ได้ตั้งข้อสังเกตว่า
ถ้าจะสร้างทีมเพื่อสร้างกิจกรรมลักษณะนี้ ไม่สามารถใช้รูปแบบที่เป็นทางการ
มากได้ เพราะลักษณะงานเป็นงานบริการสังคม เป็นงานที่ต้องการอารมณ์
ในการสื่อสาร ดังนั้นก็เริ่มจากคนใกล้ๆ ตัว ที่เห็นว่ามีความสามารถและ
น่าจะพร้อมที่จะร่วมงานกันได้

แต่ครั้งนั้นก็เกิดคำถามเหมือนกันว่า ทำไมทุกคนถึงมาทำ เพราะก็เป็น
กิจกรรมที่ไม่ได้มีอะไรตอบแทนในแง่ของเงินทอง แต่ส่วนตัวเชื่อว่า เป็นเรื่อง
ของใจและอารมณ์อะไรบางอย่างที่ทำให้เกิดทีมขึ้นได้..." (ถิรพันธ์ อนุวัชศิริวงศ์,
สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2549)

จากจุดเริ่มต้นการสร้างสรรคกิจกรรม เพื่อเชื่อมโยงวิชาการทางสื่อสารการแสดง
ต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน ให้นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทได้เรียนรู้ พัฒนาการของกิจกรรม
สุนทรียนิเทศศาสตร์ ได้เติบโตสู่การเรียนรู้นอกสถานที่ เพื่อบริการวิชาการและบริการสังคม
ขณะเดียวกันรูปแบบการแสดงลักษณะกวีคดีการ ยังถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริม
ศิลปวัฒนธรรมไปพร้อมๆ กันด้วย ข้อสังเกตเกี่ยวกับเหตุผลของการเข้าร่วมกิจกรรม
ของกลุ่มบุคลากร ที่ภายหลัง คือ กลุ่มผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ได้รับการอธิบายในหลายแง่มุม
ที่ต่างกัน

"จะกล่าวว่าเป็นประสบการณ์ตั้งแต่ครั้งที่ตัวเองเป็นนิสิตปริญญาโท
ก็ว่าได้ เมื่อมีโอกาสอ่านบทกวีฉบับที่กลงเทพ (พ.ศ.2543) ครั้งนั้นก็รู้สึกชอบ
และรู้สึกดีมากๆ ที่ได้ทำ เมื่อมาถึงคราวที่ตัวเองต้องเป็นอาจารย์ ก็เห็นว่า
สิ่งสำคัญสำหรับผู้ที่อยู่ในแวดวงสื่อสารการแสดง ทั้งอาจารย์และนิสิตจะต้องมี

หากต้องการที่จะพัฒนาตนเอง คือ การได้ลงมือปฏิบัติ เพราะต่อให้เราอ่านตำรา อ่านหนังสือมากมาย แต่เราไม่สามารถปฏิบัติได้ก็ไม่ใช้ภาระของผู้ที่จะอยู่ในงาน สื่อสารการแสดง ก็เลยมองเห็นว่ากิจกรรมลักษณะนี้เป็นเวทีที่จะทำให้ ในภายหลังความรู้ หรือตำราแนวคิดอะไรต่างๆ จะตามมา และเมื่อมีใครชักชวน ให้ไปร่วมกิจกรรมลักษณะนี้เมื่อไร พิจารณาแล้วว่าเหมาะสมก็ควรรับทำ เพราะ มองว่าเมื่อตนเองเข้าชั้นเรียนสอนแล้วมีการยกตัวอย่างประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้เจอมากับตัวเอง ก็จะทำให้ผู้เรียนเชื่อถือมากกว่า..." (สุกัญญา สมไพบูลย์, สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2549)

ขณะที่อาจารย์สุกัญญา กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของตนเองทั้งในฐานะเมื่อครั้ง เป็นนิสิตปริญญาโท จนกระทั่งมาเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้วยความรู้ลึกตระหนักถึงคุณค่าและมีความสุข เมื่อได้ลงมือทำ เพราะตนเองอยู่ในเส้นทางของนักสื่อสารการแสดง อาจารย์กุสุมา เทพรักษ์ นิสิตบัณฑิตศึกษา ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ ที่มีอีก สถานภาพหนึ่ง คือ เป็นอาจารย์ทางด้านการละคร คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สอนสุนันทา ได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของตนเองว่า

"มองว่ากิจกรรมนี้เป็นอีกมิติหนึ่งที่ยังไม่เคยได้รู้จัก โดยส่วนตัวแม้ว่า จะเป็นคนที่เคยอ่านกวี แต่ก็ไม่ได้ซาบซึ้งกับงานลักษณะบทกวีมากมายนัก แต่เมื่อได้มาเริ่มทำแล้วรู้สึกดีที่ครู (รศ.ถิรพันธ์ อนุวัชศิริวงศ์) ได้มอบความ ไว้วางใจให้เราทำในฐานะผู้กำกับ รู้สึกว่าการได้รับโอกาสเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับคนที่อยู่ในวงสื่อสารการแสดง เพราะต่อให้เรามีฝีมือขนาดไหน แต่ถ้าเราไม่มีโอกาสก็จบ พอเมื่อมีโอกาส ก็อยากใช้โอกาสนั้นให้ดีที่สุด..." (กุสุมา เทพรักษ์, สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2549)

ในจำนวนบุคลากรที่ถือเป็นผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้นั้น บุคคลผู้หนึ่งที่แม้จะเป็นหนึ่งในนิสิตปริญญาโท ที่เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ หากแต่ความรู้สึกเมื่อครั้งแรกเริ่มกลับ ตอบสนองแง่บวกอื่น นอกเหนือจากการได้รับโอกาสเข้ามาพัฒนาตนเอง

"ตอนแรกที่เข้ามาเรียน ปริญญาโท ไม่เคยคิดว่าจะได้ทำกิจกรรมแบบนี้ แม้ว่าตอนที่ทำงาน จะเคยมีประสบการณ์การทำละครเวทีก็จริง แต่มันก็เป็น ละครเชิงธุรกิจ ไม่เคยเจอกิจกรรมที่ทำเพื่อสังคมมากขนาดนี้ ก็อยากลองลงมือ ทำ แล้วที่สำคัญรู้สึก ว่า ก่อนหน้านั้นนี่ก็จะต้องเรียนเครียดอย่างเดียว พอได้ มีกิจกรรมลักษณะนี้ทำก็เลยรู้สึกดี รู้สึกได้เรียนรู้" (ธนิช ถิ่นวัฒนกุล, สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2549)

บุคคลอีกคนหนึ่งที่ได้รับโอกาสในการแสดงความสามารถ เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารการแสดงรูปแบบกวีคือการ ก็คือ อาจารย์ณัฐภรณ์ รัตนชัยวงศ์ ผู้ซึ่งเริ่มต้นเป็นส่วนหนึ่งของทีมผู้สร้างสรรค์การแสดงกวีคือการ ตั้งแต่เมื่อครั้งเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี

“เข้ามาตอนนั้น (พ.ศ. 2543) เพื่อมาเล่นดนตรีและอ่านบทกวีบนเวที ลงเทป ตอนนั้นก็ได้เรียนรู้เรื่องการอ่านอย่างมากมาย คือ ได้รู้ว่าไม่ใช่แค่อ่าน แต่ต้องมีการตีความมากมาย เมื่อกิจกรรมพัฒนามาเป็นมีการแสดงด้วย ก็เหมือนเป็นอีกขั้นที่ได้เรียนรู้ และได้รู้ว่า สิ่งที่เราได้เคยทำมาแล้ว มันมีอะไรใหม่ๆ อยู่เรื่อย ตลอดเวลา

การอ่านบทกวีที่ต้องมีการออกแบบ การอ่านหลายๆ คน รู้สึกว่า ได้เรียนรู้และก็รู้สึกว่า เป็นโอกาสที่สำคัญ คือ ชอบการทำงานกับสมาชิกในทีม ที่เรียกตัวเองว่า “กลุ่มหนุ่มสาวสื่อสันติภาพ” ชอบเพราะรู้สึกว่ามีการรับฟัง ระหว่างกันมาก” (ณัฐภรณ์ รัตนชัยวงศ์, สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2549)

เมื่อกล่าวถึงชื่อ “กลุ่มหนุ่มสาวสันติภาพ” รศ.ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ ได้กล่าวเสริมว่า “เมื่อเรา (ทีมงาน) ปรากฏตัวตามสาธารณะมากขึ้น ก็เริ่มมีการถามหาชื่อ เพราะจะใช้ชื่อภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดงทั้งหมดคงไม่ได้ ณ ขณะนั้นมองเห็นถึงภาพการเจริญเติบโต ความมั่งคั่งทางปัญญา จึงนึกถึงพลังหนุ่มสาว อีกส่วนหนึ่งที่ใช้คำว่าหนุ่มสาว เพราะทีมงานส่วนใหญ่ คือ คนหนุ่ม คนสาว นิสิตนักศึกษา แล้วไปเทียบเคียงกับกลุ่ม “หนุ่มหน้าสาวสวย” ที่เป็นกลุ่มที่สร้างสรรค์กิจกรรมวรรณศิลป์และศิลปะต่างๆ ที่มีชื่อเสียงมาก ในช่วง ราวๆ ทศวรรษ 2510 ก็จึงได้เป็นชื่อหนุ่มสาวสื่อสันติภาพ สื่อสันติภาพก็ตรงๆ ตัวว่า ต้องการสร้างหรือสนับสนุนสันติภาพ อีกประเด็น คือ การจะสร้างสรรค์งานสื่อเพื่อสังคม

ต้องสร้างความเชื่อที่ว่า จิตมนุษย์ทุกคนมีความใฝ่งาม ต้องเชื่อว่า เด็กรุ่นใหม่ ล้วนใฝ่ดี ไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะแต่งตัวอย่างไร อาจจะไปที่สวนสนุก สานตามแบบทันสมัย แต่ถ้าเขาพร้อมที่จะมาเรียนรู้และแสดงผล ก็ไม่จำเป็นต้องไปคาดคั้นให้เขาต้องดีตามแบบอย่างที่คุณรุ่นหนึ่งได้วางไว้ว่าต้องเป็น ถ้าเขาเหล่านั้นได้แสดงออกว่า กำลังทำอะไรเพื่อสังคมที่กว้างขวางกว่าตนเอง นั่นก็น่าจะเพียงพอสำหรับการสร้างสรรค์พลังหนุ่มสาว เมื่อมีคนได้รับชมงานเรามากขึ้น เขาต้องการให้เราเป็นผู้สร้างงาน โดยเชื่อว่าเราสื่อได้ ขณะเดียวกันเขาไม่กรอบความคิดเรา เราก็รับทำงานเหล่านั้น พร้อมกับแบกความคาดหวังของผู้คนไว้ด้วย ซึ่งสิ่งที่เราต้องทำ คือ สร้างอะไรใหม่ที่เชื่อว่าจะไม่ทำลายสิ่งเก่า เช่น เรื่องการใช้กวี ถือว่าเป็นพัฒนาการที่ใหญ่ขึ้นๆ ทุกที และก็มาถึงโจทย์

ของ ชาน ซูจี ทำให้เราคิดหนักขึ้นว่า เราต้องทำให้มีความเป็นละครมากขึ้น”
(ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2549)

จากจุดเริ่มต้นของทีมผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้แต่ละคน การสร้างสรรค์กิจกรรมในลำดับต่อไปก็คือ การค้นคว้าและการเขียนบท (Script) สำหรับการแสดง ซึ่งอาจารย์สุกัญญา สมไพบูลย์ ในฐานะรองผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ได้อธิบายถึงขั้นตอนการค้นคว้าจนกระทั่งถึงตัวบทในท้ายที่สุดไว้ สรุปได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ (สุกัญญา สมไพบูลย์, สัมภาษณ์ : 3 เม.ย. 2549)

(1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร สื่อที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นบันทึก หนังสือจดหมาย ข่าวที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติของ นางออง ซาน ซูจี ผลงาน ความสัมพันธ์ของนางต่อครอบครัว รัฐบาลทหารพม่า ชนเผ่าต่างๆ ในพม่า ฯลฯ

(2) ประมวลข้อมูลที่ค้นคว้ามาทั้งหมด ในขั้นตอนนี้จำเป็นต้องอาศัยเวลาและความพยายามในการใช้จินตนาการและระดมความคิด และคัดเนื้อหาส่วนที่จะนำมาใช้ในงานครั้งนี้ เพราะบ่อยครั้งที่ข้อมูลที่หามานั้นมากมาย และข้อมูลหลายส่วนก็อาจไม่ส่งผลที่ตรงกับวัตถุประสงค์การสื่อสารแต่ละครั้งด้วย ซึ่งการสื่อสารครั้งนี้ คณะผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ลงความเห็น ว่า ควรกล่าวถึงประเด็นผู้หญิงเพื่อประชาธิปไตย ผู้หญิงที่เสียสละความสุขในครอบครัวหรือความรัก และภาพของชาวพม่าทั่วประเทศ

(3) ทำการแบ่งองค์ในการแสดงให้เป็นสามองก์ คือ ความนำ เนื้อเรื่องหลัก และบทสรุป เริ่มจากการเกริ่นนำเรื่องด้วยประเด็น การย้อนประวัติผ่านการบอกเล่าของหนุ่มสาวถึงความเป็นสตรีผู้ยึดมั่นในประชาธิปไตยที่มีรากเหง้า และต้นกำเนิดจากพลังศรัทธาของบุคคลในครอบครัว อันได้แก่ บิดา มารดา ในองก์ที่หนึ่ง ตามมาด้วยการนำเสนอความเชื่อความศรัทธาอย่างแน่วแน่ต่อการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมกันของมนุษยชน นำเสนอภาพความโหดร้าย สถานการณ์การกดขี่กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศพม่า และจบลงด้วยการนำเสนอความรัก ความเสียสละอันยิ่งใหญ่ และซาบซึ้งของผู้หญิงคนหนึ่งที่มีต่อครอบครัว คือ สามี และลูกกับประเทศชาติ จนแม้จะอยู่ภายใต้แรงกดดันอันทำให้ปราศจากอิสรภาพในชีวิต แต่ทั่วทั้งโลกต่างก็สรรเสริญในการกระทำของ นางออง ซาน ซูจี ในองก์ที่สาม ซึ่งมีหน้าที่แฝงคล้ายกับการแสดงคารวจิต

(4) เมื่อได้โครงบททั้งสามองก์แล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การลงรายละเอียดตามโครงที่วางไว้ โดยทั่วไปการเขียนบทสำหรับการแสดงละคร ก็ควรจะต้องลงรายละเอียดเกี่ยวกับบทสนทนา ฉาก หรือสถานการณ์ตามที่

วางโครงไว้ แต่เมื่อเป็นการแสดงกวีคีตการ สิ่งที่แตกต่างกัน คือ การผสมผสาน ท่วงทำนองของดนตรี ลีลา และบทกวี อันเป็นหัวใจหลักลงไป ซึ่งในขั้นตอนนี้ ผู้เขียนบท ต้องใช้ทั้งการสร้างสรรคบทกวีใหม่ด้วยตนเอง และเพื่อเป็นการสร้างความรู้สึกร่วมแก่ผู้ชม ผู้เขียนบทใช้วิธีการนำวรรคทองของบทกวี หรือบทเพลง ที่เป็นที่ยุติมาวางในจังหวะและสถานการณ์ของการแสดงที่มุ่งหวังให้เกิด การสื่อสารความหมายที่ใกล้เคียงกับบทกวีนั้นๆ หรือจงใจสร้างอารมณ์ ที่แตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากความหมายเดิมได้ด้วย

(5) หลังจากทีบทเสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนบทก็จะทำงานร่วมกับผู้กำกับ ในการกำหนดรูปแบบหรือวิธีการสื่อสารการแสดงที่จะใช้ในการจัดกิจกรรม อันจะนำไปสู่รูปแบบ (Form) วิธีการเล่น หรือสไตล์ (Style) ลักษณะต่างๆ ซึ่งรูปแบบของการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ ครั้งนี้ ใช้รูปแบบที่เรียกว่า กวีคีตการ ผสมผสานบทกวี ดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกายและการแสดง เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังกำหนดรูปแบบเชิงการแสดงให้สอดคล้องกับแนวคิด ทางการละครแบบเรียบง่ายที่เรียกว่า Poor Theatre หรือสุนทรียภาพ แห่งความยากจน คือแนวคิดที่เชื่อว่าการแสดงหรือการละครนั้น ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก คือ เรื่องราว ผู้แสดง และผู้ชม มุ่งเน้นการสื่อสารมากกว่า การสร้างความตระการตาด้วยฉากหรือองค์ประกอบอื่นๆ นั่นเอง

นอกจากนี้ปัจจัยที่สำคัญของการสื่อสารในรูปแบบสุนทรียภาพแห่งความยากจนนี้ คือ ลักษณะปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกันของผู้ชมกับผู้แสดง เสมือนเป็นเวทีแห่ง การแลกเปลี่ยนความรู้สึก อารมณ์ ในการสื่อสารระหว่างกันด้วย

“เมื่อเราตั้งใจที่จะ นี่คือการเรียนรู้ที่ดีอย่างหนึ่ง นั่นหมายถึง เราต้อง ชัดเจนและรวดเร็ว สร้างระบบ ต้องวางบทบาทหน้าที่ของ ทีมงาน ซึ่งในที่นี้ ก็คือ กลุ่มนิสิตนักศึกษาปริญญาตรีเป็นหลัก ดูว่าเขาเหมาะกับอะไร พบกันวัน แรกควรได้รู้ว่าตัวเองต้องทำอะไร อย่างไร ต้องชัดเจน” (กิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2549)

พัฒนาการของการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ตามลำดับ ได้ส่งผลให้ เมื่อถึง กิจกรรมการแสดงกวีคีตการชุด “อง ซาน ชูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆ” เป็นไปด้วย ความกระชับ ฉับไว ตามความต้องการของผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ เพื่อสร้างความตื่นตัว ในการทำงานและป้องกันความสับสนในหน้าที่ บวกกับเวลาที่กระชั้นชิด ทำให้กระบวนการ สร้างสรรค์จะต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว

กระบวนการแสวงหาทีมงานในการทำงาน เริ่มจากการมองหาบุคลากรที่มีความสามารถและมีความพร้อมที่จะมาร่วมกิจกรรม โดยมีเงื่อนไขเพียงอย่างเดียวคือ จะไม่มีภาวะที่ใช้คำว่า “ต้อง” ในการทำงาน

“ที่เราต้องใช้ผู้กำกับหลายคน (3 คน) เพราะเรารู้ว่าแต่ละคนมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน นั่นอย่างหนึ่ง และเราเข้าใจว่า เราจะไม่ว่ากัน ไม่มีคำว่า ต้อง เพราะทุกคนต่างมีภาระอื่นๆ ที่ต้องรับผิดชอบ แม้จะเป็นรูปแบบที่อาจไม่ถูกต้องตามทฤษฎีการกำกับการแสดงที่ให้สิทธิ์ขาดอยู่ที่ผู้กำกับคนเดียว เพราะเมื่อมีผู้กำกับหลายคนก็จะหลายสิ่ง แต่เราก็เชื่อว่า รูปแบบนี้จะให้เกิดการเรียนรู้จากการสังเกตคนหลายๆ แบบได้” (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2549)

ระหว่างนี้ ผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้จะเป็นผู้รับผิดชอบในการจะส่งเสริม สนับสนุน ให้นิสิตในสาขาวิชาสื่อสารการแสดง นิสิตอื่นๆ ที่มีความสนใจการสื่อสารการแสดงและบุคลากร นักวิชาชีพทางการแสดงต่างๆ เช่น นักดนตรี นักร้อง นักเต้น ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม สื่อสารสุนทรีย์ ตามความถนัดของตน แล้วจึงทำการคัดเลือกนักแสดงเป็นลำดับต่อไป

นักแสดงสำหรับการแสดงกวีคีตการจะแบ่งเป็นผู้บรรยาย (narrator) นักแสดงบทนำ (leading role) นักแสดงฝ่ายเต้น (dancer) นักแสดงฝ่ายร้องและดนตรี (singer and musician) และนักแสดงฝ่ายการเล่าเรื่องด้วยภาพนิ่ง (tableaux vivante) หรือการแสดงที่อาศัยรูปแบบของการใช้นักแสดงสร้างการหยุดการเคลื่อนไหวคล้ายภาพนิ่งเพื่อสื่อความหมายบนเวที) จะมีการบันทึกรายชื่อนักแสดง รวมถึงรายชื่อบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องข้อม่งตามหน้าที่ ซึ่งรายชื่อทีมงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องพร้อมภาระหน้าที่รับผิดชอบ มีดังนี้

ฝ่ายอำนวยความสะดวก (ผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้)

รองศาสตราจารย์ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ ผู้อำนวยการจัดการแสดง (รองศาสตราจารย์ ภาควิชาวาทยวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

อาจารย์สุกัญญา สมไพบูลย์ รองผู้อำนวยการจัดการแสดงและผู้ประสานงานการแสดง (อาจารย์ภาควิชาวาทยวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

อาจารย์กุสุมา เทพพิทักษ์ กรรมการจัดการแสดงและผู้กำกับคนที่ 1 (นิสิตบัณฑิตศึกษา ภาควิชาวาทยวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ภาควิชานาฏศิลป์และการละคร คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา)

อาจารย์วิฑูรย์ สังกะกิจ กรรมการจัดการแสดงและผู้กำกับคนที่ 2 (อาจารย์พิเศษ สาขาสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และครูสอนการแสดง บริษัท อาร์ เอส โปรโมชั่น 1991)

อาจารย์ปอรัชฌ์ ยอดเนร กรรมการจัดการแสดงและผู้กำกับลีลา (อาจารย์พิเศษ สาขาสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และครูสอนนาฏศิลป์ ตะวันตกสถาบันบางกอกแดนซ์)

อาจารย์ประภัสสร จันทร์สถิตย์พร (ผู้วิจัย) กรรมการจัดการแสดงและผู้กำกับคนที่ 3 (นิสิตบัณฑิตศึกษา ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์โปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์)

ฝ่ายการแสดง

นักร้อง นักดนตรีและผู้บรรยาย

อาจารย์สุกัญญา สมไพบูลย์ รับหน้าที่ผู้บรรยายและนักร้อง

อาจารย์ณัฐภรณ์ รัตนชัยวงศ์ รับหน้าที่นักดนตรี (อาจารย์พิเศษสาขาสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ)

คุณสุรียัน สุดศรีวงศ์ รับหน้าที่นักดนตรีอาสาสมัครร่วมงาน (นักเขียนวรรณกรรมเยาวชน และนักดนตรีอิสระ)

ปิติพงษ์ ผาสุกยัด รับหน้าที่นักร้อง (นิสิตชั้นปีที่ 2 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

รังสิมา นิโบล รับหน้าที่ผู้บรรยาย (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ธีมะ กาญจนะไพริน รับหน้าที่ผู้บรรยาย (นิเทศศาสตรบัณฑิต ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ดำเนินรายการทางโทรทัศน์)

นักแสดง

อาจารย์ปอรัชฌ์ ยอดเนร รับบทเป็น ออง ซาน ซูจี

เกรียงไกร พุเกษม รับบทเป็น ไมเคิล อริส ครั้งที่ 1 และ 2 (อาสาสมัครร่วมงาน และนักแสดงละครเวทีอาชีพ)

สาครินทร์ นุรักษ์เช รับบทเป็น ไมเคิล อริส ครั้งที่ 3 (อาสาสมัครร่วมงานและนักเรียนการแสดงบริษัทอิสระ)

นนตรา คุ่มวงศ์ รับบทเป็น จาม ตอง (นิเทศศาสตรบัณฑิต ภาควิชาภาพนิ่งและ
ภาพยนตร์ ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์)

อนุชา เอี่ยมปฐม รับหน้าที่ ควบคุมทีมเดิน (อาสาสมัครร่วมงานศิลปกรรม-
ศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา)

นักแสดงส่วนต้นและเล่าเรื่องด้วยภาพนิ่ง

นิสิตชั้นปีที่ 3 วิชาเอกสื่อสารการแสดง ภาควิชาวาทวิทยาและการสื่อสาร
การแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางสาวปาฎจรรย์ มรกตพรรณ

นางสาวไปรยา บุญบุตร

นางสาววาทินี นารถ ชุ่มทอง

นางสาวหฤทัย อังคสิงห์

นางสาวเปมิกา โทณะวนิก

นางสาวจุฑารัตน์ บุญจินตามณี

นางสาวเพชรวรรณ จตุพรภิรมย์

นิสิตชั้นปีที่ 2 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายปฏิฐา ทองปาน

นายคณิน จิตติวัฒนพงษ์

นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา นักแสดงสมทบและประสานงานหลังเวที

นายสุรัชย์ มิคำ

นางสาวจิตร์กัญญา อมรณพกุล

นางสาวศรัญญา ชาญเขียว

นางสาวจงสรာ ชาญสมุทร

นางสาวนิภาพร ชัยอาจ

นายณพล ต้อยอด

วิธีการในการคัดเลือกนิสิตระดับปริญญาตรีมาร่วมงานและเป็นนักแสดงนั้น
อาศัยหลักที่ว่า (1) เป็นนิสิตที่เลือกวิชาเอกสื่อสารการแสดง (2) เป็นทีมงานที่เคยมีประสบการณ์
ในการแสดงกวีตติการมาในครั้งก่อนๆ แต่ทั้งนี้อาจารย์สุกัญญา สมไพบุลย์ ได้ให้ความเห็น
เกี่ยวกับคุณสมบัติของนักแสดงสำหรับการแสดงกวีตติการไว้ว่า

“ต้องเป็นผู้ที่มีความสนใจในงานสื่อสารการแสดงผล อาจเป็นผู้ที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น การร้องเพลง เล่นดนตรี การเต้นต้องมีความพร้อมที่จะเป็นผู้เรียนรู้” (สุกัญญา สมไพบูลย์, สัมภาษณ์ : 3 เม.ย. 2549)

ฝ่ายเทคนิค

ชิตพล เปลียนศิริ รับหน้าที่ออกแบบท่าเต้น (นักเต้นอาชีพ นิสิตบัณฑิตศึกษา ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดงผล คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ธัญช ถิ่นวัฒนากุล รับหน้าที่ออกแบบเครื่องแต่งกายและทรงผม (นิสิตบัณฑิตศึกษา ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดงผล คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ศักดิ์ชัย แซ่ตั้ง รับหน้าที่แสงและควบคุมเทคนิค (ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา)

สถาพร พลวัฒน์ รับหน้าที่ควบคุมเทคนิค (อาสาสมัครร่วมงานและโปรแกรมเมอร์)

ทั้งนี้ จากการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มนิสิตและนักศึกษาที่เป็นนักเต้น นักแสดงเล่าเรื่องด้วยภาพนิ่งและประสานงานหลังเวที จะเป็นกลุ่มที่ถือได้ว่าเป็นกลุ่มผู้เรียนหลักในการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ครั้ง ด้วยสถานภาพและภาระรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย

โดยสรุปจะพบว่า การจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการรูปแบบนี้มีกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบ่งเป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ

- (1) กลุ่มอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ ในฐานะผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้
- (2) กลุ่มนิสิตบัณฑิตศึกษาและบัณฑิตที่จบการศึกษา ซึ่งมีความสามารถในด้าน การแสดงต่างๆ
- (3) นักวิชาชีพด้านสื่อสารการแสดงผล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้เคยร่วมกิจกรรมต่างๆ กับทีมงาน โดยเฉพาะกลุ่มผู้จัดการเรียนรู้
- (4) นิสิตปัจจุบันในฐานะ ผู้เรียนรู้ ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ดังนี้
 - นิสิตชั้นปีที่ 3 วิชาเอกสื่อสารการแสดงผล ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดงผล คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - นิสิตชั้นปีที่ 2 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - นิสิตภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ทั้งผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้และผู้เรียนรู้ จำเป็นต้องให้ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องของตนเอง เช่น เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ วันเวลาที่ว่าง อาหารที่รับประทานไม่ได้ (บางคนมีข้อจำกัดทางศาสนาหรือการถือมังสวิรัต) นอกจากนั้นยังดำเนินการในลักษณะกำหนดตารางการทำงาน (Schedule) ที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษร แจกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง นัดหมายวันเวลาในแต่ละขั้นตอนของการทำงาน จนนำไปสู่การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สุนทรีย-นิเทศศาสตร์ ในลำดับต่อไป

จากการดำเนินกิจกรรมสุนทรียนิเทศศาสตร์ กวีคดีการชุด "ออง ซาน ซูจี 60 ปีแห่ง ตะวันหลังก้อนเมฆ" ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2548 ณ หอประชุมศรีบูรพา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แม้ผู้วิจัยจะไม่ได้เป็นหนึ่งในทีมงานผู้จัดการกิจกรรมการแสดง แต่ก็ได้มีโอกาสชมการแสดงดังกล่าว และได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นที่จำเป็น อันนำมาสู่การได้มีส่วนร่วม ทั้งฝ่ายอำนวยความสะดวกและฝ่ายการแสดง ในการแสดงครั้งที่ 2 เนื่องในโอกาสกิจกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างวันที่ 21 - 27 พฤศจิกายน 2548 ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเป็นการร่วมมือกันระหว่างคณะนิเทศศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ และกลุ่มองค์กรทางสังคม มีชื่อมหกรรมว่า "สันติภาพในมือเรา สันติภาพในดวงใจ" รวมทั้งการแสดงครั้งที่ 3 เนื่องในงาน "สานฝันเพื่อสันติและสิทธิมนุษยชน" ระหว่างวันที่ 10 - 11 ธันวาคม 2548 ณ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่จัดโดยศูนย์ข่าวสากละวิน และองค์กรพันธมิตร

ในเบื้องต้น ภาพรวมของการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก ในตัวเนื้อหาหรือรูปแบบทางการแสดง และทีมงานนักแสดงนำ ยังคงเป็นบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางการแสดงทั้งการเต้น เล่นดนตรี และร้องเพลง นักแสดงสมทบส่วนใหญ่ยังคงเป็นนิสิตนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนิสิตภาควิชานิเทศศาสตร์จากมหาวิทยาลัยบูรพา เข้ามาเป็นทีมงานฝ่ายผลิต

เมื่อได้มีการกำหนดตารางการทำงานแล้ว ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โดยได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ช่วยผู้กำกับการแสดง ดูแลงานส่วนประสานงานที่ทีมงาน หน้าที่หลักคือ การตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานของทุกฝ่าย กำหนดตารางการซักซ้อมจากข้อมูลที่ได้รับติดตามนักแสดงเพื่อมาซักซ้อม ดูแลประสานงานการซักซ้อม ซึ่งขั้นตอนการซักซ้อมหรือ Rehearsal นั้นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการแสดง เพราะเปรียบเสมือนการสร้าง ความคุ้นเคยกับองค์ประกอบทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการแสดงครั้งนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็น บท จังหวะในการแสดงออก คู่สนทนาหรือผู้ร่วมแสดง พื้นที่ในการแสดง ดนตรี เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ฯลฯ จนทุกองค์ประกอบนั้นเสมือนเป็นธรรมชาติที่สุดสำหรับทั้งผู้แสดงและผู้ชม

โดยทั่วไป ลำดับขั้นตอนของการซ้อมการแสดงหรือการซ้อมละคร ตามที่ยึดถือปฏิบัติกัน แบ่งได้เป็น 5 ช่วงดังนี้ (มัทนี รัตติน, 2546 : 66)

- (1) การอ่านและตีความบท (Reading and Interpretation Rehearsal)
- (2) การกำหนดตำแหน่งและทิศทางของการเคลื่อนไหว (Blocking Rehearsal)
- (3) การซ้อมรายละเอียด (Polishing Rehearsal)
- (4) การซ้อมเทคนิค (Technical Rehearsal)
- (5) การซ้อมใหญ่ (Dress Rehearsal)

การซักซ้อมการแสดงกวีคดีการชุด “อง ซาน ซูจี 60 ปีแห่งตะวันหลังก้อนเมฆ” นี้ ลำดับขั้นตอน เช่นเดียวกับที่กล่าวมา โดยในการประชุม ครั้งที่ 1 เมื่อทุกฝ่ายรับทราบหน้าที่ ตารางเวลาการทำงานของตนแล้ว ก็จะเริ่มกระบวนการในลำดับขั้นแรกทันที

การอ่านและตีความบท (Reading and Interpretation Rehearsal) เนื่องจาก ผู้วิจัยเข้าร่วมงานกิจกรรมการแสดงกวีคดีการชุดนี้ ในจังหวัดที่เป็นการแสดงครั้งที่ 2 ของทีมงาน ในการอ่านและตีความบท จึงเป็นไปในระยะเวลาอันสั้น เพราะนักแสดงส่วนใหญ่คุ้นเคย และได้ผ่านการทำความเข้าใจกับบทมาแล้วในการแสดง ครั้งที่ 1 อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นได้จากการอ่านบทครั้งแรก (first reading) ในการแสดงครั้งที่ 2 และ 3 นั้น นักแสดงและผู้กำกับจะช่วยกันปรับทิศทางความเข้าใจของอารมณ์ในการถ่ายทอดข้อความหรือจังหวะท่วงท่า ให้แตกต่างไปจากการแสดงในครั้งแรก

การสื่อสารขั้นตอนนี้ ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งกับการสร้างพัฒนาการทางการแสดงของนักแสดงแต่ละคน เพราะการตีความบทสนทนาที่ดี อาทิ ปกิริยาต่างๆ ที่แฝงอยู่ในบทบาทที่ดี มิได้ส่งผลกระทบเฉพาะแค่ตัวละครใดตัวละครหนึ่ง หากแต่ส่งผลกระทบต่อตัวละครอื่นๆ ของการแสดงอีกด้วย การซักซ้อมที่เริ่มต้นด้วยการปรับความหมายของการตีความให้มีทิศทางเดียวกันทั้งเรื่องแก่ผู้แสดงหรือทีมงานทุกคน จึงเป็นหัวใจสำคัญในการส่งเสริมให้การแสดงหรือละครเรื่องนั้น มีความเป็นเอกภาพ

สำหรับการแสดงกวีคดีการ “อง ซาน ซู จี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆ” ในคราวที่ 2 นี้ ผู้กำกับและผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ จะเน้นให้ประเด็น เรื่อง สันติภาพ เป็นหัวใจของการแสดงครั้งนี้ ผู้นำนักหรืออารมณ์หลักของเรื่อง จึงจำเป็นต้องเทไปยังความมุ่งหวังที่จะก่อให้เกิดสันติภาพ เพื่อให้การสื่อสารสอดคล้องกับ ประเด็นหลักของการจัดกิจกรรมในภาพรวมที่ชูประเด็น สันติภาพ ดังนั้นผู้นำนักของการแสดงจะตกไปอยู่ในองค์ที่สาม ที่เป็นการคารวะ เชิดชูถึงพลังการต่อสู้เพื่อสันติภาพอันยิ่งใหญ่ของ อง ซาน ซูจี

จากการสังเกต ผู้วิจัยพบว่า การตีความเช่นนี้ แตกต่างจากการตีความในการแสดง เมื่อครั้งที่ 1 ที่นำหน้าของเรื่อง ประชาธิปไตยโดยผู้นำสตรี จะโดดเด่นที่สุด เพราะเป็นการแสดง เนื่องในโอกาสรำลึกถึงผู้นำสตรี ชาวพม่า ออง ซาน ซูจี ในโอกาสที่อายุครบ 60 ปี ทั้งนี้ ผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ก็ได้แสดงความเห็นในทางเดียวกันนี้ไว้ด้วยว่า

“เราน่าจะสามารถใช้เนื้อหาหลักที่มีในเรื่อง สื่อสารประเด็นใหญ่ๆ ที่แตกต่างกันแต่สอดคล้องกันได้ถึง 3 ประเด็น คือ ประชาธิปไตยโดยผู้นำสตรี สันติภาพ และสิทธิมนุษยชน ซึ่งเราก็ต้องดูว่า โอกาส จังหวะเวลามันเป็นยังไง เราเล่นเรื่องในงานอะไร ใครเป็นกลุ่มผู้ชมหลัก” (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, สัมภาษณ์ : พฤศจิกายน 2548)

นั่นจึงหมายถึงว่าในการตีความสำหรับการแสดงครั้งที่ 3 เนื่องในงาน “สานฝัน เพื่อสันติและสิทธิมนุษยชน” ที่เชียงใหม่ ได้ปรับไปสู่การมุ่งที่จะสื่อสารเนื้อหาที่ว่าด้วย สิทธิมนุษยชน เป็นหลัก ทั้งนี้ตามหลักการสื่อสาร การวิเคราะห์องค์ประกอบทางการสื่อสารถือว่า เป็นสิ่งสำคัญมาก ดังนั้นเมื่อโจทย์สำหรับการแสดงในครั้งนี้ 3 ซึ่งมีผู้ชมหลักเป็นนักวิชาการ ศิลปิน นักเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและสันติภาพ มีผู้ชมชาวพม่า รวมถึงปัจจัยทางภูมิศาสตร์ สถานที่สำหรับจัดการแสดงก็เอื้ออำนวยให้การเล่น เน้นที่เรื่องความหลากหลายทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ วัฒนธรรม ศาสนา พูดถึงความเป็นมนุษย์ได้ การตีความเช่นนี้ จึงเป็นปัจจัยที่สร้างอารมณ์ที่แตกต่างให้กับผู้แสดงและทีมงานได้ ในโอกาสนี้จึงขอเสนอ บทการแสดงกวีคิดการ “ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆ” ที่ใช้ในการแสดง ครั้งที่ 2 พร้อมการนำเสนอตัวอย่างการตีความบทระหว่างการอ่านบทและซ้อมบทให้ได้เข้าใจ ขั้นตอนการตีความบทนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้ (บทการแสดงงานจุฬาฯ วิชาการ, 27 พฤศจิกายน 2548)

บทการแสดงกวีคิดการ

ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆ

(สงวนลิขสิทธิ์)

องค์ที่ 1 ดอกไม้แกร่งแห่งประชาธิปไตย

- ไฟสว่างที่มุมเวที ออง ซาน ซูจี นั่งบันทึกข้อความเพื่อเป็นตัวแทนของ ออง ซาน ซูจี ในปัจจุบัน รำลึกเหตุการณ์เพื่อประชาธิปไตยและสื่อสารให้ผู้ชมได้รับทราบ บันทึกเสร็จ ลูกชิ้นอ่านข้อความที่ตนเองเขียนไว้ (ที่โต๊ะเขียนหนังสือมีคอมพิวเตอร์ตั้งอยู่ และจะให้อยู่กับสมุดบันทึก เป็นสัญลักษณ์ของแสงส่องปณิธาน)

ออง ซาน ซูจี แม่เยือกเย็นเช่นนทีสีมรกต
 นั่งน้ำใสในกรอบกฎขึงหัตถา
 ยังมุ่งหวัง - พลังแกร่งแข็งขึ้นมา
 จนคมกล้าเป็นแก้วกาจบาดอ้อมมือ

- ไฟสว่างอีกมุมหนึ่งของเวที เป็นมุมที่ประจำของผู้บรรยาย นักร้อง นักดนตรี นักดนตรีบรรเลงเพลงสั้นๆ ให้มีกลิ่นอายเลียนดนตรีพม่า

ผู้บรรยาย 1

ยิ่งขมยิ่งบ่มกล้า ยิ่งเช่นสายยิ่งเกิดก่อ
 ทะมึนเมฆทมิฬพทอ หรือจะลบกลบสุริย์จันทร์

- ดนตรีพม่าประยุกต์บรรเลง นักแสดงออกมารำรำในแบบร่วมสมัย ผสมผสานพม่า ให้อ่อนช้อยและสวยงาม พร้อมเสียงผู้บรรยายอ่านบทกวี “ดอกไม้แกร่งแห่งประชาธิปไตย” เพื่อเปิดเรื่องการเชิดชู ออง ซาน ซูจี (สลับอ่านตามความเหมาะสม โดยผู้บรรยาย)

คือดอกไม้ผลิบานบนเส้นทาง	ผู้สรรค์สร้างสันติสุขทุกแห่งหน
คือดอกไม้แห่งเสรีวิถีชน	ผู้สร้างธรรมนำภมลงคนดี
คือดอกไม้แดนพม่าบุปผาชาติ	ผู้สร้างขวัญประชาราษฎร์ให้สุขี
คือดอกไม้ปกฉัตรวีรสตรี	นาม ออง ซาน ซูจี ศรีประชา
หกสิบปีแห่งสตรีผู้ยิ่งใหญ่	ผู้นำประชาธิปไตยในพม่า
รินรดน้ำเมลิ็ดพันธุ์แห่งศรัทธา	เพื่อเติบโตใหญ่เป็นต้นกล้าประชาธิปไตย
รอมชมร้ายคล้ายเคลือบเงาท้องฟ้า	ทว่าทิวแสงพลันตะวันฉาย
แผ่รังสีเสรีภาพอบใจกาย	มลายความหลับโหลให้ตื่นพลัน
แล้วต้นกล้าแห่งประชาธิปไตย	ก็เติบโตใหญ่ยิ่งแผ่กิ่งก้าน
เป็นไม้แกร่งขึ้นชมอุดมการณ์	แห่ง ออง ซาน ซูจี ศรีแผ่นดิน

- นักแสดงรำรำเชิดชูดอกไม้แกร่งแห่งประชาธิปไตยเข้าหลังเวที
- ออง ซาน ซูจี วางสมุดบันทึกใกล้กับโคมไฟไว้ที่โต๊ะ เดินเข้าหลังเวที

- นักแสดง 6 คน เคลื่อนตัวออกมา พร้อมด้วย อง ซาน ชูจี อยู่ตรงกลาง ยืนนิ่งอย่างสง่างาม
- นักแสดง 6 คน ค่อยๆ ออกมายืนพุดล้อมเป็นครึ่งวงกลม โดยมีเสียงเพลงคลอ

- นักแสดง 1 วันที่ 8 เดือนที่ 8 คริสต์ศักราช 1988 หรือ 8 สิงหาคม นักศึกษาและประชาชนพม่านับล้านคนลุกขึ้นเรียกร้องประชาธิปไตยจากรัฐบาลเผด็จการทหารที่ครองอำนาจมา 26 ปี
- นักแสดง 2 อง ซาน ชูจี บุตรสาวของนายพลองซาน วีรบุรุษเพื่อเอกภาพและเอกราชของพม่ากับนางดอว์ ซิ่น จี ทูตพม่าประจำประเทศอินเดีย มารดาผู้เข้มแข็งปราดเปรื่องและเป็นกัลยาณมิตรร่วมอุดมการณ์ของบิดา
- นักแสดง 3 เธอเดินตามรอยบิดา บนถนนการเมือง สละความอบอุ่นของครอบครัวและอนาคตทางวิชาการ อุทิศตนเพื่อการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย
- นักแสดง 4 ชูจี เรียกร้องประชาธิปไตยและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติเท่าเทียมกันระหว่างชาติพันธุ์ในพม่า กลุ่มเผด็จการทหารไม่ตอบสนองข้อเรียกร้อง แต่จัดตั้งสภาพัฒนาการระบอบเผด็จการขึ้นเมื่อ 18 กันยายน 2531
- นักแสดง 5 ชูจี ร่วมกับมิตรสหายของบิดา และคนรุ่นใหม่ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน ตอบโต้ด้วยการจัดตั้งพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย วันที่ 24 กันยายน 2531 โดย อง ซาน ชูจี ได้รับตำแหน่งเป็นเลขาธิการพรรค ประกาศต่อสู้กับเผด็จการด้วยการใช้นโยบายสันติวิธี
- นักแสดง 6 รัฐบาลเผด็จการใช้อำนาจเผด็จการได้กักขังการศึกษ สังกักบริเวณ ชูจี ให้อยู่แต่ในบ้านพักเป็นเวลา 3 ปี และแม้จะถูกกักขังวันที่ 27 พฤษภาคม 2533 พรรคของเธอได้รับชัยชนะอย่างท่วมท้นในการเลือกตั้งทั่วไป รัฐบาลเผด็จการทหารไม่ยอมถอยโอนอำนาจ และยึดเวลากักบริเวณเธอต่อไป

ออง ซาน ซูจี เรียนท่านผู้เผด็จการ ขอให้หูของท่านจงเปิดกว้าง
 ฟังเสียงของผู้คนทุกหนทุกทาง ตาสองข้างของท่านจงหันดู
 มองผู้คนรอบข้างอย่างเป็นคน เขากระเสือกกระสนเขาต่อสู้

นักแสดง 1-6 (พูดคนละวรรคตามหลังซูจี)
 เพื่อชีวิตที่ดีกว่าน่าเชิดชู ท่านต้องรู้ว่าอะไรเป็นอะไร
 ท่านไม่ใช่พระผู้ประกาศิต กำหนดคามถูกผิดชีวิตได้
 ไม่ใช่พระผู้สร้างวางแบบไว้ ท่านก็เหมือนใครใครอีกหลายคน

ผู้สื่อข่าว 14 ตุลาคม 2534 คณะกรรมการโนเบลแห่งประเทศนอร์เวย์
 ประกาศชื่อนางออง ซาน ซูจี เป็นผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ โดยเธอไม่สามารถไปรับรางวัลได้ เพราะหากออกนอกประเทศแล้วนั้นหมายถึงจะไม่ได้กลับสู่มาตุภูมิอีก..นับเป็นเวลา 17 ปีแล้ว (นับถึง พ.ศ. 2548) ที่นางออง ซาน ซูจี ต้องถูกกักบริเวณภายในบ้านพัก ไม่ได้พบหน้าลูกทั้งสอง อเล็กซานเดอร์และคิม ไม่ได้ดูใจสามี ไมเคิล อริส ก่อนเสียชีวิต

นักแสดง 1 เธอเสียสละทุกสิ่งและอุทิศชีวิตจิตใจเพื่อประชาธิปไตย

นักแสดง 2 ด้วยการรอคอยอย่างสงบ สันติ

นักแสดง 3 จวบจนวันนี้

นักแสดง 4 เธออยู่ในวัย 60 ปี

นักแสดง 5 60 ปี แห่งสตรีผู้เป็นสัญลักษณ์แห่งประชาธิปไตย

นักแสดง 6 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆที่สลบหลับซ้อน

นักแสดงทั้ง 6 เคลื่อนตัวในขณะที่เพลงโศลกร้องขับ กลายเป็นกลุ่มชนที่นิ่ง
 เป็นครั้งวงกลมพียง ออง ซาน ซูจี กล่าวปราศรัย

ผู้บรรยาย 2 “ณ ที่ใด ดวงใจมิไหวหวั่น ไม่พริ้งพริ้นระวางแห่งฉาย
 ณ ที่ใด อยู่ได้ด้วยเกียรติพราว มิต้องค้อมเศียรถวายผู้ใดเลย

ผู้บรรยาย 3 “ณ ที่ใด ดวงใจจรดล สูสถลแห่งผลกรรมกระทำสิ้น
 อีกพลังจิตตาเป็นอาภิน ขอสวรรค์โปรดยินดลบันดาล

ผู้บรรยาย 1 มาตุภูมิข้าไซร์ได้สัญจร ส่วนครอันบาราศเรื่องว่าฉาน
ณ ที่นั้นขอพระโปรดประทาน ให้สัมฤทธิ์ กิจการสมใจเทอญฯ

● จามตอง เดินออกมาที่โต๊ะโคมไฟ หยิบบันทึกขององ ซาน ชูจี ขึ้นมาแล้ว
จึงอ่าน “เหตุการณ์ในวันนั้น อง ซาน ชูจี ได้บันทึกไว้ว่า วันนั้น ดิฉันได้กล่าวปราศรัยกับ
ประชาชนผู้มุ่งมั่นในการได้มาซึ่งการปกครองแบบประชาธิปไตย ด้วยสันติวิธี ความรุนแรง
ไม่จำเป็นเลยสำหรับพวกเรา”

อง ซาน ชูจี (พูดกลางเวทีต่อประชาชน 6 คน) ดิฉันเชื่อว่าทุกท่าน
ซึ่งได้มาชุมนุม ณ ที่นี้ มาด้วยความปรารถนาที่จะต่อสู้เพื่อให้
ได้มาซึ่งระบบประชาธิปไตยหลายพรรค และเพื่อทำให้
จุดมุ่งหมายดังกล่าวสัมฤทธิ์

“ขอให้ประชาชนทุกคนสามัคคีและมีวินัย ขอให้
ประชาชนทุกคนทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ขอให้ประชาชน
ทุกคนปลดปล่อยพันธนาการทั้งปวง”

จามตอง “เรามีได้ต้องการลงประชามติแต่ต้องการให้ยกเลิกระบบ
พรรคเดียว สถาปนาการปกครองระบบหลายพรรค และจัดตั้ง
ที่บริสุทธิ์ยุติธรรมขึ้นโดยเร็วที่สุดและนั่นคือข้อเรียกร้องของ
พวกเรา”

● ไฟค่อยๆ เฟดลงนักแสดงทั้ง 6 คนแปรสภาพเป็นกำแพงกัน ชูจี เผด็จการ
ออกมาทำท่าทางข่มขู่

● เสียง voice over ได้เถียงคำชูจี โดยนักแสดงทั้ง 6 คน จะไล่ลีลาตาม
อารมณ์ของบทสนทนา โดยเน้นการแสดงเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจเผด็จการที่คุกคามชูจี

ผู้บรรยาย 3 ใช้

เสียง voice over “จะเป็นประชาธิปไตยหลายพรรคไปทำไมกันเล่า
อย่านำความคิดและระบบวิถีแบบตะวันตกที่เธอเติบโต
และซึมซับมา นำมาใช้กับประเทศนี้ อยากรู้อำนาจในการ
ปกครองประเทศอย่างนั้นหรือจึงเรียกร้องนัก ประชาธิปไตย
ประชาธิปไตย!”

ของ ชาน ซูจี “ประชาธิปไตยที่พวกเราเรียกร้องกันอยู่คือภาวะที่ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสงบ ภายใต้กฎหมายที่ให้สิทธิ ศักดิ์ศรีแห่งมนุษยชน มิใช่เพื่ออำนาจใด เพื่อกลุ่มไหน หรือเพื่อคนใดคนหนึ่ง ”

ผู้บรรยาย 3 ใช้

เสียง voice over “ถ้าอย่างนั้นก็ขอให้เธอตีมัดอ่า อิมเอมกับอุดมการณ์ในบ้านของเธอเท่านั้น ห้ามออกไปไหนโดยเด็ดขาด ถ้า 3 ปียังไม่พอ ก็เพิ่มเป็น 5 ปี และกว่านั้น...หรือตลอดชีวิต จะคอยดูซิว่าไอ้อุดมการณ์ไร้สาระ การเรียกร้องที่ไม่มีผลนี้จะทำให้เธอทนได้สักกี่น้ำ เธอเป็นเพียงผู้หญิงคนหนึ่งจะมีพลังอำนาจอะไรเล่าที่จะบังคับให้คนทั้งประเทศมาร่วมอุดมการณ์ได้ ”

ของ ชาน ซูจี “ดิฉันมั่นใจว่า ความรักและสัจจะจะโน้มน้าวใจมหาชนได้มากกว่าการบังคับ”

ผู้บรรยาย 3 ใช้

เสียง voice over “ถ้าเช่นนั้นก็จงโน้มน้าวใจในกำแพงนี้ โน้มน้าวใจต้นไม้ ดอกไม้ สัตว์เลี้ยงเล็กๆ บ้านเก่าๆ เครื่องเรือนที่ยังเหลือด้วยร่างกายที่ไร้ซึ่งเสรีภาพและหัวใจที่ไร้วิญญาณของเธอเกิด”

ของ ชาน ซูจี “คุณ ตะราง ทำร้ายได้แต่ร่างกาย แต่มีอาจทำลายขวัญและวิญญาณลงได้ จิตวิญญาณและอุดมการณ์แห่งสันติภาพ เสรีภาพ มนุษยธรรมและประชาธิปไตย จะล่องไปตามกระแสลม ลอยไปในอากาศ ไหลไปกับสายธารเข้าสู่กระแสสำนึกและหัวใจของเพื่อร่วมอุดมการณ์ทุกคน ”

ผู้บรรยาย 3 ใช้

เสียง voice over “การอยู่ข้างในคนเดียว ในกำแพงคุณนี่ยอมจะสร้างความสะเทือนใจให้ผู้ถูกกักขังได้ ให้โลกประณามในการไม่ทำหน้าที่ของแม่และเมียที่ดี เพราะการเรียกร้องสิ่งที่ไม่มีความหวังจะได้มา ”

อง ซาน ชูจี “กำแพงคุณก็คงส่งผลสะท้อนต่อผู้ที่อยู่ข้างนอกเช่นกัน ...และดิฉันก็อุทิศชีวิตนี้ทั้งหมดแล้วเพื่อประโยชน์สุขของพี่น้อง ชาวพม่าอย่างไม่เคยโดดเดี่ยวและไม่เคยทอดทิ้งใคร...และดิฉัน ก็หวังว่าชาวพม่าจำนวนมากจะตระหนักถึงสัญชาตญาณ ภายในที่กระตุ้นให้เราพยายามมองหาสวรรค์และเสียง อันหนักแน่นที่คอยพร่ำบอกกับเราว่า เบื้องหลังก้อนเมฆที่เรียง รายสลับซับซ้อนยังคงมีพระอาทิตย์ที่คอยเวลาอันเหมาะสม ที่จะโผล่พ้นออกมาให้แสงสว่างคุ้มครองแก่เรา “

นักแสดงทั้ง 6 คน ค่อยๆ เดินแสดงลีลาที่แสดงว่าคุณค่อยๆ สลายหายไป แล้ว และเคลื่อนออกไป จากเวที จนเหลือแต่เพียง อง ซาน ชูจี ยืนสงบนิ่งตามลำพัง

จากตัวอย่างบทการแสดงครั้งที่ 2 ในองก์ที่ 1 เบื้องต้นเราจะเห็นคำบรรยายการแสดง เช่น กิริยา ตำแหน่งการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในบางช่วง เช่น นักแสดงทั้ง 6 คน ค่อยๆ เดิน แสดงลีลาที่แสดงว่าคุณค่อยๆ สลายหายไป แล้ว และเคลื่อนออกไป จากเวที จนเหลือแต่เพียง อง ซาน ชูจี ยืนสงบนิ่งตามลำพัง เป็นลักษณะการเขียนบทที่ผู้เขียน จินตนาการถึงทิศทาง ลีลาต่างๆ ของตัวละครและบอกให้ผู้ที่ได้อ่านบทได้ทราบ

นอกจากนี้บางช่วงยังมีการ อธิบายความหมายของสัญลักษณ์ หรือการเน้นย้ำ สิ่งที่ซ่อนอยู่ภายใต้การกำหนด ท่าทางต่างๆ เช่น

โดยนักแสดงทั้ง 6 คน จะใส่ลีลาตามอารมณ์ของบทสนทนา นี้ โดยเน้นการแสดงเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจเผด็จการที่คุกคาม ชูจี

ซึ่งนั่นนับเป็นการตีความเบื้องต้นของผู้เขียนบทที่พยายามจะบอกกล่าวกับผู้ที่ได้ อ่านบท ถึงสิ่งที่ต้องการจะสื่อสาร

การตีความในการแสดงครั้งนี้ มีข้อแตกต่างที่พัฒนาจากการแสดงครั้งแรกอยู่ตรงที่ ในการแสดงครั้งนี้ ผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนรู้ ทั้งที่เป็นฝ่ายกำกับกับการแสดงและ ฝ่ายนักแสดงได้ลงความเห็นร่วมกันว่า เมื่อมีการปรับปรุงบทจากครั้งที่ 1 และโอกาสในการสื่อสาร ที่แตกต่างกันไป การสื่อสาร ประเด็นหลักในการแสดงครั้งนี้ น่าจะขยับแง่มุมอีกด้านให้แตกต่าง ออกไปได้

การแสดงองก์ที่ 1 ในช่วงต้น เป็นเสมือนหัวใจหลักในการเล่าเรื่องราวต้นกำเนิดของ อง ซาน ชูจี ในครั้งก่อน จึงถูกสร้างความหมายให้ทดแทนการต่อสู้ของ นักคิด นักต่อสู้

เพื่อสันติภาพคนอื่นๆ ไปพร้อมกันด้วย ดังจะยกตัวอย่าง การตีความบางส่วนของงานนี้ เมื่อนักแสดง ผู้รับบท อง ซาน ซูจี ได้ก้าวออกสู่เวทีการแสดง เธอได้กล่าวบทกวีว่า

“แม้เยือกเย็นเช่นนทีสีมรกต
 นิ่งน้ำใสในกรอบกฎขึงหัตถา
 ยังมุ่งหวัง- พลังแกร่งแข็งขึ้นมา
 จนคมกล้าเป็นแก้วกาจบาดขึงมือ”

บทกวีบทนี้มีความหมายที่สามารถสื่อสารได้กว้างไกลกว่าวิธีการต่อสู้ของ อง ซาน ซูจี แต่อาจรวมไปถึงการมุ่งมั่นและศรัทธาในพลังแห่งสันติที่แม้ว่าจะถูก กดขี่ ปิดบังไว้เพียงไร เมื่อถึงวันที่พลังเหล่านั้นเข้มแข็งมากพอ ก็จะมีอำนาจเขตแห่งสันติภาพที่เคยถูกจำกัด ให้กว้างขวางออกไปได้ จากเดิมที่การตีความบทกวีช่วงนี้ในการแสดงครั้งที่ 1 จะเน้นไปที่พลัง แห่งแนวคิดประชาธิปไตย

องค์ที่ 2 ศรัทธามั่นในศักดิ์ – สิทธิมนุษยชน

- จามตอง หยิบสมุดบันทึกเปิดดูอีกครั้ง
 “เพราะเธอคือแสงแรกแห่งอุษา และสุดแสงแห่งจันทร์คราใกล้รุ่ง
 จึงสลัวเงาไศลไร้โค้งรุ่ง ฦ ขอบคัวร์รอยต่อ-รอเวลา
 เพราะเธอคือแก้วผลึกงามลึกใส มือที่กำกอดไว้จึงไร้ท่า
 ยิ่งบดบังบทบาทด้วยศาสตร์ฯ ประกายแก้วแววกล้ายิ่งแกร่งคม ”
- นักศึกษาหญิง และ จามตองเดิน พลิวางม

นักร้องเพลง คือรักคือหวังคือตั้งใจ	คือชีวิตคือธรราคือท้องฟ้า
คือผู้มุ่งสร้างสรรค์เพื่อประชา	คือดาวศรัทธามนะสติชัย
ก้าวไปมั่นในเส้นทาง	ก้าวอย่างด้วยเธอลิขิต
ก้าวสู่หลักแห่งชัยแห่งชีวิต	ด้วยนิมิตแห่งไกลที่ก้าวเดิน

(ผู้บรรยาย 1 และ 2 ยืนตรงมุมเวที ขณะที่บรรยาย นักแสดงหญิง 1-4 เดินออกมา ยืนซ้อนกันอยู่กลางเวที แต่ละคนหันหลังให้คนดู แล้วหันหน้าทีละคน เพื่อบอกกล่าวและจบด้วยท่าทางแห่งความเจ็บปวดนั้น (Tableaux Vivante) โดยมีภาพ ซีลูเอต แสดงกิริยาไปด้วย)

อง ซาน ซูจี “วัฒนธรรมสันติภาพ วัฒนธรรมประชาธิปไตย และวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชน เป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ การนำมันไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพจะต้องก่อให้เกิดการจัดการที่เป็นประชาธิปไตยและป้องกันความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมต่างๆ”

- นักแสดง 1-4 พุดสลัคนละครวด

นักแสดง 1 เรามีคนมากมายหลายเชื้อชาติ
เราพากันแบ่งประเทศแบ่งเขตค่าย

นักแสดง 2 แต่เราลืมมาตลอด ความวอดวาย
เราทั้งหลายอาศัยโลกใบเดียวกัน

นักแสดง 3 เราทั้งหลายอาศัยโลกใบเดียวกัน
เอาความเกลียดเป็นวิถีที่แข่งขัน

นักแสดง 4 ต้องโยนหาสันติภาพตราบนิรันดร์ วิถีสู่สันตินั้น...จึงมีดমন

อง ซาน ซูจี แท้สันติคือวิถีที่เอื้ออาบ สันติภาพต้องเป็นเหตุมิใช่ผล
ตราบนิรันดร์ที่ยังหันหน้าเช่นหมาคน สันติภาพสากลก็เปลี่ยนแปลง

ผู้บรรยาย ประชาธิปไตยและวัฒนธรรมสันติภาพคือสิ่งเดียวกัน นั่นย่อม
หมายถึง ความเป็นอยู่ของชนกลุ่มต่างๆ จะต้องเป็นไปอย่าง
สงบ ร่มเย็น ท่ามกลางความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในโลก
ใบเดียวกัน ในประเทศเดียวกัน

ผู้สื่อข่าว ชาวรัฐฉานที่เป็นกลุ่มชนหนึ่งในพม่าคงต้องรอร่มเงาแห่ง
ประชาธิปไตยต่อไป เพราะขณะนี้ ต้องทนทุกข์ทรมานกับ
สงครามแบ่งแยก ที่เผด็จการผู้ครองอำนาจ ละเมิดสิทธิ
มนุษยชน โดยการมอบใบอนุญาตแก่สมาชิกของกองทัพ
ในการข่มขืนสตรีที่ไม่มีทางต่อสู้ และไร้ซึ่งทางเลือก

ผู้บรรยาย 2 เช่นเดียวกับชะตากรรมที่เกิดขึ้นแก่ชนส่วนน้อยในรัฐกะเหรี่ยง
ที่ได้รับความอับยศอดสูจากการถูกข่มขืน

- ผู้สื่อข่าว การข่มขืนนับเป็นอาวธสงครามที่ทำร้ายทั้งร่างกายและจิตใจ ใครจะรับรู้ถึงความทุกข์ทรมานแห่งเลือดเนื้อ ชีวิตจิตใจ ของเหยื่อผู้บริสุทธิ์
- นักแสดง 1 ฉันท้องได้ 7 เดือน พวกทหารประมาณ 10 คน เข้ามารุม ข่มขืนฉันต่อหน้าสามีที่ถูกทำร้ายร่างกายและมัดเอาไว้ ทุกคนหัวเราะพอใจกับเสียงหวีดร้องและร่ำไห้ของฉัน สี่วันหลังถูกข่มขืนฉันคลอດอย่างเดียดาย สามีฉันตายหลังถูกบังคับให้เป็นลูกหาบของกองทัพ
- นักแสดง 2 หลังจากถูกพวกทหารข่มขืน ฉันจำหน้าพวกมันได้แม่น
- ผู้ใหญ่บ้าน พ่อแม่และสามี พาฉันไปกองร้อยเพื่อซื้อตัว แต่ไม่ปรากฏตัวของมันสองคน ผู้ใหญ่บ้าน พ่อแม่ สามี และฉัน ทุกคนโดนปรับ ช้อหาปรับปร้าให้พวกทหารในกองทัพเสียหน้า
- นักแสดง 3 ฉันเล่าเรื่องถูกทหารข่มขืนให้สามีฟัง เขาโกรธและทุบตีฉัน ประณามฉันว่าฉันเป็น นังโสภณี่ ฉันหย่ากับเขาหลังจากนั้น เขาให้ลูกเรียกฉันว่า นังกะหรี ไม่ใช่แม่ของพวกเขา...ฉันผิดเพราะถูกข่มขืน
- นักแสดง 4 ชีวิตฉันตกต่ำโดยที่ตัวเองไม่ได้เป็นสาเหตุ ฉันอยากให้มีใครลากตัวไอ้คนที่มันทำกับฉันมาให้ฉัน ฉันจะฆ่ามัน ฉันไม่สามารถลืมความเจ็บปวดได้ ถ้ามีใครช่วยฉันได้ ฉันจะชอบใจมาก
- (นักแสดงอีก 2 คน ที่เหลือเดินออกมาภายหลังที่ผู้บรรยายใกล้จะบรรยายเสร็จ)
- จามตอง เลือดจงหยุดไหล
เปลวไฟสงครามจงหยุดแสง
ระเบิดบาปกระสุนบ้าราคาแพง
ความรุนแรงทั้งหลายหยุดได้แล้ว
- (ดนตรีบรรเลงแผ่วผิวชะงักงันทันทีเมื่อผู้บรรยายพูดขึ้น)

ผู้สื่อข่าว (แทรกทันที)แจ้งจับแรงงานพม่าหลบหนีเข้าเมือง ผู้ให้ความช่วยเหลือ ให้ที่พัก การงาน ถือเป็นความผิดต้องโทษทางกฎหมาย

ผู้บรรยาย 1 แรงงานพม่ากลายเป็นอาชญากรร้ายแรง ซึ่งเขาเหล่านั้นคือคนหนุ่มสาว ที่ไม่สามารถทนต่อความยากเข็ญ ที่รัฐบาลเผด็จการทหารพม่าได้กระทำไว้ จนทนอยู่ในแผ่นดินแม่ของตนไม่ได้

ผู้บรรยาย 2 แต่เมื่อเข้ามาเหยียบในดินแดนแห่งเมตตากรุณา กลับถูกข่มเหงรังแก เอารัดเอาเปรียบ ป่าเถื่อน ไร้มนุษยธรรม...จะให้คนเหล่านี้กล่าวขานว่าเมืองไทย เป็นเสือหรือจระเข้ดี

- นักแสดง 4 แสดงกิริยาถูกกระทำ เชิงลีลา ในขณะที่เป็นเสียงผู้บรรยายชายพูดแทนนักแสดง

ผู้บรรยาย 3 ผมชื่อ อู โฟ ตา ตู มาทำสวนผลไม้ที่ระนอง เขาให้อยู่ในกระท่อมเล็กๆ ท่ามกลางงู แมงป่อง สัตว์ร้าย และไข้มาเลเรีย เราเสียค่าทำใบอนุญาตเข้าเมือง นายจ้างหักเงินเราและไม่ให้เงินเดือนติดต่อกัน 3 เดือน เราเรียกร้องขอเงินเดือน แต่ในที่สุดเราถูกไล่ออก ใบอนุญาตนั้นก็ใช้ไม่ได้ เราเป็นต่างด้าวหนีเข้าเมือง ที่ต้องคอยหนีตำรวจ

- นักแสดง ชาย 3 คน แสดงกิริยาถูกกระทำเชิงลีลา ในขณะที่เป็นเสียงผู้บรรยายชายพูดแทน นักแสดง

ผู้บรรยาย 4 ผมชื่อ โก เมียว เป็นคนงานก่อสร้าง เพื่อนผมก็เป็นคนงานก่อสร้าง พวกเขาอยู่ชลบุรีไม่ได้รับเงินเดือนมา 5 เดือน และเพื่อนคนงานหญิงก็ท้องได้ 5 เดือน ผมมีเงินอยู่ 2600 บาท จะนำไปให้พวกเขา ผมถูกตำรวจค้นตัวและเรียกเก็บเงิน 2500 บาท ผมขอให้เหลือไว้ใช้จ่ายบ้าง ตำรวจดีใจมาก เขาเอาไปแค่ 2000 บาท

ผู้บรรยาย 3 หลังจากผมแยกปลาหมึกแล้วนำไปตากแดด ผมอบน้ำให้ลูก นายจ้าง เด็กร้องไห้ เมียนายจ้างตบหน้าผมเพราะคิดว่าทำร้าย ลูกเขา ผมขอลาออกและขอเงินเดือน เขาไม่ให้ เราทะเลาะ และด่ากัน เข้าให้นักเลงสามคนใช้ท่อนเหล็กกระหน่ำตีผม ท่ามกลางสายตาคอนมากมาย นักเลงได้รับการประกันตัวแล้ว พวกคนที่เห็นเหตุการณ์เพิกเฉย...ผมไม่ว่า ผมแค่อยากรู้ว่า ตอนนี้ร่างของผมถูกฝังไว้ที่ไหน

- นักแสดง 1-4 แสดงลีลา เป็นคนรับใช้ในบ้าน

นักแสดง 4 พวกฉันเป็นแม่บ้าน หรือคนรับใช้ในบ้าน นายจะลงโทษเมื่อเรา ทำงานผิดพลาด บางครั้งฉันก็ไม่เข้าใจภาษาไทยที่เธอพูด

นักแสดง 1 ฉันถูกทุบตี ทุกที่ในบ้าน ด้วยอะไรก็ได้...ที่ใกล้มือ

นักแสดง 2 บ่อยครั้งที่ฉันโดนมีดคัตเตอร์กรีดคอ

นักแสดง 3 คิวข้างซ้ายของฉันยังบวมและเป็นแผลเพราะถูกตบด้วยรองเท้า

นักแสดง 5 เขาเข้ามา...เข้ามา...เขาจะ...อย่า!

นักแสดง 5 ทำท่าวิ่งหนี นักแสดงชาย วิ่งตามไปกระซอกผม ฟริช กิริยากำลังกระซอก

ผมไว้

อง ซาน ซูจี (ทันที)ความรุนแรงทั้งหลายหยุดได้แล้ว
หยุด....ให้สายลมสะอาดได้พัดมา
มีเวลาให้หายใจอย่างผ่องแผ้ว

- (ดนตรีเริ่มคลอ)
- (นักแสดงเริ่มขยับตัวเป็นลีลาแห่งความหวังตามคำในบทกวีที่อง ซาน ซูจี

กล่าว)

ให้ที่กับประกายน้ำทำวงแวว	ให้ที่กับดอกแก้วได้ผลิบาน
ให้ที่กับต้นข้าวระย้ารวง	พืชผักผลพวงขึ้นเต็มย่าน
ที่ซึ่งคนช่วยกันทำงาน	และดวงหน้าร้านมีรอยยิ้ม
ให้ที่กับดวงตะวันสันติภาพ	ได้เอิบอาบให้ผู้คนได้เอิบอิม
โลกสวยสดงดงามล้ำเพาพริ้ม	คนได้ลิ้มรสหวานแห่งสันติธรรม

จามตอง “ประชาธิปไตยที่พวกเราเรียกร่องกันอยู่ คือภาวะที่ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสงบ ภายใต้กฎระเบียบแห่งกฎหมาย ได้รับการคุ้มครองจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ปกป้องสิทธิของพวกเรา เป็นสิทธิที่ช่วยให้เราดำรงศักดิ์เสรีแห่งมนุษยชนเอาไว้ได้ โดยไม่ต้องสร้างความแตกแยกในความแตกต่างของชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรมของเพื่อนร่วมชาติ”

การตีความองค์ที่ 2 ผู้วิจัยยังจำภาพการแสดงกวีคีตการ “**ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่ง ตะวันหลังก้อนเมฆ**” ครั้งที่ 1 ได้ชัดเจนว่า ในองค์ที่ 2 ของการแสดงนั้น การเสนอการเล่าเรื่องด้วยภาพนิ่ง (tableaux vivante) ของนักแสดงที่เป็นตัวแทนชนกลุ่มน้อยในพม่าที่ถูกทารุณทั้งจากเพื่อนร่วมชาติ และจากนายจ้างชาวไทยเมื่ออพยพเข้ามาหางานทำในเมืองไทย สร้างความสะเทือนใจ และอารมณ์แก่ผู้ชมเป็นอย่างมาก

ภาพที่ 1 การใช้การเสนอเรื่องด้วยภาพนิ่ง ที่ให้อารมณ์คล้ายภาพเขียนที่มีชีวิต

ภาพที่ 2 นักแสดงใช้การสื่อสารทางร่างกายที่ช่วยเสริมอารมณ์ของบทพูด

ทว่าในการแสดงครั้งที่ 2 ครั้งที่ 2 นี้ จังหวะของการก้าวออกจากเวทีของนักแสดงที่สวมบท ออง ซาน ซูจี ในช่วงที่นักแสดงชายคนหนึ่งกำลังกระซอกนักแสดงหญิงที่เป็นสาวใช้พม่าอย่างฉับพลัน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในบท คำว่าทันทีในวงเล็บคือการกำกับการแสดงที่ผู้กำกับต้องการให้เกิด ภาพความรู้สึกจริงจัง และอารมณ์ที่เข้มข้นต่อการเอาชนะความรุนแรงทั้งหลายที่ ออง ซาน ซูจี พยายามเรียกร้อง

ออง ซาน ซูจี (ทันที)ความรุนแรงทั้งหลายหยุดได้แล้ว
หยุด....ให้สายลมสะอาดได้พัดมา
มีเวลาให้หายใจอย่างผ่องแผ้ว

- (ดนตรีเริ่มคลอ)
- (นักแสดงเริ่มขยับตัวเป็นลีลาแห่งความหวังตามคำในบทกวีที่ ออง ซาน ซูจีกล่าว)

ให้ที่กับประกายน้ำทำวงแวว	ให้ที่กับดอกแก้วได้ผลิบาน
ให้ที่กับต้นข้าวระย้ารวง	พืชผักผลพะวงขึ้นเต็มย่าน
ที่ซึ่งคนช่วยกันทำกรงาน	และดวงหน้าร้านมีรอยยิ้ม
ให้ที่กับดวงตะวันสันติภาพ	ได้เอบอาบให้ผู้คนได้เอบอิม
โลกสวยสดดงามล้ำเพาพริ้ม	คนได้ลิ้มรสหวานแห่งสันติธรรม

ผู้กำกับจงใจให้เกิดความกระชับ ทันที เพื่อจะสื่อสารถึงการ หยุด ยุติ ความรุนแรง ในทุกๆ ด้าน เพราะตีความว่าสันติภาพจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ท่ามกลางความรุนแรง แล้วตัด อารมณ์ความรุนแรงกลับมาด้วย การใช้ท่วงท่าลีลาที่พลิ้วไหว เพื่อสื่อสารถึง ความงดงามของ สันติภาพตามอุดมคติ ผู้วิจัยสังเกตว่า ในการแสดงครั้งที่ 1 นั้น การใช้ลีลาพลิ้วไหวช่วงนี้ ไม่สามารถสื่อสารประเด็นสาระได้มากเท่ากับครั้งที่ 2

ภาพที่ 3 การใช้ลีลาเพื่อประกอบกับบทกวีที่สะท้อนความงดงามของความหวัง

องค์ที่ 3 ทิวสาชลประจักษ์นามแห่งความดี

อเล็กซานเดอร์และคิม (นอร์เวย์) ไมเคิล (อังกฤษ) และซูจี (พม่า) ยืนคนละมุม ของเวทีและแต่ละเวทีทุกคนก็พูดถึงกัน เป็นการแสดงให้เห็นว่าสายใยความสัมพันธ์ของครอบครัว นี้เชื่อมโยงกันเสมอแม้จะไม่ได้อยู่ด้วยกัน โดยมีการขับร้องเพลง "แสงดาวแห่งศรัทธา" คั่นเป็นช่วง (นักดนตรีเล่นเพลงนี้คลอไปตลอด)

นักร้อง	พราวพรายแสงดวงดาวน้อยสกา ส่องฟากฟ้าเด่นพราวไกลแสนไกล ตั้งโคมทองส่องเรื่องรุ่งในหทัย เหมือนธงชัยส่องนำจากห้วงทุกข์ทน
---------	--

ออง ซาน ซูจี ไม่เคิลคะคุณจำได้ไหมฉันเคยขอเพียงอย่างเดียว
หากประชาชนของฉันต้องการฉัน คุณจะต้องช่วยฉันทำหน้าที่
ที่พวกเขาหมายให้ หากเหตุการณ์เช่นนั้นเกิดขึ้น

ไมเคิล ผมจำได้ดี ทุกถ้อยคำที่คุณบอกผมเมื่อคุณตัดสินใจ
แต่งงานกับผม

ออง ซาน ซูจี บางครั้งฉันกลัวว่าเหตุการณ์ ต่างๆ และเหตุอันควร
คำนี้เกี่ยวกับชาติบ้านเมืองจะพรากเราทั้งสองจากกันในเวลา
ที่เราต่างก็กำลังมีความสุขมอบให้กันและกัน

ไมเคิล จนทำให้การจากกันนั้นเป็นความทุกข์ทรมาน.... แล้วต่อมา
คุณก็ให้สัมภาษณ์ทางสถานีวิทยุบีบีซีว่า

ออง ซาน ซูจี ในใจฉัน ฉันไม่เคยจากประเทศและประชาชนของฉัน
ไปไกลเลย

ไมเคิล ผมรู้ ซู ในใจของคุณมีผมและลูก แต่เหนืออื่นใดคุณมีประเทศ
ชาติและประชาชน

ออง ซาน ซูจี หากเรารักกันและทนุถนอมกันและกันให้มากที่สุด
ในขณะที่เรายังทำได้ ฉันมั่นใจว่า ความรักและความเห็นอกเห็น
ใจจะได้รับชัยชนะที่สุด ไม่ว่าจะในวันแรกหรือวันสุดท้าย

นักร้อง พายุฟ้าครืนข่มคุกคาม เดือนลับยามแผ่นดินมืดมน
ดาวศรัทธายังส่องแสงเบื้องบน ปลุกหัวใจปลุกคนอยู่มิวาย

ไมเคิล ผมยังจำได้ซู ช่วงเวลาแห่งความเปี่ยมสุขนั้น...วันเวลาที่เราได้
อยู่ร่วมกันตามลำพังครั้งสุดท้าย ปลีกตัวจากโลกโดยสิ้นเชิง
นั่นคือความทรงจำที่เป็นสุขที่สุดของผมในระหว่างปลายปีของ
ชีวิตแต่งงานของเรา มันเป็นเวลาที่ยังบอบช้ำน่าอัศจรรย์
ซู....คุณนะ ตั้งกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดสำหรับกิจกรรม การเรียน
และเล่นเปียโนของคุณมาก ซึ่งผมมักจะขัดจังหวะอยู่เสมอ
คุณ กำลังศึกษาพุทธธรรมต่างๆ ผมประดิษฐ์ของขวัญ
วันคริสต์มาสในแต่ละวันเพื่อนำมาแจกจ่าย เราใช้เวลาทั้งหมด

ในช่วงนี้สนทนากันเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ มากมาย ผมไม่ได้คาดคิดเลยว่านี่จะเป็นครั้งสุดท้ายที่เราจะได้อยู่ร่วมกันสำหรับอนาคตที่มองเห็นอยู่เบื้องหน้า

ออง ซาน ซูจี อีกหลายปีต่อมา ฉันรับรู้เรื่องราววันสุดท้ายในชีวิตของคุณ เราอยู่ห่างกันคนละซีกโลก มีเพียงหัวใจเท่านั้นที่โบยบินไปอยู่ใกล้คุณ... ไมเคิลคะ ฉันยังมุ่งมั่นในอิสรภาพที่แท้จริง ขอขอบคุณที่เข้าใจฉันเสมอ ตลอดระยะเวลาที่เราถูกกีดกันไม่ให้มีโอกาสได้พบกัน กระทั่งคุณจากฉัน จากลูก จากโลกไป...

- แทรกสื่อบันทึกการจากพราว

จาม ตอง ความรู้สึกของนางดอ ซิ่น จี คงเศร้าสลดสุดพรรณา..เมื่อสามีพราวจากไป...นายพลออง ซาน วีรบุรุษของชาวพม่าถูกลอบสังหารเมื่อ ออง ซาน ซูจี อายุได้เพียง 2 ขวบ

นักร้อง ขอเยาะเย้ยทุกขยอกชวากหนามลำเค็ญ
คนยังคงยืนเด่นโดยทำท่าย
แม้ฝันฟ้ามีดับเดือนลับละลาย
ดาวยังพรายศรัทธาเย้ยฟ้าดิน

ออง ซาน ซูจี ดิฉันมิได้เป็นนักโทษการเมืองสตรีเพียงคนเดียวในพม่าที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันยังคงมีสตรีจำนวนมากที่ถูกจำขังเนื่องจากความเชื่อทางการเมืองของพวกเธอ สตรีบางท่านมีลูกเล็กซึ่งต้องตกอยู่ภายใต้การดูแลของพ่อ เด็กบางคนถูกกั้นไม่ให้มีโอกาสไปเยี่ยมที่คุมขังเลยเพราะกลัวว่าเด็กจะทนสภาพอันทรมาณใจนั้นไม่ได้.... เมื่อตอนที่ดิฉัน ได้พบลูกชายคนเล็กเป็นครั้งแรก หลังจากพละพราวกันถึงสองปีเจ็ดเดือน เขาดูเปลี่ยนไปมากจากเด็กผู้ชายหน้ากลมใสดูอ่อนกว่าวัย 12 ขวบกลายเป็นวันรุ่นหน้าตาทำทางทันสมัย ถ้าดิฉันได้พบกลางถนนเห็นทีจะจำไม่ได้แน่ ตอนนี้อูต้องเผชิญชีวิตโดยไม่มีแม่อยู่เคียงข้าง

- ดนตรีบรรเลงเพลงแสงดาวแห่งศรัทธาจบลง
- คิม ซึ่งยืนอยู่กับอเล็กซานเดอร์ คิมเดินไปหยิบผ้าไหมที่แขวนไว้ มาพาดคอ อเล็กซานเดอร์มีพาดคออยู่แล้ว เริ่มขับร้องและบรรเลงเพลง “ไหมแท้ที่แม่ทอ” คิมเดินกลับไป อเล็กซานเดอร์

นักร้อง	ผ้าผืนนี้ผืนใหม่แม่ให้ลูก	รักพันผูกทุกใยไหมวิจิตร
	ใยไหมโยงใจแม่เนรมิต	ไหมอุทิศแม่อีกทอดต่อดำนาน
	ลูกก็ถือผ้าทอที่แม่ให้	เป็นเส้นใยไหมและแม่ที่กล้าหาญ
	ผ้าทุกผืนมีชีวิตจิตวิญญาณ	ทอประสานสอดสร้อยอย่างแยบยล

อเล็กซานเดอร์ (กล่าวสุนทรพจน์)

“ผมได้มายืน ณ จุดนี้ ในวันนี้ เพื่อรับมอบรางวัลโนเบล สาขา สันติภาพ อันเป็นรางวัลที่ทรงเกียรติที่สุดในนามของแม่ของผม ทั้งนี้เพราะสถานการณ์ที่เป็นอยู่ไม่อนุญาตให้ท่านมารับรางวัล ด้วยตนเองได้ ผมจะพยายามทำให้ดีที่สุดที่จะถ่ายทอดความรู้สึกต่างๆ ที่ผมเชื่อว่าแม่ต้องการจะแสดงออก ก่อนอื่นใด ผมรู้ว่าแม่จะต้องเริ่มด้วยการกล่าวว่า”

มีการแสดงลีลาภาพ Abstract เป็นสัญลักษณ์วิถีชีวิตของชาวพม่า ประกอบ โดยนักแสดง 1-5 และนักเต้น

ออง ซาน ซูจี “ดิฉันไม่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพในนามของตัวเอง แต่ในนามของประชาชนชาวพม่าทั้งหมด รางวัลนี้มีได้เป็นของดิฉัน แต่เป็นของผู้คน ทั้งชาย หญิง และเด็ก ผู้ซึ่งยังคงเสียสละความเป็นอยู่อันผาสุก เสรีภาพและชีวิตของพวกเขาอย่างไม่ย่อท้อ เพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตยในพม่า มันคือรางวัลของพวกเขา และจะต้องมีชัยชนะให้กับการต่อสู้ อันยาวนาน เพื่อสันติภาพ เสรีภาพ และประชาธิปไตยสำหรับพม่าในที่สุด”

อเล็กซานเดอร์ “อย่างไรก็ตาม ในฐานะของคุณ ผมใคร่จะเพิ่มเติมว่า โดยส่วนตัวแล้วผมเชื่อว่า การอุทิศตนและเสียสละของแม่ได้ กลายมาเป็นสัญลักษณ์อันสูงค่า ด้วยสัญลักษณ์นี้จะทำให้ ชะตากรรมอันโศกสลดของประชาชนชาวพม่าเป็นที่รับรู้และ ตระหนักต่อชาวโลกมากยิ่งขึ้น”

คิม (กล่าวสุนทรพจน์)

“ผมรู้ว่าหากในวันนี้แม่ของผมมีอิสรภาพ แม่จะต้องขอบคุณ พวกท่านและขอให้ท่านช่วยสวดมนต์อ้อนวอนให้ผู้กดขี่และ ผู้ที่ถูกกดขี่ต่างโยนอาวุธของตนทิ้งและร่วมมือกันสร้างชาติ ขึ้นมา บนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่ยึดมั่นในสันติภาพ”

- ทุกคนเข้าหลังเวทียกเว้น ออง ซาน ซูจี
- ดนตรีเพลงดอกไม้แกร่งแห่งประชาธิปไตยเริ่มบรรเลงขึ้น
- ด้านหลังบริเวณตรงกลางเวทีมีจินตลีลา ดอกไม้แกร่งแห่งประชาธิปไตย

โดยนักแสดงทุกคน

คือดอกไม้ผลิบานบนเส้นทาง	ผู้สรรค์สร้างสันติสุขทุกแห่งหน
คือดอกไม้แห่งเสรีวิถีชน	ผู้สร้างธรรมนำภมลงคนดี
คือดอกไม้แดนพม่านุภาพชาติ	ผู้สร้างขวัญประชาราษฎร์ให้สุขี
คือดอกไม้ปกฉัตรวีรสตรี	นามออง ซาน ซูจี ศรีประชา

- จามตอง ก้าวไปมอบช่อดอกไม้เพื่อแสดงคารวะจิตแด่ ออง ซาน ซูจี

หกสิบปีแห่งสตรีผู้ยิ่งใหญ่	ผู้นำประชาธิปไตยในพม่า
รินรดน้ำเมลิ็ดพันธุ์แห่งศรัทธา	เพื่อเติบโตใหญ่เป็นต้นกล้าประชาธิปไตย
รอมชรัยคลายเคลือบเลือนท้องฟ้า	ทิวภาสว่างพลันตะวันฉาย
แผ่รังสีเสรีภาพอาบใจกาย	มลายความหลับไหลให้ตื่นพลัน
แล้วต้นกล้าแห่งประชาธิปไตย	ก็เติบโตใหญ่ยิ่งแผ่กิ่งก้าน
เป็นไม้แกร่งขึ้นชมอุดมการณ์	แห่ง ออง ซาน ซูจี ศรีแผ่นดิน

- นักแสดงเข้ามาห้อมล้อมแล้วรับดอกกล้วยไม้ไป มอบให้กับประชาชนผู้ชม

นกสิบปีแห่งสตรีผู้ยิ่งใหญ่	ผู้นำประชาธิปไตยในโลกหล้า
รินรดน้ำเมลิตพันธุ์แห่งศรัทธา	เพื่อเติบโตใหญ่เป็นต้นกล้าประชาธิปไตย
คือดอกไม้ผลิบานบนเส้นทาง	ผู้สรรค์สร้างสันติสุขทุกแห่งหน
คือดอกไม้แห่งเสรีวิถีชน	ผู้สร้างธรรมนำกมลผองคนดี

- นักแสดงกลับขึ้นมาบนเวที รายล้อม อง ซาน ชูจีและจามตอง

คือดอกไม้แห่งฟ้าคือดาววัน	ผู้สร้างขวัญกลางดวงใจให้น้องพี่
คือดอกไม้หกทศวรรษวีรสตรี	นาม อง ซาน ชูจี ศรีประชา
นกสิบปี แห่ง ชูจี ศรีแผ่นดิน

- อง ซาน ชูจี ก้าวออกมาเบื้องหน้า

อง ซาน ชูจี “ดิฉันหวังว่า ชาวพม่าจำนวนมาก จะตระหนักถึง
 สัญชาติญาณภายใน ที่กระตุ้นให้เราพยายามมองหาสวรรค์
 และเสียงอันหนักแน่นที่คอยพร่ำบอกกับเราว่า เบื้องหลัง
 ก้อนเมฆที่เรียงรายสลับซับซ้อน ยังคงมีพระอาทิตย์ที่คอยเวลา
 อันเหมาะสม ที่จะโผล่พ้นออกมาให้แสงสว่างคุ้มครองแก่เรา”

- ไฟค่อยๆ เฟดลงจน จบการแสดง

การตีความในองก์ที่ 3 นี้ สิ่งต่างไปจากการแสดงครั้งที่ 1 อย่างชัดเจน โดยเฉพาะ
 ในช่วงท้ายของการแสดง ที่มีการนำเสนอภาพนิ่ง เพื่อสื่อความในเชิงนามธรรมว่าสันติภาพนั้นเกิด
 จากผู้คนทุกหมู่เหล่าในสังคมร่วมกันสร้างสรรค์ ระหว่างที่นักแสดงที่รับบทอง ซาน ชูจี
 ได้ถ่ายทอดความรู้สึกที่แสดงออกเมื่อนางได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ แต่ไม่สามารถ
 ไปรับรางวัลด้วยตนเองได้ ดังนี้

มีการแสดงลีลาภาพ *abstract* เป็นสัญลักษณ์วิถีชีวิตของชาวพม่า ประกอบ
 โดยนักแสดง 1 – 5 และนักเต้น

อง ซาน ซูจี “ดิฉันไม่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพนามของตัวเอง แต่ในนามของประชาชนชาวพม่าทั้งหมด รางวัลนี้มิได้เป็นของดิฉัน แต่เป็นของผู้คน ทั้งชาย หญิง และเด็ก ผู้ซึ่งยังคงเสียสละความเป็นอยู่อันผาสุก เสรีภาพและชีวิตของพวกเขาอย่างไม่ย่อท้อ เพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตยในพม่า มันคือรางวัลของพวกเขา และจะต้องมีชัยชนะให้กับการต่อสู้อันยาวนาน เพื่อสันติภาพ เสรีภาพ และประชาธิปไตยสำหรับพม่าในที่สุด”

ภาพที่ 4 การใช้อุปกรณ์ สร้างภาพเชิงนามธรรมที่สื่อความหมายถึงสัญลักษณ์ของชาวพม่า นั่นคือเจดีย์ชเวดากอง

ภาพที่ 5 การสร้างภาพลักษณะเดียวกับภาพที่ 4 ในขนาดและรูปแบบเวทีแสดงที่ต่างกัน

การใช้ขบวนนักแสดงพร้อมกับอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะเป็นสัญลักษณ์ของพม่าเดินออกมา เบื้องหลัง ออง ซาน ซูจี พร้อมกับผ้าผืนยาวสีทอง ที่ทำสุดเมื่อลิ้นเสียงของ ผ้าผืนนี้ จะถูกกางออก เป็นสัญลักษณ์คล้ายเจดีย์ชเวดากอง ของพม่า ซึ่งผู้กำกับตีความว่า น่าจะเป็นสิ่งที่ ออง ซาน ซูจี บรรณาที่ สุดการตีความบทในแต่ละครั้ง เป็นการพินิจให้เห็นถึงรายละเอียดที่อยู่ลึกลงไป ในบทประพันธ์การแสดง ซึ่งการตีความบทหรือการอ่านวินิจสารที่ดี ตั้งแต่เริ่มต้นก็จะส่งผลให้ การแสดงมีทิศทางที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงที่เน้น การสื่อสารทั้งสาระ เนื้อหา ข้อมูล ที่หนัก ผลสมผสานความสวยงามของจังหวะ ลีลา ท่วงท่าของท่วงแห่งบทกวีและทำนองของดนตรี เมื่อผู้ส่งสารและผู้รับสารได้ร่วมกันตีความการสื่อสารด้วยจิตและวิญญาณอันเป็นเป้าหมาย ของการสื่อสารสุนทรีย์แล้ว การสื่อสารครั้งนั้นย่อมประสบผลสำเร็จ

การซักซ้อมการแสดงขั้นตอนต่อมา คือ การกำหนดตำแหน่งและทิศทางของ การเคลื่อนไหว (Blocking Rehearsal) การกำหนดตำแหน่งและทิศทางของการเคลื่อนไหว ในกิจกรรมการแสดงกวีคีตการ "ออง ซาน ซูจี 60 ปีแห่งตะวันหลังก้อนเมฆ" ครั้งที่ 2 และ 3 นี้จะทำไปพร้อมๆ กับการทำแบบฝึกหัดพื้นฐานการแสดงต่างๆ ได้แก่ การฝึกสมาธิ การบริหาร ร่างกายและการบริหารเสียง เพราะนักแสดงได้หยุดพัก การแสดงจากครั้งที่ 1 มาแล้วช่วงหนึ่ง

ในการแสดง จากการแสดงครั้งที่ 2 มาครั้งที่ 3 ได้มีการเปลี่ยนตัวนักแสดงหลัก ที่รับบท ไมเคิล อริส จากเดิมที่เป็นเกรียงไกร พูกษม นักแสดงละครเวทีอาชีพ มาเป็นสาครินทร์ นุรักษ์เซ นักเรียนการแสดง ของบริษัทผลิตภาพยนตร์อิสระแห่งหนึ่ง ซึ่งไม่มีพื้นฐานการแสดงละคร เวทีมาก่อน ผู้กำกับจึงจำเป็นต้องปรับพื้นฐานทักษะการแสดงให้ และใช้เวลาในช่วงนี้มากพอสมควร ทั้งการฝึกการออกเสียงจากท้อง (Voice Projection) แบบละครเวที การเดินหรือ การเคลื่อนไหวแบบละครเวที

ภาพที่ 6 เกรียงไกร พุเกษม ผู้รับบท ไมเคิล อริส สามี ของ ชาน ชูจี ขณะซ้อมการแสดง

ภาพที่ 7 ภาพขณะซ้อม ระหว่าง ปอรัชฌ์ ยอดเนร ผู้รับบท อง ชาน ชูจี และเกรียงไกร
ในฉากที่ องชาน ชูจี กล่าวขอคำมั่นสัญญาในการสนับสนุนการต่อสู้เพื่อประเทศชาติ
และประชาชนของเธอกับสามี

ภาพที่ 8 จากการซ้อมสู่การแสดงจริง ฉากรำลึกถึงความรักที่ยิ่งใหญ่ของ ชาน ชูจี มีต่อประเทศชาติ และประชาชนชาวพม่าด้วยการเสียดสละอนาคตทางครอบครัว ระหว่างเธอกับไมเคิล อริส และลูกๆ

ภาพที่ 9 สาครินทร์ นุรักษ์เซ ผู้มารับบทไมเคิล อริส แทนเกรียงไกร ซึ่งสาครินทร์ต้องปรับเปลี่ยนบุคลิกเดิมที่เป็นเด็กวัยรุ่นทันสมัยทั้ง ทรงผมและท่วงท่า ให้กลายเป็น สามีนของสตรีที่ยิ่งใหญ่ที่สุดคนหนึ่งในโลก

ภาพที่ 10 สาครินทร์ กับการแสดงในฉากสำคัญที่ ไมเคิล อริส ต้องแสดงออกถึงความรัก ความเข้าใจและแรงสนับสนุนในความเชื่อ ความศรัทธาของ ออง ซาน ซูจี

นอกจากการเปลี่ยนตัวนักแสดงนำแล้ว ยังมีการเปลี่ยนนักแสดงส่วนเทคนิค การหยุดภาพ จากที่เด่นอย่างเดี่ยวต้องมาเป็นนักแสดงที่มีบทพูดด้วย เนื่องจากนักแสดงหลายคนติดภารกิจไม่สามารถเดินทางไปแสดงในวันที่กำหนดไว้ได้ ณ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งต้องใช้เวลาในการเดินทาง

อันที่จริงแล้วการบริหารร่างกายและการบริหารเสียงถือเป็น หลักปฏิบัติสำคัญสำหรับการแสดงทุกอย่างไม่เฉพาะการแสดงละคร ในการทำงานที่ช่วยให้ร่างกายและเสียงอันเป็นอุปกรณ์พื้นฐานสำหรับการสื่อสารและการแสดงออกได้ตื่นตัว มีความพร้อมที่จะเคลื่อนไหวได้ตามรูปแบบ และตรงตามวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

เมื่อนักแสดงที่มาถึงสถานที่ซ้อมหรือห้องซ้อมแล้วจะต้องดูแลตนเอง ในการเปลี่ยนเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายให้เอื้ออำนวยกับการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยเฉพาะนักแสดงที่จะต้องเต้น เรียบร้อยแล้วจึงเริ่มทำการวิ่งเบาๆ เพื่ออบอุ่นร่างกาย การบริหารใบหน้า คอ ไหล่ เอว สะโพก เข้าข้อเท้า ข้อมือ ให้ร่างกายปราศจากความตึงเครียด หลังจากนั้นจึงไปที่การบริหารเสียง ซึ่งจะช่วยให้นักแสดงใช้เสียงได้เต็มศักยภาพ และคุ้นเคยกับการเปล่งเสียงที่ออกจากท้อง ซึ่งเป็นพื้นฐานการใช้เสียงสำหรับการแสดงละครเวที

ภาพที่ 11 การแต่งกายในชุดพร้อมเคลื่อนไหว จะช่วยอำนวยความสะดวกในการฝึกซ้อมทิศทาง การเคลื่อนที่และการฝึกการใช้ร่างกายในการสื่อสารเพื่อเสริมและสื่อความหมาย ทำให้นักแสดงใช้ร่างกายได้เต็มที่

การเคลื่อนไหวในพื้นที่บนเวทีการแสดง รวมถึงการมีท่าทาง อากัปกริยาต่างๆ ประกอบคำพูด หรือบทสนทนา ตลอดจนเจตริยาบถต่างๆ เป็นหน้าที่ของนักแสดงที่จะถ่ายทอดออกมาอย่างเป็นธรรมชาติ เพื่อสื่อสารให้ผู้แสดงอื่นๆ ได้ทราบความหมาย ในขณะเดียวกัน ระหว่างการสื่อสารนั้นก็จะมีผู้ชมเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ความหมายต่างๆ ไป พร้อมๆ กันด้วย

การชักซ้อมในขั้นตอนการกำหนดทิศทางและตำแหน่งของการเคลื่อนไหวนี้ นอกจากบ่งบอกถึงความหมายในเชิงการสื่อสารแล้ว ก็ยังมีความสัมพันธ์ไปกับรูปทรงและขนาดของพื้นที่หรือเวทีการแสดง ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสถานที่จัดแสดง การกำหนดตำแหน่งและทิศทางในการเคลื่อนไหวก็ต้องถูกปรับเปลี่ยนตามไปด้วย ดังตัวอย่างที่จะปรากฏในภาพต่อไป

ภาพที่ 12 การกำหนดตำแหน่งของนักแสดงเมื่อครั้งที่ใช้ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งระยะความลึกสูง จึงต้องสร้างรูปแบบตำแหน่งให้ลึกด้วย

ภาพที่ 13 ผู้กำกับ กำลังปรับการจัดตำแหน่งของนักแสดงใหม่ เมื่อใช้เวที หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งมีระยะแคบและตื้นกว่าหอประชุมจุฬาฯ

ในเชิงเทคนิคของการแสดง ปฏิบัติการและการเคลื่อนไหว หรือทิศทาง การเคลื่อนที่ต่างๆ ของนักแสดง จะมีขนาด "ใหญ่" กว่าธรรมชาติที่มนุษย์แสดงออกในชีวิตประจำวัน เพราะนักแสดงจำเป็นต้องสื่อสารกับผู้ชมที่อยู่ห่างออกไปจนถึงหลังหอประชุม ซึ่งขนาดจะใหญ่เท่าได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับระยะห่างระหว่าง ผู้แสดงกับผู้ชม โดยคำนึงถึงความชัดเจน ของความหมายของกิริยาเหล่านั้นที่จะมีผลต่อการสื่อสาร

นอกเหนือจาก ขนาดของการเคลื่อนไหวในการแสดงที่กล่าวมาแล้ว ลักษณะของตำแหน่งและการเคลื่อนไหวของการแสดงบนเวที ยังต้องเป็นไปในรูปแบบที่จะสร้างความสบายตาและชัดเจนให้แก่ผู้ชม ผู้แสดงจะต้องรู้จักวิธีการหันตัว รู้จักตำแหน่งการยืนที่ไม่บดบังผู้แสดงอื่นๆ ซึ่งผู้กำกับและผู้ช่วยผู้กำกับจะมีหน้าที่ควบคุมดูแล กำหนดน้ำหนักตำแหน่งของนักแสดง ทิศทางของการเคลื่อนไหว ที่จะสร้างจุดเด่นใดเป็นพิเศษ บนเวทีหรือไม่มีความสมดุลหรือไม่ ซึ่งขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยความคิดปะของผู้ดำเนินกิจกรรมอย่างมาก ทั้งผู้กำกับการแสดงและนักแสดงต้องใช้สุนทรียภาพในการสร้างภาพบนเวทีที่จะสื่อความหมาย เพราะการแสดงที่แม้จะ สื่อความหมายชัดเจนรู้เรื่อง แต่ปราศจากการจัดองค์ประกอบที่งดงาม ขาดเอกภาพ บดบังไม่สร้างความสบายแก่สายตาผู้ชมก็ไม่นับว่าเป็นการสื่อสารที่มีสุนทรียะ

ภาพที่ 14 การจัดองค์ประกอบภาพบนเวที ต้องประกอบด้วยตำแหน่งที่ไม่บดบังกัน ความสวยงามของระยะห่าง และการสื่อความหมายที่ตรงตามจุดประสงค์

ในระหว่างซ้อมการกำหนดตำแหน่งและทิศทางการเคลื่อนไหวจะทำให้นักแสดงต้องจดจำกับ ทັงบท การกำหนดตำแหน่งหรือทิศทางบนเวที (Blocking) รายละเอียดต่างๆ นักแสดงส่วนต้นก็ต้องจดจำว่า ระหว่างการเคลื่อนไหวที่ไปจะใช้ท่าทางใด เมื่อหยุดแล้วจะต่อด้วยท่าทางใด แต่ทั้งนี้ การซักซ้อมส่วนนี้ก็ส่งผลให้การจำทพูดหรือท่าทางในการแสดงของนักแสดงง่ายขึ้นด้วย เพราะนักแสดงจะนึกถึงความสัมพันธ์ของคำพูด ท่าทาง กับตำแหน่งหรือบล็อกกิ้ง

ภาพที่ 15 ผู้รับบท คิม และ อเล็กซานเดอร์ กำลังจดจำการกำหนดตำแหน่งและทิศทางการเคลื่อนไหวร่างกายขณะอยู่ในห้องซ้อม

ภาพที่ 16 ตำแหน่งและทิศทางการเคลื่อนไหวร่างกายของ คิม และ อเล็กซานเดอร์ ที่เกิดจริงบนเวทีการแสดง จะต้องเหมือนหรือใกล้เคียงมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับห้องซ้อม

เมื่อขณะซ้อมการแสดงในห้องซ้อม ตำแหน่งและทิศทางการเคลื่อนไหว จะถูกกำหนดด้วยการสมมติให้ใกล้เคียงกับสถานที่แสดงจริง ดังนั้นผู้กำกับจะต้องสื่อสารให้นักแสดงรับทราบจดจำและเข้าใจว่านักแสดงแต่ละคน จะต้องเข้า-ออก ในทิศทางใด เดินหรือหยุดที่ตรงไหน กลุ่มนักแสดงจะเคลื่อนย้ายจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งเมื่อใด อย่างไร เป็นต้น เพื่อให้ได้ความสมบูรณ์ใกล้เคียงกับพื้นที่แสดงจริงมากที่สุด ซึ่งระหว่างนี้จะมี ผู้ประสานงานหลังเวที หรือ back stage เป็นบุคคลสำคัญในการรับผิดชอบดูแลการเคลื่อนไหวและตำแหน่งของผู้แสดงทั้งหมด โดยกำหนดแบ่งเขตความรับผิดชอบเป็นฝั่งขวาและซ้ายของเวที

ทั้งนี้เพื่อให้การกำหนดตำแหน่งและทิศทางการเคลื่อนไหวของผู้แสดงเป็นไปอย่างชัดเจนและสวยงาม เสมือนมีแผนผัง (Plans) เป็นหน้าที่ของผู้กำกับการแสดง รวมถึงผู้ประสานงานหลังเวทีจะต้องจดบันทึกรายละเอียดและรูปแบบแผนผังไว้ทุกครั้ง เพราะเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงจะได้เกิดความต่อเนื่องและมีพัฒนาการ

หลังจากที่การซักซ้อมบล็อกกิ้ง เริ่มเข้าที่เข้าทางแล้ว นักแสดงทุกคนจะไม่ได้รับอนุญาตให้ถือบทสำหรับการแสดงระหว่างซ้อมอีก เพราะการจับทั้งหมดให้ได้ก่อนที่จะเริ่มซ้อมรายละเอียด หรือที่ในการแสดงครั้งนี้เรียกว่า การซ้อมเจาะ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก นักแสดงไม่ควรแสดงอาการพะวงบทรหว่างที่เคลื่อนไหวขณะแสดง เพราะนั่นจะทำให้การแสดงดูไม่เป็นธรรมชาติ ซึ่งสำหรับการแสดงชุดเดิมเป็นรอบที่ 2 รอบที่ 3 การถือบทซ้อมยังไม่สมควรอย่างยิ่ง นอกเหนือจากนักแสดงจะเป็นผู้เข้ามาใหม่ หรือมีการปรับเปลี่ยนบทเพิ่มเติม เมื่อมีการจับไม่ได้ ผู้กำกับหรือ back stage ก็จะมีหน้าที่ในการตอบทหรือบอกบทช่วยนักแสดงด้วย

เมื่อนักแสดงได้ทำการซักซ้อมในขั้นตอนการกำหนดตำแหน่งและทิศทางการเคลื่อนไหวมาช่วงระยะเวลาหนึ่งซึ่ง โดยมากจะใช้เวลาประมาณ 1 ใน 3 ของเวลาการซักซ้อมทั้งหมด ผู้กำกับจะเริ่มนำนักแสดงเข้าสู่ การซ้อมรายละเอียด (Polishing Rehearsal) หรือที่การแสดงครั้งนี้เรียกว่า การซ้อมเจาะ

การซ้อมเจาะในการแสดงกวีคือการชุด “ออง ซาน ซูจี 60 ปีแห่งตะวันหลังก้อนเมฆ” นี้ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะส่งเสริมให้การแสดงมีความประณีต ละเอียด และละเอียดละไม เพราะการแสดงมีองค์ประกอบทั้ง บทกวี (ผ่านบทบรรยายบทสนทนาของตัวละคร) ดนตรี (ผ่านบทเพลงและการขับร้อง) และลีลา (ผ่านการเดินและเคลื่อนไหวร่างกาย) ดังนั้นผู้กำกับการแสดงจึงเน้นไปที่การซ้อมเจาะโดยแยกตามกลุ่มของนักแสดง เช่น นักแสดงกลุ่มเดินก็สามารถฝึกซ้อมการเดินโดยลำพัง เฉพาะและเน้นรายละเอียดความงดงามของท่วงท่า และการสื่อความหมายในรูปแบบของอวัจนภาษา (Non Verbal) ไปได้

ขณะที่นักดนตรีและนักร้องก็สามารถทบทวนจังหวะ รูปแบบ การเล่นและการร้องไปในส่วนของตนเองได้ตามอารมณ์และความรู้สึกของเนื้อหาตามตัวโน้ตดนตรี ส่วนนักแสดงที่เป็นตัวละครทั้งตัวละครนำและตัวละครส่วนที่เป็นเทคนิคการหยุดภาพ (tableaux vivante) ก็ดำเนินการซักซ้อมรายละเอียดในการสื่ออารมณ์ ความรู้สึกของตัวละคร ไปได้ ส่งผลให้ขั้นตอนนี้สามารถแยกนักแสดงเป็นกลุ่มย่อยๆ ได้ จึงลดปัญหาการนัดวัน (ลดเวลาในการซักซ้อมที่อาจเป็นเรื่องยากลำบาก ที่นักแสดงทุกคนทุกฝ่ายจะต้องมารวมตัวกันในวันเวลาเดียวกัน

การซ้อมเจาะของนักแสดงแต่ละกลุ่ม ผู้กำกับคนที่ 1 จะดูแลรายละเอียดของนักแสดงที่เป็นตัวละครหลัก ผู้กำกับคนที่ 3 จะดูแลนักแสดงส่วนที่เป็นเทคนิคการเล่าเรื่องด้วยภาพนิ่ง ผู้กำกับลีลาจะดูแลนักแสดงส่วนที่เป็นนักเต้น ส่วนนักดนตรีและนักร้องจะรับผิดชอบซ้อมรายละเอียดของตนเอง เพราะลั่นแล้วแต่เป็นมืออาชีพทั้งสิ้น โดยมีผู้กำกับคนที่ 2 เป็นผู้ดูภาพรวมของการแสดงทั้งหมด

ทั้งนี้ทั้งนั้น ในขั้นตอนนี้ back stage ก็ยังคงต้องทำหน้าที่ในการบันทึกรายละเอียดในการซ้อมมีหน้าที่จดจ่ารายละเอียดทั้งหมด ทั้งบท อารมณ์ ความรู้สึก และบล็อกกิ้งของนักแสดงทุกคนทุกส่วน เป้าหมายสำคัญของการซักซ้อมรายละเอียดหรือการซ้อมเจาะมีอยู่ด้วยกันหลายประการ แต่ท้ายที่สุดก็คือเพื่อตอบสนอง ขัดเกลาลงงานการสื่อสารการแสดงให้สมบูรณ์แบบทั้งในแง่การสื่อความหมายและแง่ของความสวยงาม

ในการแสดงครั้งที่ 3 ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวนักแสดงบทไมเคิล อริส ผู้กำกับจะให้ความสำคัญกับการซ้อมเจาะอย่างมาก เพราะนอกจากปัญหาที่นักแสดงไม่เคยมีประสบการณ์ในการแสดงละครเวทีมาก่อนแล้ว ประสบการณ์ในด้านอารมณ์ ความรู้สึกของนักแสดงยังค่อนข้างห่างไกล เมื่อเทียบเคียงกับบทบาทที่ได้รับ เนื่องจากนักแสดงมีอายุเพียง 20 ต้นๆ เท่านั้น ดังนั้นการพยายามสร้างความรู้สึกเทียบเคียงกับตัวละคร จึงต้องอาศัยระยะเวลาการเอาใจใส่จากผู้กำกับเป็นอย่างมาก ซึ่งวิธีการที่ผู้กำกับใช้ จะเป็นการอธิบายลักษณะตัวละคร การร่วมกันตีความบท พยายามทำให้นักแสดงเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของตัวละคร คือ ไมเคิล อริส กับ ออง ซาน ซูจี พัฒนาการของตัวละคร ตั้งแต่เริ่มปรากฏตัวบนเวที จนจบในหนึ่งฉาก และไม่ลืมที่จะย้ำให้นักแสดงเห็นความสำคัญของการใช้เสียงพูดที่มีพลัง โดยไม่ต้องตะโกน กิริยาท่าทางที่เป็นธรรมชาติ การเคลื่อนไหวเป็นไปอย่างมีจังหวะด้วยลีลาที่มีทิศทาง และมีพลังส่งไปยังผู้ชมและผู้ชม

ขั้นตอนในการซ้อมการแสดงลำดับต่อไป คือ การซ้อมเทคนิค (Technical Rehearsal) การซ้อมในขั้นตอนนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้การแสดงที่เป็นส่วนของเนื้อหาทั้งหมดได้เข้ามาผสานเป็น อันหนึ่งอันเดียวกับรูปแบบ ฉากและแสง สี เสียง เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดงต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบทางเทคนิค จะต้องมีการออกแบบคิดค้น สร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับท่วงท่า ลีลา และเนื้อหาในการนำเสนอ

การซ้อมเทคนิคที่ดี ควรมีผู้รับผิดชอบฝ่ายเทคนิคที่แยกออกมาโดยเฉพาะ เช่น การมีคนควบคุม ออกแบบคิวไฟ คนควบคุมออกแบบคิวเพลง หรือดนตรีประกอบ มีฝ่ายจัดเตรียมเสื้อผ้า แต่งหน้า ทำผมนักแสดง และควรมีฝ่ายประสานงานเวที เพื่อคอยควบคุมดูแลความต่อเนื่องของงานทางเทคนิคต่างๆ ซึ่งหากเป็นกรณีที่มีคนจำกัดเช่นเดียวกับการแสดงกวีคีตการชุดนี้ ก็อาจใช้ back stage คอยประสานงานตรงนี้ได้

การซ้อมเทคนิค เปรียบเสมือนการย้ายห้องซ้อมไปไว้ในสถานที่แสดงจริงก่อนที่จะทำการแสดงเต็มรูปแบบ ซึ่งการซ้อมในช่วงนี้จะเต็มไปด้วยความยุ่งยาก เนิ่นนาน และน่าเบื่อหน่ายสำหรับทุกฝ่าย การซ้อมเทคนิค มักมาพร้อมกับข้อจำกัดหลายๆ ประการเช่น ข้อจำกัดด้านเวลาที่สามารถใช้สถานที่จริงในการซ้อม อาจไม่มากพอ บุคลากรอำนวยความสะดวกในสถานที่ซ้อม การรื้ออุปกรณ์ไฟ อุปกรณ์เสียงที่ หมายถึงค่าใช้จ่ายที่จะต้องเสียสำหรับการว่าจ้างเป็นต้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักแสดง จากการซักซ้อมอย่างละเอียดมาแล้ว นักแสดงจะต้องมีความอดทนกับการซ้อมๆ หยุดๆ ถูกขัดจังหวะ ถูกปรับถูกแก้ ให้เข้าและสอดคล้องกับเทคนิคอื่นๆ เช่น จากห้องซ้อมที่มีขนาดเล็กกว่าเวทีจริง เมื่อไปถึงเวทีแสดงจริง ตำแหน่งการยืน ระยะห่างระหว่างตัวละคร หรือการเคลื่อนที่ต่างๆ ก็จะต้องถูกขยายให้เหมาะสมกับพื้นที่บนเวที ในห้องซ้อมที่นักแสดงเปล่งเสียงด้วยความดังระดับหนึ่ง เมื่อไปถึงเวทีจริงก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยน ให้ดังกว่าเดิม หรือในกรณีที่นักแสดงต้องใช้ไมโครโฟน ก็ต้องฝึกการเปล่งเสียงด้วยไมโครโฟน มีการทดสอบประสิทธิภาพของไมโครโฟนเป็นต้น

เมื่อมีการปรับแก้ไขส่วนต่างๆ ผู้กำกับจึงต้องใจเย็นและมีความอดทนในการที่จะต้องเห็นการแสดงทั้งหมดในลักษณะแยกส่วนออกจากกัน ขาดอารมณ์ความรู้สึก และความมีชีวิตชีวา เพราะนักแสดงและทีมงานฝ่ายต่างๆ จะพะวงอยู่กับงานใหม่ที่เกิดขึ้น การเปิด ปิดไฟไปๆ มาๆ การกำหนดจุดหยุด (Marking) ของนักแสดงที่ต้องปรับไปพร้อมๆ กับตำแหน่งไฟ การเปิดเพลง ปิดเพลงเข้าไปเข้ามา เพื่อให้ได้คิวเพลงที่เหมาะสมกับการเดิน ฯลฯ ล้วนแล้วแต่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดระหว่างการซ้อมเทคนิคทั้งสิ้น

การซ้อมเทคนิคการแสดงกวีคีตการครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 นี้ มีวิธีการซ้อม โดยแบ่งเป็น 2 รอบใหญ่ๆ รอบแรก ให้นักแสดงได้คุ้นเคยกับตำแหน่งการเข้าออก การเคลื่อนที่ คิวไฟ คิวดนตรี ซ้อมแยก เรียงไปที่ละฉากก่อนให้นักแสดงไม่รู้สึกหนักหรือพะวงมากเกินไปนัก ในระหว่างซ้อมอาจยังไม่ลงรายละเอียดด้านอารมณ์ ปล่อยให้ความสนใจของนักแสดงและทีมงานจดจ่ออยู่กับงานด้านเทคนิคต่างๆ จนเกิดความลื่นไหลไปก่อน ผู้กำกับจะใช้วิธีทำงานรวดเร็ว ประหยัดเวลาด้วยการให้นักแสดงไม่ต้องพูดบททั้งหมดที่มี เริ่มด้วยประโยคแรกแล้วจบที่ประโยคสุดท้ายเลย หรือให้มีการพูดบทด้วยจังหวะที่เร็วขึ้นก็ได้ แต่การใช้วิธีนี้ ผู้กำกับก็ไม่ควรจจะเร่งให้บรรยากาศในการซ้อมดูเหมือนลนลาน รีบเร่งมากเกินไป เพราะการพูดบทแบบเร็วมาก หรือการพูดข้ามบทก็อาจทำให้นักแสดงเครียดและขาดสมาธิได้ หากจะมีการปรับแก้ไข ก็สามารถหยุดและทำได้ในขณะนั้นเลยเพื่อจะได้เป็นข้อสรุปที่ตรงกันทุกฝ่าย

การซ้อมเทคนิคในระยะต่อมา ผู้แสดงจะทดลองสวมเครื่องแต่งกาย แต่งหน้าทำผม เหมือนหรือใกล้เคียง กับการแสดงจริงไปพร้อมๆ กับการซ้อมทางเทคนิคทุกอย่าง ทั้งคิวเปิดปิด ม่าน คิวเพลง คิวไฟ นักแสดงต้องพูดบททั้งหมด การซ้อมจะเป็นแบบเริ่มตั้งแต่ต้นจนจบทั้งเรื่อง ผู้กำกับจะไม่สั่งหยุดหรือทำการปรับแก้ไขอะไรระหว่างการซ้อมนี้ เพราะจะต้องมีการจับเวลา การซ้อม เพื่อให้ทราบเวลาการแสดงจริง ผู้กำกับใช้การจดจำ จดบันทึกข้อบกพร่องทุกจุด อย่างละเอียด เพื่อวิจารณ์และแก้ไขตอนท้ายที่การแสดงสิ้นสุดลง

หากจำเป็นต้องปรับแก้รายละเอียดที่ซับซ้อน ต้องใช้เวลานาน ขณะซ้อมเทคนิค ผู้กำกับจะให้ฝ่ายเทคนิค คือ Back Stage ออกมาประจำตำแหน่งหรือยืนแทนนักแสดง เพราะนักแสดงควรได้ เตรียมตัวทำสมาธิ อยู่กับการแสดงของตนมากกว่า การซ้อมขั้นเทคนิคนี้ มีการนำเอาวิทยุสื่อสารมาใช้ เพื่อหลีกเลี่ยงการวิ่งไปมา การตะโกนสื่อสารกันของทีมงาน เพราะเมื่อแสดงจริงทุกอย่างจะต้องอยู่ในความเงียบ แม้ระหว่างนั้นจะเกิดปัญหาใดก็ตาม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยในฐานะที่มารับหน้าที่ผู้บรรยายครั้งนี้ ก็ต้องปรับตัวเองจากที่เป็นผู้ดูแลผู้ประสานด้านหลัง มาเป็นผู้แสดงแทน ต้องทำความเข้าใจกับการอ่านบทบรรยาย กับจังหวะดนตรี และการเคลื่อนที่ของนักแสดงส่วนต่างๆ ด้วย ในครั้งนี้ นักแสดงชายที่เคยอยู่ในส่วน การเล่าเรื่องด้วยภาพนิ่ง ก็ต้องมาช่วยบรรยายด้วย ดังนั้นนักแสดงที่ถูกเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่ ก็ต้องปรับเทคนิคการทำงานของตนให้สอดคล้องกับตำแหน่งใหม่เช่นกัน

หลังจากที่การซ้อมเทคนิคเสร็จสิ้นไปแล้ว ผู้กำกับจะนัดทีมงานทุกคนเตรียมความพร้อมก่อนการแสดงด้วย การซ้อมใหญ่ (Dress Rehearsal) อย่างน้อย หนึ่งครั้งก่อนการแสดง ในความเป็นจริงควรเป็น 1 วันล่วงหน้าก่อนการแสดง แต่บางครั้งระยะเวลาและข้อจำกัดทางสถานที่แสดงก็อาจทำให้การซ้อมใหญ่อาจเป็น ครึ่งวันก่อนการแสดงได้ อย่างไรก็ตาม การซ้อมใหญ่ก็เป็นขั้นตอนการซ้อมที่ขาดไม่ได้สำหรับการแสดงทุกชนิด

การซ้อมใหญ่นี้ ผู้กำกับคนที่ 1 และ 2 จะมอบหมายให้ผู้กำกับคนที่ 3 หรือฝ่ายกำกับเวที ดูแลทุกอย่าง ผู้กำกับทั้ง 2 คน จะเป็นเพียงผู้ชมและผู้รอวิจารณ์ รวมทั้งผู้กำกับจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับหลังจากการแสดงหรือแก้ไขสิ่งใดๆ อีกแล้ว การแสดงจะเริ่มตั้งแต่ต้นตามลำดับเหมือนจริงทุกประการ นับตั้งแต่ไฟในสถานที่แสดงมืด ไฟเปิด มีการเปิดเพลงสรรเสริญพระบารมี หรือตามคิวการแสดง เช่น เริ่มตั้งแต่การประกาศชื่อชุดการแสดง ผู้แสดงทุกคนประจำตำแหน่งของตนเอง ทุกฝ่ายสื่อสารกันด้วยวิทยุ การแสดงดำเนินไปตามรูปแบบที่กำหนดทุกประการ จนกระทั่งจบการแสดง และได้มีการคำนับเมื่อจบการแสดงไปแล้ว กระทั่งมีการปิดม่าน

ขั้นตอนการซ้อมการแสดงกวีคิดการชุด "อองซาน ซูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆ" ครั้งที่ 2 และ 3 ประสบปัญหาในการซ้อมใหญ่ที่แตกต่างกันโดยใน ครั้งที่ 2

ที่หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้น ปัญหาอยู่ที่เกิดความผิดพลาดในการจัดตารางเวลา และการใช้พื้นที่บนเวทีสำหรับการจัดการแสดง เพราะเป็นงานที่เป็นมหรหรรรมของมหาวิทยาลัย เนื่องในงานจุฬาฯ วิชาการ 2548 จึงมีผู้ใช้หอประชุมฯ ต่อกันในแต่ละวัน ตามข้อตกลงผู้ที่มาใช้สถานที่ก่อนหน้าจะต้องปรับสภาพเวทีและหอประชุมให้อยู่ในสภาพปกติ โดยเฉพาะพื้นที่บนเวทีให้โล่ง พร้อมสำหรับการแสดงชุดอื่นๆ แต่เมื่อถึงกำหนดเวลาที่ทีมงานกวีคดีการจะต้องเข้าซ้อมทั้งเทคนิคและซ้อมใหญ่ เวทีนั้นเต็มไปด้วยฉากขนาดใหญ่และอุปกรณ์ประกอบฉากที่เป็นลักษณะค่อนข้าง ติดตั้งไปกับเวที ปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลให้นักแสดงและทีมงานไม่สามารถทำการซ้อมตามรูปแบบการแสดงที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้นจึงต้องมีการประสานงานโดยทีมผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้อีกหลายท่าน ไกลเกลี้ย เจริญ และหาข้อยุติของปัญหา ในท้ายที่สุด ต้องมีการรื้อถอนอุปกรณ์ ฉากทุกชิ้นเก็บเข้าหลังม่านให้หมดทุกครั้ง เพราะการแสดงกวีคดีการจำเป็นต้องใช้ความกว้างและลึกของเวที เต็มพื้นที่ทั้งหมด ดังภาพ

ภาพที่ 17 ปัญหาขณะทำการซ้อมโดยมี สิ่งกีดขวาง ซึ่งนักแสดงต้องกะตำแหน่งและทิศทางการเคลื่อนที่ที่จะต้องชี้แจงจริงด้วยตนเอง โดยระยะลึกที่ต้องแสดงจริงถูกอุปกรณ์ต่างๆ กีดขวางไว้

ภาพที่ 18 ระยะลึกที่ใช้แสดงจริง เมื่อทำการเก็บอุปกรณ์และสิ่งกีดขวางต่างๆ เข้าหลังม่านเรียบร้อยแล้ว

ส่วนปัญหาในการซ้อมแสดงกวีคีตการชุด “อง ซาน ชูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆ” ครั้งที่ 3 ที่หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แตกต่างออกไปตรงที่เวทีมีความตื้นมากและขนาดเวทีโดยรวมเล็กกว่า จึงต้องปรับรายละเอียดทางเทคนิค รวมถึงวันที่ทีมงานต้องซ้อมใหญ่ก็มีการใช้หอประชุม เพื่อแสดงดนตรี ดังนั้นการซ้อมใหญ่จึงทำไปพร้อมๆ กับการซ้อมเทคนิคในช่วงเช้าวันเดียวกับที่มีการจัดการแสดง

ทั้งนี้ผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ ได้เข้ามามีบทบาทในการประสานงานการซ้อม เช่น ดูแลอาหารการกิน ดูแลสถานที่ในการซักซ้อม และให้กำลังใจทั้งนักแสดงและผู้กำกับการแสดงเป็นอย่างมาก มีการเข้ามาพูดคุย สังเกตการณ์ และให้ข้อเสนอแนะในเชิงทักษะทางการแสดง เช่นเมื่อผู้แสดงหน้าใหม่เกิดความเครียดจากการฝึกซ้อม ผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ 2 ท่านกล่าวในเชิงให้กำลังใจในห้องซ้อมวันหนึ่งว่า

“สำหรับการแสดงครั้งแรก และต้องรับบทที่ยากขนาดนี้ ครูพอใจและเชื่อว่าเพียงจะทำได้ดีกว่านี้” (สุกัญญา สมไพบูลย์, ธันวาคม 2548)

“เพียง อาจจะมาเพราะเข้ามาแทนคนอื่น แต่ครูเชื่อว่า มันจะเป็นประสบการณ์ที่ดีของเพียงในการพัฒนาการแสดงของตัวเอง” (กุสุมา เทพรักษ์, ธันวาคม 2548)

ส่งผลให้บรรยากาศในการทำงานอุ่นใจมากขึ้น หรือการที่ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้มาเป็นผู้บรรยายแทนคนบรรยายเดิมที่ไม่สามารถมาร่วมงาน ในการแสดงครั้งที่ 3 นั้น ก็ได้มีการหารือกันระหว่างผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ว่า หากจะให้อาจารย์กุสุมาบรรยาย

แทน ผู้วิจัยก็ต้องสามารถควบคุมไฟแทนได้ เพราะเราจะไม่มีช่างเทคนิคที่จะทำหน้าที่คุมไฟ เพื่อให้ได้แสงสว่างตามต้องการในการแสดงครั้งนี้ อาจารย์กฤษมา มีประสบการณ์ในการทำหน้าทึ่นี้ ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการทำงานเชิงเทคนิค ควรให้อาจารย์กฤษมาควบคุมไฟ มากกว่าเป็นผู้บรรยายแทนนักแสดงที่ขาดไป

ผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดท่านหนึ่ง คือ รศ.ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ สุนทรียนิเทศศาสตร์ ระหว่างการฝึกซ้อมวันหนึ่งว่า

“ไม่ใช่เพียงแค่ นิสิตได้มาเรียนรู้การทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกันเท่านั้น แต่การจัดกิจกรรมลักษณะนี้ทำให้ผู้ ที่มีส่วนในการจัดการเรียนรู้อย่างครูอย่างป้อง (อาจารย์กฤษมา) ได้รู้ว่า บางครั้งการแสดงมันไม่ได้ต้องการจะสรุปที่ผลของมันนะ คือ บางครั้งเรามัวแต่จะไปเอา production เราลืมนึกถึง process ซึ่งเราก็ได้เรียนรู้ว่า กระบวนการมันสำคัญนะ สำหรับการท่าละครหรือการแสดงด้วยฝีมือนิสิตนักศึกษา เราได้เห็น กระบวนการ นั้นแหละสิ่งที่เราได้เรียนรู้” (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, ธันวาคม 2548)

สิ่งที่น่าสังเกตในการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ กิจกรรมกวีคดีการชุด “องซาน ชูจี” ครั้งที่ 2 ที่หอประชุมจุฬาฯ รายละเอียดของกิจกรรม ไม่ได้สิ้นสุดแค่เพียงการแสดงกวีคดีการ ดังเช่นครั้งที่ 1 และครั้งที่ 3 แต่รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้มีการจัดให้มีการประกวดร้องเพลงเพื่อสันติภาพ การแสดงนิทรรศการขององค์กรเพื่อสิทธิมนุษยชนต่างๆ บริเวณรอบนอกหอประชุม มีการเชิญบุคคลสำคัญที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสันติภาพ ดังนั้น การเตรียมงานก่อนการกิจกรรม (pre-production) จึงมีรายละเอียดปลีกย่อยอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ ได้มีการแบ่งทีมงาน เป็นฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายติดต่อวิทยากร ฝ่ายเตรียมเอกสาร ฝ่ายจัดสถานที่รอบหอประชุม โดยอาศัยนิสิตระดับปริญญาโทชั้นปีที่ 1 และนิสิตวิชาเอกวาทวิทยาเป็นหลัก เพื่อเป็นการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร แต่จะไม่ขอลงรายละเอียดในที่นี้ เนื่องจากมิได้มุ่งเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้โดยตรงแก่นิสิตที่มาร่วมการแสดงกวีคดีการ อย่างไรก็ตามจะไปอธิบายในขั้นการแสดง (production) ให้เห็นภาพลำดับต่อไป

ขั้นการแสดง (Production)

การจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนการแสดงนั้น มีรูปแบบการจัดที่แตกต่างออกไประหว่างการจัดการกิจกรรมครั้งที่ 1 ณ หอประชุมศรีบูรพา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ก่อนการแสดงครั้งที่ 1 มีการจัดการแสดงในงานแถลงข่าวการจัดงาน “60 ปี อง ซาน ชูจี การต่อสู้ของผู้หญิงลุ่มน้ำ

อิระวดี สาละวิน ณ สถาบันเกอเธ่) ครั้งที่ 2 ณ หอประชุมจุฬาฯ และครั้งที่ 3 ณ หอนิทรรศการ ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ครั้งจะมีความต่างกัน ตรงที่การแสดงในครั้งที่ 1 และ 3 เป็นการแสดงที่ทีมงานได้รับเชิญให้ร่วมเป็นหนึ่งในกิจกรรม ภาพรวมของงาน ความรับผิดชอบหลักจึงอยู่ที่ส่วนงานการแสดง ส่วนการแสดงในครั้งที่ 2 นั้น ทีมงานเป็นเสมือนเจ้าภาพในการจัดงานทั้งหมด ในฐานะส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางวิชาการ ในงานจุฬาฯวิชาการ '48 (ระหว่างวันที่ 23 – 27 พ.ย. 2548) โดยได้รับมอบหมายจากกลุ่ม สังคมศาสตร์ จุฬาฯ ซึ่งมี ผศ.ดร.อมรา พงศาพิชญ์ เป็นประธาน) กิจกรรมที่รับผิดชอบจึงมิได้อยู่ เฉพาะที่ส่วนงานการแสดง ในการอธิบายถึงรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ จะขอแยกอธิบายตามลำดับครั้ง ดังนี้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ชั้นการแสดง (Production) ครั้งที่ 1 เนื่องจากกิจกรรม สุนทรียนิเทศศาสตร์ การแสดงกวีคีตการชุด "ออง ซาน ชูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก่อนเมฆ" ครั้งที่ 1 ที่จัดแสดง ณ หอประชุมศรีบูรพา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ "กลุ่มหนุ่มสาวสื่อสันติภาพ" ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ ได้รับ เกียรติจากเจ้าภาพจัดงานให้ไปแสดง เพื่อเป็นหนึ่งในกิจกรรมบนเวทีในงานรำลึกถึง ออง ซาน ชูจี เนื่องในโอกาสที่มีอายุครบ 60 ปี ดังนั้นในขั้นตอนการแสดง ทีมงานจึงรับผิดชอบเฉพาะ การแสดงของตนเอง

ในวันแสดง นักแสดงจะมาเตรียมความพร้อมสำหรับการแสดงในรอบบ่าย ตั้งแต่ ช่วงสายของวัน เพื่อแต่งหน้า ทำผม แต่งตัว นักแสดงส่วนหนึ่งที่เป็นทีมเต้นจะต้องช่วยดูแลตัวเอง ในการรองพื้น หรือแต่งหน้าตนเอง เพราะถ้ารอช่างแต่งหน้า อาจจะล่าช้าไม่ทันการณ ช่างแต่งหน้าจะต้องดูแลนักแสดงหลักๆ ที่เป็นตัวละครก่อน ส่วนนักแสดงส่วนที่เป็นนักร้อง ผู้บรรยาย นักดนตรี ไม่ต้องแต่งหน้า ทำผมมากมายนัก แต่ดูแลความเรียบร้อยให้เหมาะสม กับการแสดงเพียงพอประมาณ

ห้องแต่งตัวและแต่งหน้าสำหรับนักแสดงที่หอประชุมศรีบูรพา อยู่บริเวณด้านหลัง ฝั่งซ้ายของเวทีเมื่อหันหน้าออก ใกล้เคียงกับห้องน้ำและเป็นสัดส่วนที่อยู่ด้านหลังเวทีทั้งหมด ดังนั้น นักแสดงจึงค่อนข้างสะดวกสบายในการแต่งกาย และการเตรียมตัวก่อนการขึ้นแสดง

การเตรียมการแสดงลุล่วงไปได้ด้วยดี เมื่อผู้วิจัยได้ร่วมสังเกต การแสดงครั้งนี้ ในฐานะผู้ชมการแสดงเสียแล้ว ดังนั้น ข้อมูลในการแสดงครั้งที่ 1 นี้ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีศึกษาเอกสาร บทบันทึกการแสดงกวีคีตการ ชื่อ "ดำ (ไม่) นาน" และได้ประมวลประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับ ภาพของการแสดงครั้งนั้น เฉพาะชั้นการแสดงไว้ดังนี้ (บทบันทึกการแสดงกวีคีตการ ดำ (ไม่) นาน, 2548)

“สิ้นเสียงประกาศของพิธีกรว่า “ขอเชิญทุกท่านรับชมการแสดง กวีตีตกร องซาน ซูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆได้ ณ บัดนี้” เราเดินออกมา คนแรก มองขึ้นไปที่คุณดู น้ำตาก็เริ่มซึมเมื่อเห็นหญิงสาวชนกลุ่มน้อยของพม่า ในชุดประจำเผ่า ใจเราก็นึกถึงหนังสือ “ข่มขืน ขึ้นชม ในความเงิบ” ที่หญิงสาว เหล่านี้ต้องเป็นเหยื่อ แม้ที่มาในวันนี้จะเป็นตัวแทน ไม่ใช่เหยื่อจริงก็ตาม ก่อนการแสดงจบ หนุ่มสาวชาวพม่าทยอยขึ้นมาบนเวที เพื่อมอบดอกไม้ให้กับ มิ่งค์ (ปอรรธม ยอดเนร) ที่แสดงเป็นนางอง ซาน ซูจี เรามองไปที่ภาพนั้น มองไม่เห็นมิ่งค์ เห็นแต่ อง ซาน ซูจี ฉันเห็นภาพประชาชนของเธอ ฉันเห็น แรงศรัทธาแห่งประชาธิปไตย เห็นภาพสิทธิมนุษยชนแทรกตัวอยู่ในทุกอณู แห่งอากาศ.. (สุกัญญา สมไพบูลย์, 2548)

ความรู้สึกของอาจารย์สุกัญญา สมไพบูลย์นั้น เป็นความรู้สึกที่ถูกผลักดันให้เกิดขึ้น เนื่องจาก เธอเป็นทั้งนักแสดงฝ่ายการบรรยาย และขับร้องบทเพลง ที่สำคัญคือ เธอเป็นผู้เขียน บทสำหรับการแสดงในครั้งนี้ ภาพที่เธอได้ศึกษาจากเอกสาร หนังสือต่างๆ ได้ถูกพลังทาง จินตนาการ ขับเคลื่อนออกมาเป็นตัวละครที่รอการถ่ายทอดบนเวที และเมื่อตัวละครเหล่านั้น ไม่เพียงแต่มีชีวิตบนหน้ากระดาษหรือบนเวทีการแสดง หากแต่กลับมีตัวตนอยู่ ตรงหน้า พลังแห่งการสื่อสารสุนทรีย์ะ จึงส่งผลกระทบต่ออารมณ์และความรู้สึกได้มากมายถึงเพียงนั้น ในขณะที่ความรู้สึกของผู้ที่อยู่เบื้องหลังการแสดงที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่างออกไปก็จะแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น เมื่อผู้รับหน้าที่ออกแบบเครื่องแต่งกายและทรงผมเริ่มทำงานครั้งนี้ได้แสดงความรู้สึก ไว้ว่า

“ข้าพเจ้า จำเป็นต้องทำให้ปอรรธม ยอดเนร ผู้รับบทเป็นอง ซาน ซูจี เป็นวีรสตรีแห่งประชาธิปไตยคนสำคัญของชาวพม่าอย่างสมบูรณ์แบบ ดั้งนั้น เอกลักษณ์ของสตรีผู้นี้ จึงกลายเป็นสิ่งสำคัญ ที่ทำให้ข้าพเจ้าต้องทำให้ได้ ลักษณะการเกล้ามวยทัดดอกไม้หลากสีห้อยเป็นพวงระย้า หรือดอกสารภี เป็นภาพของ อง ซาน ซูจี ที่แจ่มแจ้งอยู่ในใจของทุกๆ คนมาเนิ่นนาน ข้าพเจ้า พยายามมากที่จะออกแบบมวยดอกไม้หลากสีตามความถนัดของตนเองและ คำแนะนำของใครๆ หลายคน ...เมื่อวันที่การแสดงมาถึง ข้าพเจ้านำดอกกล้วยไม้ สีเหลืองมาร้อยแซมดอกพุดสีขาว จนกลายเป็นมวยที่สวยงามตามธรรมชาติ ที่ใครๆ ก็พากันชื่นชม แม้ว่าความจริงข้าพเจ้าเองก็อยากเห็น ดอกสารภี เต็มประดาว่าเป็นอย่างไร “ (อนันท์ ถิ่นวัฒนากุล, 2548)

สิ่งที่ธันช นิสิตปริญญาโทชั้นปีที่ 2 ภาควิชาวาทยวิทยาและสื่อสารการแสดง พยายามทำ การบอกเล่า คือ การสื่อสาร ความจริง ที่ไม่ละทิ้งความงาม กวีคือการเป็น อัญมณี ทางการสื่อสารการแสดง ที่ไม่เพียงแต่ผู้ทำการแสดงหรือผู้ส่งสารจะต้องบอกเล่าความเป็นจริง เท่านั้น หากแต่ยังต้องใช้ความงดงามเป็นหัวใจสำคัญของการแสดงออกด้วย เสมือนกับการที่ พ่อค้าเพชรพลอยจะมีใช้เพียงรักษาน้ำหนักความเที่ยงตรงของเพชร หากแต่ยังต้องเจียรไนให้ น้ำงามของเพชรได้ออกมาอวดโฉมด้วย

“เมื่อได้เล่นจริงที่หอประชุมธรรมศาสตร์ วันซ้อมกับวันจริงก็ไม่เหมือนกัน วันจริงมีคนมาดูทำให้ตื่นเต้น และคนที่ดูเป็นชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ ที่ใส่ชุด ประจำเผ่ามา รู้สึกว่าภูมิใจที่ได้ถ่ายทอดเรื่องราวของพวกเขา คนมาดูเยอะมาก มีคนร้องเพลงแสงดาวแห่งศรัทธาตามไปด้วย มีชนกลุ่มน้อยขึ้นมาให้ดอกไม้ และกอดพีมิ่งค์ ผู้ซึ่งแสดงเป็น อง ซาน ซูจี มันทำให้รู้สึกว่าเขาซาบซึ้งในสิ่งที่ พวกเราได้ทำ เหมือนกับที่ อาจารย์วิทวัส ผู้กำกับพูดไว้ว่า “เราถูกเลือกให้มา ถ่ายทอดเรื่องราวของคนที่มีชีวิตอยู่ และเขาก็มาอยู่ในที่นี่ ขอให้ตั้งใจทำให้ดี” สิ่งที่ได้เห็น คือ การแสดงของเราประสบความสำเร็จอย่างน้อยก็ทำให้คนที่อยู่ใน หอประชุมได้รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นกับโลกของเรา กับประเทศเพื่อนบ้านของเรา และสุดท้าย มันทำให้ข้าพเจ้าภูมิใจในสิ่งที่ได้ทำ ในฐานะนักแสดง” (ไปรยา บุญบุตร, 2548)

แม้ว่าความภูมิใจของไปรยา นิสิตชั้นปีที่ 3 วิชาเอกสื่อสารการแสดงจะเป็นในฐานะ ที่เธอเป็นนักแสดง แต่แท้ที่จริงแล้วเธออาจลืมไปว่า ไม่ใช่เพียงในฐานะนักแสดงที่เธอเป็น หากแต่ในฐานะของความเป็นมนุษย์คนหนึ่งในสังคม ที่เธอได้เรียนรู้ว่า การแสดงของเธอนั้น ได้สื่อสารเรื่องราวทั้งหมดกับคนดู สื่อสารกับชาวพม่าเพื่อนบ้านของเรา ซึ่งเป็นเพื่อนมนุษย์อีกคน ในโลกใบนี้ และการสื่อสารที่สำคัญที่สุด ก็คือเธอได้สื่อสารกับตัวเองนั่นเอง

“วันแสดงจริง ดิฉันรู้สึกได้ถึงพลังของการแสดงครั้งนี้ รู้สึกอินอย่างที่ไม่ เคยเป็นมาก่อนในวันซ้อม ยิ่งได้มองเห็นชาวพม่าที่นั่งอยู่แถวหน้า และได้รู้ว่า เขาได้ฟังเสียงแปลจากหูฟังที่มีให้ เขาฟังออกทุกอย่าง ว่าเรากำลังพูดอะไร แสดงอะไรอยู่ ถ้าเราเป็นเขา เราจะรู้สึกอย่างไรหนอ ดิฉันมองเห็นสีหน้าของเขา ขณะที่ดูการแสดง มันเป็นความรู้สึกที่บอกไม่ถูกที่เห็นเขานั่งมองเราจากตรงนั้น มันเกิดพลังอย่างหนึ่ง ระหว่างผู้แสดงกับผู้ดูเป็นพลังที่ทำให้ดิฉันขลุ่ย” (เปมิกา โทณะวณิก, 2548)

พลังที่เกิดขึ้นขณะการแสดงที่ เปมิกา นิสิตชั้นปีที่ 3 วิชาเอกสื่อสารการแสดง ได้รับรู้ นั่น คือ พลังแห่งการสื่อสาร ที่ข้ามผ่านเชื้อชาติ ชนชั้น วรรณะ หรือภาษา มันคือพลังของสันติภาพ ที่ไม่จำเป็นต้องตีกรอบจำกัดไว้ด้วยการนิยามที่เข้าใจตรงกันหรือไม่อย่างไร หากแต่ เกิดจากการเข้าถึง ด้วยตัวตนของแต่ละคนเอง และการสื่อสารที่ทำให้ เปมิกา ประทับใจ และเข้าถึงกว่าครั้งใดๆ ในห้องซ้อมก็คือ พลังพิเศษอย่างหนึ่งของการแสดงบนเวทีจริง ที่ผู้ได้เรียนรู้ การสื่อสารการแสดงเท่านั้นที่จะเข้าใจว่าพลังเช่นนั้น มีลักษณะเช่นไร

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ชั้นการแสดง (Production) ครั้งที่ 2 การแสดงกวีตีตการชุด "ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆ" ในมหกรรมสุนทรียะ "สันติภาพในมือเรา สันติภาพในดวงใจ" ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ในครั้งนี้ ในชั้นการแสดง หรือ production นั้นมีความแตกต่างจากการแสดง ครั้งที่ 1 ตรงที่ ผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ ในฐานะที่เป็นผู้อำนวยการจัดงาน โดยความร่วมมือ กับคณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ และกลุ่มองค์กรทางสังคมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมสันติภาพหลายๆ ส่วน ดำริ ที่จะจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการส่งเสริม แสดงออกซึ่งความใส่ใจ รู้และเข้าใจในสันติภาพ ใช้โอกาสที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จะจัดกิจกรรมเชิงวิชาการที่ถือเป็นประเพณี ทุกๆ สองปี นั่นคือ กิจกรรม จุฬาฯ วิชาการ '48 โดยใช้ชื่องานว่า "สานความรู้ สู่มั่นดิน" หัวใจสำคัญของงานอยู่ภายใต้แนวคิดที่ว่าแต่ละสาขาวิชา จะสร้างสรรค์องค์ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างไรบ้าง

การแสดงในมหกรรมสุนทรียกิจกรรมครั้งนี้ จึงถือเป็นหนึ่งในความพยายาม ที่จะใช้กิจกรรมสื่อสารการแสดง เพื่อสื่อวัฒนธรรมสันติภาพไปยังสาธารณะ ดังนั้นรูปแบบของกิจกรรม จึงมิได้มีเฉพาะการแสดงกวีตีตการเท่านั้น แต่ประกอบไปด้วยกิจกรรมนอกหอประชุมและภายในหอประชุม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมภายนอกหอประชุม ประกอบด้วย

การแสดง สันติภาพบนผืนผ้า โดยสถาบันการ์ตูนไทยร่วมกับศิลปินนักเขียนภาพเยาวชน ประชาชนและผู้เข้าร่วมงานร่วมกันแสดงพลังสันติภาพ โดยการแสดงออกด้วยศิลปะการวาดภาพ

การแสดง นิทรรศการสันติภาพบนแผ่นดิน โดยคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่าสำหรับกิจกรรมในหอประชุมตั้งแต่ 13.00-16.30 น. ประกอบด้วย

การกล่าวเปิดงาน โดย ศาสตราจารย์คุณหญิงสุชาติดา กิระนันท์ อธิการบดี

การประกวดการขับร้องเพลงเพื่อส่งเสริมสันติภาพ ระดับมัธยมและอุดมศึกษา
รวมถึงประชาชน

การกล่าวคำประกาศเพื่อสานติสุข โดย ศิลปิน นักการเมือง ผู้นำเยาวชน
ผู้นำทางสังคม และเพื่อนบ้านจากกลุ่มลุ่มน้ำสาละวิน

และปิดท้ายด้วยการแสดง กวีคีตการชุด "ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่งตะวันหลัง
ก้อนเมฆ" อันเป็นไฮไลท์ของงาน อย่างไรก็ตาม กิจกรรมทั้งหมดทั้งหมดนั้นล้วนเป็นกิจกรรม
สุนทรียนิเทศศาสตร์ ที่ผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ได้พยายามส่งเสริมให้ นิสิต นักศึกษา นักเรียน
หลากหลายคณะหลายสถาบัน ได้มีโอกาสเข้ามาเรียนรู้ โดยสัมผัสแต่ละส่วนแต่ละหน้าที่
ของกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งนี้จะขออธิบายถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์
เฉพาะส่วนที่เป็นการแสดงกวีคีตการ ชุด "ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆ"
เท่านั้น

หลังจากที่ผ่านการซักซ้อมมาอย่างหนัก และเผชิญปัญหาเรื่องสถานที่ในการจัด
การแสดงมาอย่างทุลักทุเลพอสมควรแล้ว เมื่อถึงวันเวลาจริงที่จะแสดงคือ วันที่ 27 พฤศจิกายน
2548 เวลาประมาณ 15.00 น. นั้น เช่นเดียวกับการแสดงครั้งที่ผ่านมา ผู้กำกับจะนัดนักแสดง
ให้มาถึงสถานที่แสดงล่วงหน้าอย่างน้อยครึ่งวัน แต่ที่พิเศษ สำหรับวันนี้คือ นักแสดงต้องมา
ตั้งตั้งแต่ช่วง 9 โมงเช้า เพราะการซ้อมใหญ่เมื่อ 2 วันที่ผ่านมา ยังทำไม่ได้เต็มที่ เนื่องจากปัญหา
เรื่องสถานที่กับกลุ่มนักแสดงชุดอื่นที่ใช้หอประชุมร่วมกัน และอุปกรณ์เครื่องเสียง ซึ่งต้องเช่า
จากบริษัทเอกชน ยังไม่สามารถมาติดตั้งให้ได้ เมื่อหอประชุมที่ใช้แสดงยังว่างในขณะนี้ ผู้กำกับ
จึงใช้เวลาช่วงเช้านัดแสดงมาฝึกซ้อมใหญ่เหมือนจริงอีกหนึ่งครั้ง

นักแสดงส่วนใหญ่เกือบทั้งหมด เดินทางมาถึงตามเวลานัดหมาย และสามารถดำเนินการ
การซ้อมใหญ่ สลับกับการแต่งหน้า ทำผมไปได้ค่อนข้างเรียบร้อย ดัดขัดปัญหาบางช่วง
ที่นักแสดงในสวนผู้บรรยายบางคนเดินทางมาไม่ถึง จึงต้องมีการอ่านบทบรรยายแทน
นักแสดงบางคนแสดงอาการเป็นหวัดเพราะหากไม่ใช่คนที่อ่านจริงแล้ว นักแสดงจะไม่สามารถ
จับจังหวะในการแสดงได้ถูกต้อง จนเมื่อใกล้เวลาที่กิจกรรมบนเวทีจะต้องเริ่ม นักแสดงทั้งหมด
เดินทางมาครบและเข้าไปเตรียมตัวในห้องแต่งตัว

อย่างที่ได้อธิบายไปในข้างต้นว่า กิจกรรมครั้งนี้ประกอบด้วยการแสดงหลายส่วน
และบุคลากรในการทำงานครั้งนี้มีไม่มากเพียงพอ อาจารย์สุกัญญา หนึ่งในนักแสดงกวีคีตการ
และเป็นหนึ่งในผู้จัดการเรียนรู้ ก็ต้องปลีกตัวเองไปทำหน้าที่ส่วนอื่น ซึ่งผู้กำกับรวมถึง
ตัวผู้วิจัยเอง ในฐานะผู้ประสานงานไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะถือว่าเป็นภาระมากเกินไป
กับการที่นักแสดง ซึ่งกำลังจะต้องขึ้นเวทีแสดงในอีกไม่กี่ชั่วโมง จะมาเสียสมาธิไปกับ
การประสานงานภาพรวมกิจกรรมอื่นๆ

นั่นอาจเป็นความเข้าใจที่ถูกต้องเชิงวิชาการ ที่บุคคลแต่ละฝ่ายควรรับผิดชอบหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด และไม่ก้าวล่วงงานของคนอื่น ควรจะมีสมาธิอยู่ที่งานของตนเท่านั้น แต่ในขั้นตอนกิจกรรมการแสดงต่างๆ ซึ่งรวมเป็นงานเดียวกันครั้งนี้ การแสดงออก ซึ่งความรับผิดชอบ และการพยายามตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของผู้จัดการเรียนรู้ เพื่อให้กิจกรรมทุกส่วนดำเนินต่อไปได้ แม้ว่าจะต้องมานั่งร้องไห้กับภาวะเครียดและกดดันของตนเองก็ตาม ผู้วิจัยได้เข้าไปสอบถามเหตุการณ์กับอาจารย์สุกัญญา ระหว่างช่วงหนึ่งของความวุ่นวายและได้รับคำตอบ ซึ่งแสดงถึงความวิตกกังวลและความไม่เอาใจใส่ในการทำงานอย่างเต็มที่ของนิสิต

"อาจารย์จุมพลมา อาจารย์ดุชฎีมา (กรรมการที่ตัดสินใจร้องเพลง) มาแล้ว แต่ไม่มีใครรู้จัก ไม่มีคนเชิญท่านมานั่ง เราเห็น เราต้องออกไป เราบอกให้คนหาน้ำมาให้ เค้าเอาน้ำขวดพลาสติกกับหลอดมา ถීමาอย่างนั้น น้ำก็หยดมาเลย (ไอน้ำละลายที่จับจากขวด) เราไม่เข้าใจ"

ผู้วิจัยในฐานะผู้กำกับคนที่ 3 มีหน้าที่หลักคือประสานงาน และดูแลนักแสดง แม้ว่าจะเข้าใจถึงความรู้สึกของอาจารย์สุกัญญาดี แต่ผู้วิจัยจำเป็นต้องกระตุ้นให้อาจารย์ซึ่งขณะนั้นหน้าที่หลัก คือ นักแสดงส่วนนักร้องและผู้บรรยาย สมมติเฉพาะกับหน้าที่ของตนเท่านั้น แม้ผู้วิจัยจะรู้ว่า อาจารย์ก็ยังคงกังวลกับภาพรวมของงานอยู่ดี ภายหลังเมื่อมีการได้พูดคุยกับอาจารย์สุกัญญาอีกครั้ง ก็ทำให้ได้รับคำตอบที่แสดงถึงความพยายามจะให้การสร้างสรรค์ผลงานเป็นความรับผิดชอบของทุกคน

"ครุมองว่า มันเป็นเรื่องของทีมนะ คือถ้าเราไม่ทำแล้วใครจะทำ จะรอใครทำ ครูว่าสิ่งที่สำคัญ คือ เราต้องสร้างความรู้สึก ว่าเราทุกคนมาด้วยใจอาสา (volunteer mind) สิ่งที่เกิดขึ้นในจุฬฯ วิชาการ คือ คนของเราขาดจิตใจที่พร้อมจะอาสา นิสิตบางคนไม่พร้อมที่จะมาแบบอาสา มันก็เลยเป็นปัญหา" (สุกัญญา สมไพบูลย์, สัมภาษณ์ : 3 เมษายน 2549)

สิ่งที่เราได้ประจักษ์อย่างหนึ่งคือ ความผูกพันต่องานของฝ่ายต่างๆ มีระดับที่แตกต่างกัน และบางส่วนยังขาดทักษะเชิงสังคมในการทำงาน ซึ่งการเรียนรู้เชิงบูรณาการเป็นสนามแห่งการเรียนรู้ที่พร้อมจะให้ผู้เรียนได้ตัดดวงทักษะชีวิตด้วย หากผู้เรียนมีความตั้งใจ

อย่างไรก็ตาม การมีกิจกรรมหลายกิจกรรมมาก ในหอประชุมที่ต้องอาศัยผู้ร่วมกิจกรรมฝ่ายต่างๆ กว่า 20 คน ซึ่งส่วนใหญ่ยังมีประสบการณ์ในการจัดงานลักษณะนี้น้อย นอกเหนือจากฝ่ายการแสดงกวีคีตการ ทำให้การอำนวยความสะดวกและประสานงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ยาก แต่ปัญหาความยุ่งยากก็ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ ถ้านิสิตรู้จักสังเกตและผลฝึกปรือตนเอง

นอกจากนี้ ในวันแสดง ทีมงานยังต้องประสบปัญหากับการใช้ทางเข้า ออก ของคนที่มาร่วมงาน เนื่องจากหอประชุมจุฬาฯ มีห้องสุขาสำหรับผู้ชม ที่อยู่ใกล้มากกับห้องแต่งตัวนักแสดง หลังเวทีจึงวุ่นวายเพราะทั้งนักแสดง ทั้งคนดูต่างใช้ห้องน้ำร่วมกัน ส่วนภายในห้องแต่งตัว ทีมงานจากการแสดงชุดอื่นที่มีคิวใช้สถานที่ต่อจากเรา ก็เริ่มมีการเข้ามาหยิบจับเตรียมของ แม้ว่าจะยังไม่ถึงกำหนดเวลาที่ตกลงกันได้ และบางคนยังถามถึงว่าเมื่อไหร่ที่จะเข้ามาใช้ห้องต่อได้ ตลอดช่วงบ่าย ทำให้ห้องสำหรับเตรียมความพร้อมของนักแสดง แปรสภาพไปเป็นสนามรบทางอารมณ์พอสมควร

ระหว่างนักแสดงทำสมาธิ ก่อนการขึ้นแสดง มีการส่งเสียงดังรบกวนอย่างมาก จากทีมงานชุดดังกล่าวที่มาใช้พื้นที่ส่วนปีกหลังเวที บริเวณหน้าห้องแต่งตัวทำการแต่งหน้า ทำผมกันอย่างครึกโครม จนผู้กำกับ รวมถึงผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ต้องออกมาปราม และขอร้องให้งดส่งเสียง และรักษามารยาทการใช้สถานที่ร่วมกัน

เมื่อถึงเวลาแสดงจริง ผู้วิจัยได้ไปนั่งปะปนอยู่กับคนดูบริเวณปีกขวาหลังของที่นั่งคนดูใกล้กับที่ตั้งเครื่องควบคุมเสียง และถัดจากอาจารย์วิทวัสผู้กำกับคนที่ 2 เมื่อถึงคิวมานเปิดนักแสดงนำที่มีบทพูดคิวแรก รับบท ของ ชาน ชูจี ยึดจังหวะการเล่นในช่วงต้นออกไปสัก 5 – 10 วินาที ทำให้ผู้วิจัยคิดไปว่า นักแสดงประสบปัญหาอะไรหรือไม่ ผ่านไปก็พบว่า ไมโครโฟนไร้สายที่ติดตัวนักแสดงนั้นไม่มีเสียง ผู้กำกับวิทวัสถามหลังเวที ได้รับคำตอบว่าไมค์เปิดแล้ว จึงมีการถามถึงผู้ควบคุมเสียง ก็ได้รับคำตอบว่าพยายามแก้ไขอยู่ จนในที่สุด เสียงก็ดังชัดเจขึ้นมาแล้วการแสดงก็ดำเนินไปจนจบลุล่วงด้วยดี แต่ได้ทิ้งปัญหาไว้สำหรับการแสดงในครั้งที่ 3 คือการที่นักแสดงนำที่เล่นเป็น ไมเคิล อริส นั้น ไม่สามารถร่วมกิจกรรมได้ รวมถึงผู้บรรยายหญิง ชาย บางส่วนก็ไม่สามารถร่วมกิจกรรมได้เช่นกัน

นอกจากนั้นสิ่งที่การแสดงครั้งที่สองนี้สอนเราก็คือ เมื่อเราต้องรับผิดชอบหรือต้องการจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ ด้วยกิจกรรมหรือวิธีการสื่อสารที่มากกว่าหนึ่งอย่าง คือนอกเหนือจากการแสดงกวีคีตการ ที่เราต้องรับผิดชอบแล้วนั้น การใช้กิจกรรมอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการประกวดร้องเพลง การเชิญบุคคลสำคัญขึ้นกล่าวคำประกาศ เพื่อสานตีสุขรวมทั้งกิจกรรมนอกหอประชุมต่างๆ มากมาย เราต้องการผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้มากกว่าที่มีอยู่ และต้องอาศัยผู้เรียนรู้ที่มีประสบการณ์ ความตั้งใจและเสียสละรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองอย่างจริงจังกว่าที่เป็น

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ชั้นการแสดง (Production) ครั้งที่ 3 การจัดกิจกรรมสุนทรียนิเทศศาสตร์ เนื่องในงาน สานฝันเพื่อสันติและสิทธิมนุษยชน จัดแสดงในวันที่ 10 และ 11 ธันวาคม 2548 ณ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดโดยศูนย์ข่าวสาละวิน และองค์กรพันธมิตร

สิ่งที่การแสดงครั้งที่ 3 ที่เชียงใหม่นี้ แตกต่างไปจากการแสดงสองครั้งที่ผ่านมา ก็ดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่ทีมงานจะต้องเดินทางไกล เพื่อไปแสดงในต่างถิ่นเท่านั้น แม้ว่าทีมงานส่วนหนึ่งจะเคยเดินทางมายังจังหวัดเชียงใหม่แล้ว เมื่อครั้ง การแสดงกวีศตการในวาระ 100 ปี ชาตกาล ศรีบูรพา (กุหลาบ สายประดิษฐ์) แต่ที่ทีมงานบางส่วนก็ดูจะตื่นเต้นกับการได้เดินทางไปแสดงในครั้งนี้ ซึ่งผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ ทั้งรองศาสตราจารย์ถิรพันธ์ และอาจารย์สุกัญญา ต่างก็อำนวยความสะดวกในการประสานงานติดต่อตัวเดินทาง หาที่พัก อีกทั้งจัดหาแหล่งทัศนศึกษาที่น่าสนใจให้เราได้เยี่ยมชมเมื่อไปถึง จ.เชียงใหม่ อีกด้วย

จากที่ได้กล่าวมาในช่วงขั้นตอนก่อนการแสดงของการแสดง ครั้งที่ 3 นี้ว่า การตีความบท ในครั้งที่ 3 นี้ ผู้กำกับและนักแสดง ร่วมกันนำเสนอทิศทางการสื่อสาร ในการชูประเด็น สิทธิมนุษยชน ให้เป็นหัวใจหลักของการแสดง เพราะกลุ่มเป้าหมายหลัก วาระ สถานที่และสภาพทางภูมิศาสตร์เอื้อต่อการสื่อสารประเด็นนี้ กล่าวคือวันที่ 10 ธันวาคม คือ วันสิทธิมนุษยชนสากล และจากการสอบถามผู้จัด ก็ได้ทราบล่วงหน้าว่า ผู้มาชมการแสดง ส่วนหนึ่งจะเป็นชาวพม่าหลายกลุ่ม ที่อพยพเข้ามาอาศัยหรือหางานทำในภาคเหนือของประเทศ โดยเฉพาะที่จังหวัดเชียงใหม่

การจัดงานครั้งนี้เป็นเสมือนเวทีที่จะให้คนเหล่านั้น ได้มาแสดงตัวตน สะท้อนปัญหา และร่วมรับรู้ถึงความห่วงใย ความเข้าใจของคนไทยที่มีต่อพวกเขา คนไทยส่วนใหญ่ที่เข้าชมการแสดง คือ กลุ่มคนที่เป็นนักคิด นักเคลื่อนไหว นักวิชาการ ศิลปินที่มีหัวใจใฝ่หาความเท่าเทียมบนความแตกต่างทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ และศาสนา การแสดงกวีศตการครั้งนี้ จึงต้องการสื่อพลังของการสื่อสารการแสดง ที่จะผลมีต่อการได้เห็น ได้ยิน ได้รู้สี่กร่วมไปกับการถ่ายทอดความจริงของปัญหาหลายๆ ด้าน ในรูปแบบที่วิจิตรงดงาม

การแสดงกวีศตการ ครั้งที่ 3 นี้ ถัดจากการแสดง ครั้งที่ 2 ไม่ถึง 2 สัปดาห์ ดังนั้น การนัดซ้อมก่อนหน้าการแสดงจึงมีเวลาไม่มากนัก แต่เนื่องจากมีปัญหาการเปลี่ยนตัวนักแสดง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การซ้อมจึงดำเนินไปกระทั่งถึงวันที่แสดงจริง ยังมีการปรับแก้ไขรายละเอียดบางส่วนอยู่ เมื่อถึงวันแสดง ผู้กำกับนัดให้นักแสดงทุกคนมาเตรียมความพร้อมเพื่อซ้อมใหญ่ ตั้งแต่ช่วงเช้า แม้ว่าจะมีการแสดงในช่วงบ่ายก็ตาม เพราะเมื่อเดินทางมาถึงในวันล่วงหน้า การแสดง 1 วัน ทีมงานไม่สามารถเข้าซ้อมได้ เนื่องจากมีการใช้หอประชุมในการแสดงดนตรี ทีมงานจึงได้แต่เพียงเข้าไปดูลักษณะห้อง ขนาดเวที อาจารย์กุสุมา ผู้กำกับซึ่งครั้งนี้ต้องเป็นผู้ควบคุมไฟด้วย ก็เข้าไปสำรวจระบบไฟ

ในคืนก่อนวันแสดงจริงรอบแรก นักแสดงทุกคนหารือร่วมกันกับผู้กำกับและผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ว่า จะแต่งหน้า ทำผม และแต่งกายให้เสร็จเรียบร้อย จากโรงแรมที่พัก เพราะสถานที่แสดงไม่มีห้องแต่งตัวที่พร้อม ดังนั้นในเช้าวันแสดงที่จะทำการซ้อมใหญ่ จึงยังไม่มี

การแต่งหน้าแต่งตัวสำหรับแสดง ลักษณะการซ้อมจึงค่อนข้างเน้นไปที่การซ้อมเทคนิคเท่านั้น จะมีนักแสดงที่รับบทไมเคิล อริส เพียงคนเดียวที่ยังต้องมีการซ้อมเจาะในบางช่วง เมื่อซ้อมเสร็จในช่วงสาย นักแสดงและทีมงานทุกคนจึงเดินทางกลับไปโรงแรมที่พักเพื่อทำการแต่งหน้า ทำผม และแต่งตัว

เราเดินทางออกจากโรงแรมที่พักก่อนเวลาแสดงประมาณ 40 – 45 นาที เพื่อให้ทันกำหนดเวลาการแสดงในเวลา 16.30 น. หลังจากที่ผู้วิจัย ซึ่งยังคงเป็นผู้ประสานงานการแสดง และผู้ดูแลนักแสดง คอยกระตุ้น ขานเวลาในการออกเดินทางอยู่ทุกขณะ จนนักแสดงและทีมงานเหนื่อยหน่าย

ทีมงานทุกคนออกจากที่พัก ไปถึงหอประชุมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรียบร้อย ก็ออกหาพื้นที่เหมาะสมในการทำสมาธิ วอร์มร่างกาย และวอร์มเสียง เพื่อให้นักแสดงมีความตื่นตัวและพร้อมสำหรับการแสดง ช่วงเวลาในการเตรียมความพร้อมช่วงนี้มีความสำคัญมาก เพราะหลังจากช่วงเวลานี้ นักแสดงจะต้อง พร้อมที่สุด มีสมาธิและหยุดทุกอย่าง ตั้งมั่นอยู่กับการแสดงที่จะเกิดขึ้นเพียงอย่างเดียว ซึ่งผู้กำกับจะใช้เวลาในช่วงนี้กระตุ้นและสร้างจินตนาการเกี่ยวกับตัวละคร และสร้างสมาธิและความเชื่อให้แก่นักแสดง

ภาพที่ 19 นักแสดงวอร์มร่างกายและเสียงเพื่อเตรียมตัวก่อนขึ้นเวที นักแสดงจะสวมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และแต่งหน้า ทำผมเรียบร้อยตามที่ออกแบบไว้ เพื่อหลังจากการเตรียมความพร้อมช่วงนี้เสร็จจะได้ขึ้นแสดงทันที

ภาพที่ 20 นักแสดงจับมือกันล้อมวงทำสมาธิ ระหว่างนี้ผู้กำกับจะกระตุ้นและสร้างจินตนาการ ด้วยคำพูดให้นักแสดงแต่ละคน เชื่อมมันและถ่ายทอดลักษณะตัวละครออกมาให้เต็มที่

เมื่อถึงเวลาแสดง การแสดงดำเนินไปตามปกติที่ซ้อมไว้ แต่มีเหตุการณ์ที่น่าตื่นเต้นเกิดขึ้น เมื่อช่วงหนึ่งของการแสดง ผู้แสดงที่รับบท ไมเคิล อริส ลืมบทช่วงใหญ่ๆ ซึ่งถือเป็นช่วงที่มีความสำคัญทางอารมณ์กับตัวละคร ออง ซาน ซู จี อย่างมาก นักแสดงส่วนที่เหลือ โดยเฉพาะผู้บรรยาย (รวมผู้วิจัยด้วย) และนักร้องที่อยู่บนเวทีในขณะนั้น ต่างลุ้นด้วยใจจดจ่อว่า ผู้แสดงจะสามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้หรือไม่ ซึ่งในที่สุด ผู้แสดงก็สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ แม้ว่าจะไม่สามารถตอบทที่ลืมได้ แต่การแสดงก็ดำเนินไปด้วยดี จนจบ

เนื่องจากการแสดงในครั้งนี้ มีกำหนด 2 รอบ การแสดงในรอบที่ 2 ผู้แสดงทุกฝ่ายต่างคุ้นเคยกับทั้งบรรยากาศ และเวทีการแสดงแล้ว จึงไม่ต้องมีการซักซ้อมมากมายนัก วันที่สองของการแสดง นักแสดงทุกคน เตรียมความพร้อมที่โรงแรมที่พักเช่นวันแรก ต่างกันตรงที่ ในวันนี้ นักแสดงที่ไม่มีโปรแกรมการออกไปท่องเที่ยวซื้อของฝากที่นอกเมือง สามารถนอนตื่นสายได้ เมื่อที่ทีมงานส่วนใหญ่กลับจาก ซื้อของที่ระลึกในเวลาใกล้เที่ยงแล้ว ก็เตรียมตัวสำหรับการแต่งหน้าทำผม แต่งตัวเพื่อออกเดินทางไปยังสถานที่แสดงในเวลาบ่ายสามโมงกว่าๆ ก่อนการแสดง ประมาณ 1 ชั่วโมง

การเตรียมตัวก่อนการขึ้นแสดงก็เหมือนเช่นวันแรก ผู้แสดงมีความพร้อมดีมากจนเมื่อถึงเวลาแสดงจริง สิ่งที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้นอีกครั้ง ไมโครโฟนไร้สาย สำหรับนักแสดงที่รับบท ออง ซาน ซู จี ไม่ทำงาน ทำให้ในช่วงแรกของการแสดงในองก์ที่ 1 นักแสดงต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ด้วยการใช้นิ้วโป้งเสียดังออกจากห้อง หรือการโปรเจ็คเสียง (voice projection) ด้วยตนเอง ทำให้ความชัดเจนของบทพูดนั้นขาดหายไปบางส่วน back stage พยายามหาวิธี

แก้ปัญหาด้วยการจะเคลื่อนย้ายไมโครโฟนของนักแสดงคนอื่นมาให้ แต่อาจารย์สุกัญญา ซึ่งขณะนั้นรับหน้าที่นักร้องและผู้บรรยายได้ส่งไมโครโฟนไร้สายของตนเองให้กับ back stage ก่อนได้หันท่วงที ส่วนอาจารย์สุกัญญาก็หันมาใช้ไมโครโฟนขาตั้ง สลับกับผู้บรรยายคนอื่นแทน ส่งผลให้การแสดงดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น และลุล่วงไปด้วยดีในท้ายที่สุด

จากผลการศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ การแสดงกวีคีตการ ชุด "ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆ" ในชั้นการแสดงหรือ production ทั้ง 3 ครั้ง ทำให้เห็นขั้นตอนการทำงานในแต่ละส่วนได้ชัดเจน เป็นพัฒนาการจนมาถึงขั้นสุดท้ายที่จะกล่าวถึงเป็นลำดับต่อไปนั่นก็คือ ขั้นตอนหลังการแสดง

ขั้นหลังการแสดง (Post production) เมื่อจบการแสดงโดยทั่วไป ผู้ชมก็จะออกจากโรงละครแล้วเดินทางกลับบ้าน อาจมีบ้างที่มีการจับกลุ่มพูดคุยกันตามประสา แต่ก็จะไม่มีการต่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการชมการแสดง ส่วนทีมงานจัดการแสดง และนักแสดงก็จำเป็นต้องมีการสรุปงาน หรือประเมินผลการทำงานแสดงในแต่ละรอบ เพื่อจะนำไปพัฒนาการแสดงในครั้งต่อไป

ในการแสดงการสื่อสารเชิงสุนทรียะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงกวีคีตการนั้น เป็นรูปแบบประจำอย่างหนึ่งที่เมื่อเสร็จสิ้นการแสดงแล้ว จะมีการดำเนินรายการช่วงสั้นๆ เน้นการสนทนาเกี่ยวกับรูปแบบ หรือเนื้อหาของแสดงที่จบไป ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีต่อการแสดงระหว่างผู้ชมกับผู้แสดง โดยทั่วไปแล้วจะมีผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้เป็นผู้ดำเนินรายการในช่วงนี้

การสนทนามักเริ่มด้วยการให้เกียรติกล่าวแนะนำนักแสดง ทีมงานทุกฝ่ายทุกคน ซึ่งมีผลอย่างยิ่งต่อความภาคภูมิใจของทีมงานทั้งคณะ กล่าวถึงความสำคัญของการแสดง และอธิบายถึงพลังของการสร้างสรรค์กิจกรรมสื่อสารการแสดงกวีคีตการ ด้วยการเลือกการนำเสนอดนตรี ลีลา การแสดง และบทกวี รวมเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวถึงต้นกำเนิดของการแสดงประเภทนี้โดยย่อ ฯลฯ ทั้งนี้เป้าหมายของกิจกรรมหลังการแสดงนี้ ถือเป็น การสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการเรียนรู้ผ่านความบันเทิงของการชมการแสดง ทั้งแก่ผู้ชมและผู้แสดงเองด้วย

ภาพที่ 21 รองศาสตราจารย์ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ กล่าวแนะนำนักแสดง และเปิดประเด็น
สนทนาหลังจบการแสดง

ภาพที่ 22 นักแสดงผู้รับบทของ ชาน ซูจี บอกเล่าความรู้สึกที่มีต่อการแสดง ให้กับผู้ชม

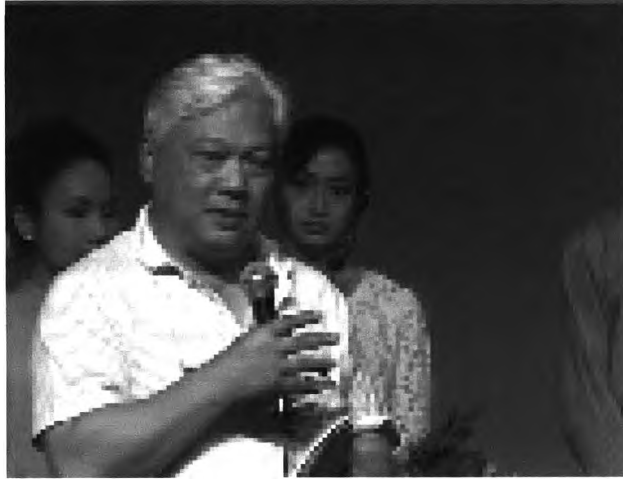

ภาพที่ 23 ตัวแทนผู้ชม ทั้งชาวไทยและชาวพม่าร่วมชื่นเวที แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น

วิธีการในการสื่อสารกิจกรรมหลังการแสดงนั้น ต้องเป็นไปอย่างกระชับ ชัดเจน ไม่เป็นทางการมากนัก เพราะผู้ชมอาจไม่มีความกล้า หรือความต้องการที่จะแสดงออก ในเชิงความคิด หรือการวิจารณ์การแสดงอย่างตรงไปตรงมา ลักษณะการพูดคุยจึงควรเน้นไปที่ อารมณ์ ความรู้สึกที่ได้มากกว่า นอกจากนั้น อาจต้องมีการแจ้งล่วงหน้าว่าอยากให้ผู้ชมท่านหนึ่ง ท่านใดที่มีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับประเด็นที่การแสดงนำเสนอขึ้นมาแสดงความรู้สึก เพื่อที่บุคคลเหล่านั้นจะเป็นตัวแทนของผู้ชมและช่วยให้การดำเนินกิจกรรม สมบูรณ์ตาม วัตถุประสงค์ ดังตัวอย่างภาพและข้อความต่อไปนี้

ภาพที่ 24 นักเขียนหญิงพม่าแสดงอารมณ์สะท้อนใจขณะสนทนาเกี่ยวกับภาพบนเวทีการแสดง ที่เสนอเนื้อหาการถูกกดขี่ของหญิงสาวชาวพม่า

ภาพที่ 25 ดร.ไชยันต์ วนะภูติ กล่าวปิดการแสดง และแสดงทัศนคติต่อการได้ชมการแสดง

"สันติภาพ สิทธิมนุษยชนหรือประชาธิปไตยที่เรามุ่งหวังจะสร้างให้เป็น วัฒนธรรม ไม่ใช่สิ่งซึ่งแยกออกจากกัน แต่วัฒนธรรมสันติภาพยังควรต้องมีลักษณะ "ข้ามพรมแดน" เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นในพม่าย่อมส่งผลกระทบต่อพวกเราคนไทย ผมเชื่อว่า ท่ามกลางก้อนเมฆที่เรียงรายสลับซับซ้อน ยังคงมีดวงอาทิตย์ที่รอคอยที่จะโผล่พ้นออกมา ให้แสงสว่างและคุ้มครองแก่เราได้ในวันหนึ่ง แต่การรอคอยให้เมฆนั้นคลี่คลายด้วยตัวเอง น่าจะไม่ใช่วิธีที่เป็นไปได้ง่าย ท่ามกลางสถานการณ์การเมืองปัจจุบัน ผมคิดว่าคงเป็นสิ่งที่เราต้องกลับมาข้อนคิด ในฐานะที่เราเป็นผู้ได้ชมการแสดงนี้ว่า **เรา ทั้งที่เป็นคนไทยและคนต่างชาติ จะสามารถทำอะไรหรือทำอย่างไรได้บ้างเพื่อให้เกิดสันติภาพข้ามพรมแดน**" (ดร.ไชยันต์ วนะภูติ, แสดงทัศนคติหลังการแสดง : 11 ธันวาคม 2548)

"เมื่อวานนี้ได้ชมการแสดงไปแล้วรอบหนึ่ง เมื่อถึงฉากที่เกี่ยวข้องกับการทารุน กตซี แรงงานพม่าที่เข้ามาทำงานในเมืองไทย โดยนายจ้างคนไทย ส่วนตัวดูแล้วรู้สึกโกรธคนเขียนบท เราเองเป็นนักเขียน ก็จะไม่เศร้ากับอะไรได้ง่าย ทุกข์กับอะไรได้ง่าย แล้วก็เลยรู้สึกว่า ไม่อยากให้มีการเขียนถึงคนไทย เขียนถึงพวกเราในลักษณะนี้ แต่ว่าก็ได้กลับไปครุ่นคิด ข้อนประสบการณ์ที่มีกับคนรอบๆ ตัวหรือเพื่อนๆ ที่มีคนใช้เป็นชาวพม่าเกี่ยวกับเรื่องนี้ ก็เป็นเหตุให้ต้องมาชมอีกรอบหนึ่งในวันนี้ **ด้วยใจที่เปิดกว้างขึ้น แล้วก็รู้สึกโชคที่ได้เรียนรู้ รู้สึกว่าการแสดงนี้เต็มเต็มจิตวิญญาณ และตรวจสอบว่า เราเป็นเช่นไร เพื่อนของเราเป็นเช่นไร บางทีเรารักตัวเองมาก รักเพื่อนเรามาก**

จนเราๆ ไม่อยากรู้ว่ามันมีการใช้ความรุนแรงแบบนี้ แต่เราก็ได้เรียนรู้ และยอมรับว่านั่นคือ อีกเรื่องหนึ่งที่เป็นความจริง” (แพรว จารุ, แสดงทัศนะ หลังการแสดง : 11 ธันวาคม 2548)

“ผมเคยมีโอกาสดำเนินทางไปเยือนประเทศพม่า และได้ไปสถานที่ ซึ่งถือว่าเป็นบ้านของ นายพลออง ซาน ที่นั่นมีโต๊ะไม้เก่าๆ แต่ดูเคร่งขรึม อยู่ตัวหนึ่ง มีข้อความบรรยายว่า นี่คือโต๊ะทำงาน ของนายพล ออง ซาน ผมจึงมองโต๊ะไม้ตัวนั้น พลันก็นึกจินตนาการไปว่า ใครจะมาเขียนหรือบันทึก อะไร เมื่อมานั่งที่โต๊ะตัวนั้น เมื่อผมได้ชมการแสดง เมื่อนางออง ซาน ชูจิ เดินออกมาที่ โต๊ะตัวนั้น พร้อมกับตะเกียง แล้วเริ่มเขียน ผมขมลุกชู การแสดง ครั้งนี้ทำให้ผมประทับใจและอยากเรียกว่า เป็นการแสดง “Under Act” (ปกติ นิยมใช้คำว่า Over Act กับการแสดงที่เกินธรรมชาติ – ผู้วิจัย) ที่มีพลังที่สุด เท่าที่ผมเคยชมมา” (บินหลา สันกาลาคีรี, แสดงทัศนะ : 11 ธันวาคม 2548)

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการสื่อสารอารมณ์ความรู้สึกระหว่างผู้แสดง กับผู้ชมนี้ ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการจัดการเรียนรู้การสื่อสารการแสดง การพูดคุย แลกเปลี่ยนความเห็น หรือทัศนะก็จะมีส่วนสำคัญอย่างมากในการตรวจสอบสาร หรือสาระที่ได้ จากการชมและยังทราบถึงผลกระทบต่ออารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ ที่ผู้ชมมีต่อการแสดง อันจะส่งผล ให้นักแสดง และทีมงานผลิตการแสดง ได้เรียนรู้อีกแง่มุมหนึ่งของการสื่อสารในฐานะผู้รับสารได้ อีกทางหนึ่ง

กิจกรรมหลังการแสดงลักษณะนี้ อาจไม่สามารถประเมินผลการแสดงในแง่ ของความพึงพอใจหรือไม่ ต่อการแสดง หรือในแง่ของการวิพากษ์วิจารณ์การแสดงตามหลัก และทฤษฎีได้ทั้งหมด หากแต่กิจกรรมการสื่อสารระหว่างผู้ชมกับผู้แสดงในช่วงสั้นๆ นี้ จะมีความสด จริงใจ และเป็นปฏิกริยาทันทีที่เกิดขึ้น ซึ่งมีความหมายต่อการสื่อสารเชิงสุนทรียะ มาก เพราะการสื่อสารความจริงด้วยความงามย่อมต้องการผลที่จะเกิดขึ้นต่อผู้รับ ทั้งในเชิงปัญญาและจิตวิญญาณด้วย

ดังนั้นการเปิดพื้นที่การสื่อสารหลังจบการแสดงให้เกิดขึ้น ก็ถือเป็นการสื่อสาร ความจริง ความงามที่สื่อสารการแสดง กิจกรรมสุนทรียนิเทศศาสตร์ กวีศิตการ มีองค์ประกอบ เบื้องต้นทางการสื่อสารครบถ้วน ตั้งแต่ ผู้ส่งสาร (ผู้แสดง) สาร (เนื้อหา, ดนตรี, เพลง) ช่องทาง หรือรูปแบบการสื่อสาร (การแสดงกวีศิตการ) ผู้รับสาร (ผู้ชม) และการสื่อสารกลับ (การพูดคุย หลังการแสดง) หรือแม้ในระหว่างการแสดงก็ตาม การสื่อสารกันระหว่างผู้ชมและผู้แสดงก็เกิดขึ้น อยู่ทุกขณะ ที่ผู้วิจัยสามารถตั้งข้อสังเกตผ่านบทสัมภาษณ์หรือบันทึกของทั้งผู้ชมและผู้แสดง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ การแสดงยอดเยี่ยมมากค่ะ น้องๆ ที่สำนักงาน (ศูนย์ข่าวสาละวิน) ร้องให้กันด้วย ดูแล้วขนลุก น่าประทับใจมาก ถ้ามคนพม่าที่ไปดู เขาชอบมากๆ เลยค่ะ หวังว่าน่าจะมีการเปิดการแสดงที่เชียงใหม่ด้วย เพราะมีคนพม่า และคนที่สนใจเรื่องพม่าอยู่เยอะ ดิฉันได้ยินอาจารย์ชาญวิทย์ พูดกับแหล่งทุน ที่สนับสนุนงานนี้ว่า น่าจะสนับสนุนให้จัดที่เชียงใหม่ด้วย ดิฉันเองก็หวังว่าจะได้ชมอีกครั้งในเชียงใหม่ค่ะ ฝากบอกน้องๆ (กลุ่มหนุ่มสาวสื่อสันติภาพ) ทุกคนว่า ภูมิใจมากที่เห็นน้องๆ รุ่นใหม่สามารถทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่น่าชื่นชม” (วันดี สันติวุฒิมะธี บรรณาธิการศูนย์ข่าวสาละวิน, สัมภาษณ์ : 19 มิถุนายน 2548)

“On behalf of the Shan Woman's Action Network (SWAN) and woman from Burma, we would like to thank you for all your hard work in preparing for the 60th Birthday of Daw Aung San Suu Kyi and the struggle of woman in the Irrawaddy and Salween basins on June 19.

Although several days have passed by, I still remember the play and the feeling I had on that day. It was very heartfelt powerful message. Some friends said they couldn't stop crying. The play was very sad, but it really reflected the reality of the life of woman on the ground, especially the sexual violence committed by regime's troops”. (Charm Tong ตัวแทนเครือข่ายผู้ปฏิบัติการสตรีไทยใหญ่, ข้อความบนกระดานข่าว, 2548)

ในฐานะตัวแทนของเครือข่ายผู้ปฏิบัติการสตรีไทยใหญ่ และสตรีชาวพม่า พวกเราขอขอบคุณทุกท่าน ที่จัดงานครบรอบ 60 ปี ออง ซาน ซูจี ครั้งนี้ขึ้น ไม่ว่าจะผ่านไปนานเท่าใด ฉันจะยังจำทั้งภาพ และอารมณ์ความรู้สึกจากการชมการแสดงในวันนั้นได้ดี ว่ามันเต็มไปด้วยพลังที่กระทบจิตใจพวกเรา เพื่อนบางคนบอกว่า เขาแทบไม่สามารถหยุดร้องไห้ได้ แม้ว่ามันจะเศร้าสลดมาก แต่การแสดงได้สะท้อนความเป็นจริงของผู้หญิงที่ถูกกดขี่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นจริงที่เกี่ยวกับการข่มขืน คุณคามทางเพศจากทหารกองทัพ” (แปลโดยผู้วิจัย)

“I am very honoured to be asked to join the grand occasion of June 19 and for the great lady. I learned a lot more from seeing and witnessing the real people of Burma. Yes, the play was very touching. It

is very powerful and educating. We should move it around in Thailand or...to reach more people. (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ข้อความบนกระดานข่าว ตอบ Miss Charm Tong, 2548)

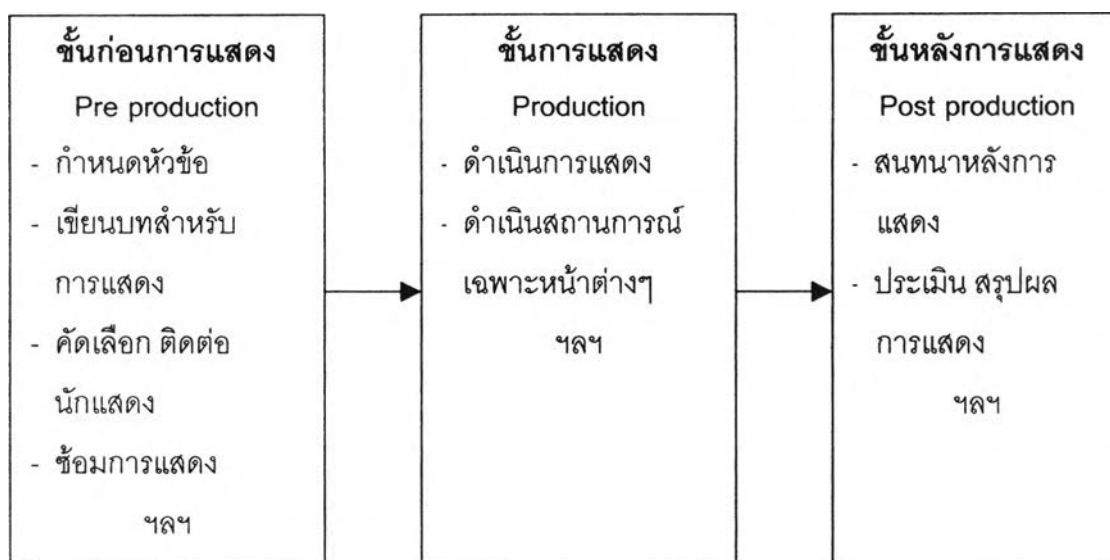
ผมรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้รับเชิญให้มาร่วมงานครบรอบ 60 ปีของสตรีผู้ยิ่งใหญ่ สิ่งที่ผมได้รับมากมายขึ้นจากเดิม ในฐานะผู้ชมและเมื่อได้สัมผัสกับพี่น้องชาวพม่า แน่นอนที่สุด การแสดงที่เราได้ชมน่าประทับใจมาก เต็มไปด้วยพลังและเปี่ยมไปด้วยปัญญา เราน่าจะมีโอกาสเปิดการแสดงให้ทั่วเมืองไทย เพื่อให้ผู้ชมภาคอื่นได้มีโอกาสรับรู้เช่นเดียวกัน” (แปลโดยผู้วิจัย)

จากตัวอย่างทัศนะของผู้ชมส่วนหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องหรือสนใจสถานการณ์ที่การแสดงกวีคิดการ ได้สื่อสารออกไป ได้แสดงความรู้สึกไปในทางเดียวกัน ที่สะท้อนให้เห็นว่าการใช้สุนทรียะ ในการสื่อสารมีพลังที่ส่งไปถึงยังผู้รับสารไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ใช้ภาษาใด เชื้อชาติใด เป็นอาจารย์หรือเป็นนักหนังสือพิมพ์ ต่างก็ได้รับสารที่ถูกสื่อผ่านความงดงามทางการแสดงด้วยกันทั้งสิ้น

ขณะที่ผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ ก็ได้มีการแสดงความรู้สึก ในช่วงหลังการแสดงไว้ในรูปของบันทึกและการสัมภาษณ์ดังตัวอย่างเช่น

“ดวงหน้างามสง่าของนักแสดง น้ำตาจากความรู้สึกเมื่อยามพรากจากของนักแสดงอีกคนหนึ่ง คนบนเวทีรับรู้ได้เต็มๆ ถึงความรู้สึกของดวงตาที่มีประกายแห่งความรู้สึกดีงามร่วมกัน เศร้าสลดร่วมกันของผู้ชม ที่บ้างก็เผยอปากร้องเพลงจากหัวใจแท้ๆ ผลักส่งให้การแสดงเคลื่อนสู่ภาวะที่ทำได้ดีอย่างที่ทุกคนก็ไม่ว่ามาก่อนว่าจะทำได้ และทำได้ดีในทุกองค์ประกอบ ข้อประจักษ์นี้น่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เป็นนักสื่อสารว่า พลังของผู้รับหรืออีกนัยหนึ่งก็คือผู้ส่งนั้นแหละ มีแรงกระทบอย่างประมาณไม่ได้...” (ศิรินันท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2548)

กล่าวโดยสรุป กระบวนการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ จากการศึกษาการจัดกิจกรรมการสื่อสารการแสดง กวีคิดการ ชุด “ออง ซาน ซูจี 60 ปีแห่งตะวันหลังก้อนเมฆ” มีขั้นตอนดังนี้

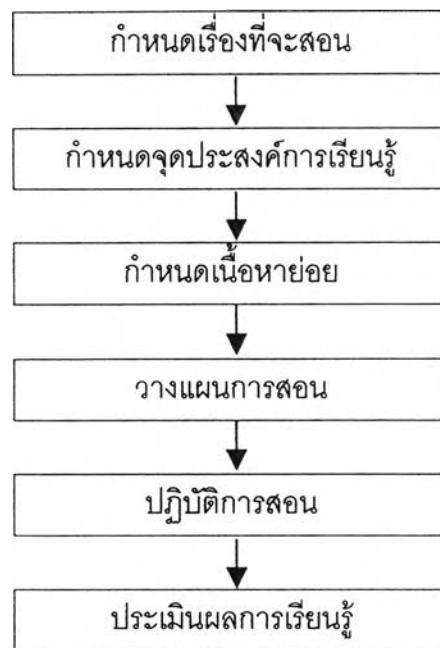
แผนภูมิที่ 5 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์

เมื่อได้ทราบกระบวนการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ ว่ามีลักษณะที่แตกต่างจากการสื่อสารโดยทั่วไป และขณะเดียวกันก็มีใช้สุนทรียศาสตร์ สิ่งที่เป็นหัวใจของการสื่อสารเชิงสุนทรียะ คือ การที่การสื่อสารลักษณะนี้นั้น เกิดจากการผสมผสานศิลปะและศาสตร์ หลากๆแขนงเข้าด้วยกัน หรือที่เราอาจเรียกได้ว่า เป็นการสื่อสารที่ต้องใช้พหุศิลป์ (Composite Arts) เป็นเครื่องมือ

ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียนรู้กิจกรรมการสื่อสารการแสดง จึงนับได้ว่าเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะเชิงบูรณาการ เพราะต้องเกิดการร่วมมืออย่างดีของ ศิลปิน นักเทคนิค นิสิต นักศึกษา คณาจารย์ รวมทั้งผู้ชมจำนวนมาก อีกทั้งยังต้องใช้วิธีการผสมผสานวิชาความรู้ในหลากหลายสาขา เข้ามาเชื่อมโยงไว้ด้วยกัน เพื่อให้การจัดการศึกษานั้นสำเร็จลุล่วง ซึ่งจะขออธิบายถึงรูปแบบการบูรณาการที่พบจากการจัดกิจกรรมสุนทรียนิเทศศาสตร์กวีคดีการ "ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆ" ไว้ในหัวข้อถัดไปดังนี้

2) สหวิทยาการแห่งการเรียนรู้ บูรณาการวิชาการ ผสานสื่อสารการแสดง

เมื่อเข้าสู่ขั้นตอนการดำเนินการกิจกรรมการสื่อสารการแสดงที่แบ่งออกเป็น ก่อนการแสดง (pre production) การแสดง (production) และหลังการแสดง (post production) จะพบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่แตกต่างกันไปแต่ละขั้นตอน ในขณะที่ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ที่กรมวิชาการ (2544, หน้า17) ได้เสนอไว้ มีทั้งสิ้น 6 ขั้นตอน คือ

แผนภูมิที่ 6 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

(1) กำหนดเรื่องที่จะสอน การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการต่างๆ ไป จะศึกษาหลักสูตรและวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของเนื้อหา สาระการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกัน เพื่อกำหนดหัวเรื่อง แต่สำหรับการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการนั้น การกำหนดหัวเรื่องจะเริ่มจากการตั้งประเด็นที่ต้องการสื่อสารกับสังคม ซึ่งในครั้งนี้นำประเด็นที่เลือกมากที่สุดคือ การนำเสนอเส้นทางการต่อสู้ของนางออง ซาน ซูจี ในวาระที่มีอายุครบ 60 ปี

(2) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยศึกษาจุดประสงค์ของแต่ละวิชา ที่ต้องการเพื่อนำมาบูรณาการ ซึ่งการกำหนดจุดประสงค์ในการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ นอกเหนือจากตัวเป้าหมายในการสื่อสารแล้ว จะต้องมีการคัดเลือก และวิเคราะห์สาระวิชาในสาขา วาทวิทยา กวี สื่อสารการแสดง กวี ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรมการสื่อสารการแสดงกวีที่จัดขึ้น เช่น ในวิชาการอ่านวินิจสารมีจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะการอ่าน รวมทั้งทักษะการตีความการอ่านได้ ก็นำบทสำหรับการแสดง ซึ่งเป็นจุดประสงค์หนึ่งของเนื้อหาวิชาการเขียนบท เพื่อสื่อสารการแสดง มาเป็นแบบฝึกหัดในการอ่านได้ ซึ่งจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งสองวิชาเมื่อมาบูรณาการกัน แล้วจัดเป็นกิจกรรมขึ้นก็สามารถเป็นการแสดงการอ่านบทกวีได้ เป็นต้น

(3) กำหนดเนื้อหาย่อย เป็นการกำหนดเนื้อหาย่อยๆ สำหรับการเรียนรู้ เพื่อสนองจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ เช่น ในจุดประสงค์เรื่องการใช้ทักษะการอ่าน และทักษะการตีความได้ เนื้อหาย่อยก็คือ การกำหนดให้ผู้เรียนอ่านและทำความเข้าใจ รวมทั้งตีความบทที่จะใช้ในการแสดง เป็นต้น

(4) การวางแผนการสอน เป็นการกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนรู้ ตั้งแต่ต้นจนจบ ในที่นี้คือ การกำหนดตารางการทำงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้เรียนรู้และผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ในแต่ละชั้นของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ก็จะมีการเชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระของวิชาเรียนที่สอดแทรกไปได้

(5) ปฏิบัติการสอน หรือปฏิบัติการการเรียนรู้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในชั้นตอนนี้ จะต้องมีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ความเหมาะสมของกิจกรรม รวมทั้งผลสำเร็จของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตั้งจุดประสงค์ไว้

(6) การประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการนำผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลขณะปฏิบัติการสอนมาวิเคราะห์ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสม และสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในลำดับที่ 1-4 คือ การกำหนดเรื่องที่จะสอน กำหนดจุดประสงค์ในการเรียนรู้ กำหนดเนื้อหาย่อย และวางแผนการสอน จะอยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ ในขั้นก่อนการแสดง หรือ pre production ขั้นตอนที่ 5 การปฏิบัติการสอน จะอยู่ในขั้นการแสดงหรือ production ส่วนขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลการเรียนรู้ จะอยู่ในขั้นหลังการแสดงหรือ post production ซึ่งผู้เขียนได้กระบวนการทั้ง 3 ขั้นของการจัดกิจกรรมสื่อสารการแสดงและลำดับขั้นตอนทั้ง 6 ข้อข้างต้น มาอธิบายปรับใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กวีตีการ ชุด “ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆ” ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แผนการจัดกิจกรรมสุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ สุนทรียนิเทศศาสตร์	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการ	ลักษณะการดำเนินกิจกรรม ระหว่างผู้จัดการเรียนรู้กับผู้เรียนรู้
<p>ก่อนการแสดง pre production</p>	<p>กำหนดเรื่องที่จะสอน กำหนดจุดประสงค์ การเรียนรู้</p> <p>เนื้อหาย่อย</p>	<p>ต้องการสื่อสารเส้นทางการต่อสู้ของ นางออง ซาน ซูจี</p> <ul style="list-style-type: none"> - อ่านและตีความบทที่ใช้ในการแสดงได้ (วิชาการ อ่าน วิจัยสาร การเขียนบทสำหรับสื่อสารการแสดง วรรณกรรม การ แสดง) - อธิบายรูปแบบในการนำเสนอการแสดงได้ (วิชาการ แสดง 2 การสื่อสารอวัจน เทคนิคการนำเสนอ) - ใช้ตนเองเป็นสื่อบุคคลในการแสดงออกตามบทบาท หรือหน้าที่ที่ได้รับได้ (วิชาการแสดง 1 สื่อสาร การแสดงเบื้องต้น การพูดต่อหน้าชุมชน) - วิเคราะห์การสื่อสารกับผู้ชมได้ (การสื่อสารระหว่าง บุคคลต่างวัฒนธรรม) - บริหารจัดการกิจกรรมสื่อสารการแสดงได้ (การเจรจา ต่อรอง การบริหารกิจกรรมการฝึกอบรม โสตทัศนอุปกรณ์เพื่อการพูดและนำเสนอ) <p>ฯลฯ</p> <ul style="list-style-type: none"> - อ่านและตีความบทที่ใช้ในการแสดง (วิชาการ อ่าน วิจัยสาร การเขียนบทสำหรับสื่อสารการแสดง วรรณกรรม การ แสดง) - อธิบายรูปแบบในการนำเสนอการแสดง กวีคดีการ (วิชาการแสดง 2 การสื่อสารอวัจน เทคนิคการนำเสนอ) - สื่อสารด้วยการแสดงออกตามบทบาทหรือหน้าที่ที่ได้รับ (วิชาการแสดง 1 สื่อสารการแสดงเบื้องต้น การพูดต่อหน้าชุมชน) - ฝึกการสื่อสารกับผู้ชม การสังเกตอารมณ์ ความรู้สึก ของผู้ชม (การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสาร ระหว่างบุคคลต่างวัฒนธรรม) - จัดการกิจกรรมสื่อสารการแสดงให้ดำเนินไปด้วย ความเรียบร้อยตามขั้นตอน (การเจรจาต่อรอง การบริหารกิจกรรมการฝึกอบรม โสตทัศนอุปกรณ์ เพื่อการพูดและนำเสนอ) <p>ฯลฯ</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ) แผนการจัดกิจกรรมสุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ สุนทรียนิเทศศาสตร์	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการ	ลักษณะการดำเนินกิจกรรม ระหว่างผู้จัดการเรียนรู้กับผู้เรียนรู้
ก่อนการแสดง pre production (ต่อ)	การวางแผนการสอน/ การวางแผนการจัด การเรียนรู้	ใช้การเรียนรู้ในสาขาวิชาต่างๆ เช่น - เริ่มต้นการประชุมอ่านบทครั้งแรก (การอ่านวินิฉสาร) - การติดต่อคัดเลือกนักแสดง (การเจรจาต่อรอง การสื่อสารระหว่างบุคคล) - การกำหนดตารางการทำงาน (การบริหารกิจกรรม การฝึกอบรม) - การซ้อมการแสดง (การแสดง1การแสดง 2 เทคนิค การนำเสนอ การสื่อสารอวัจน) เป็นต้น
การแสดง production	ปฏิบัติการสอน/ ปฏิบัติ การการเรียนรู้	ดำเนินกิจกรรมการแสดง ตามแผนการที่กำหนด ผู้จัดการเรียนรู้และผู้เรียนรู้ สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ระหว่างกัน เก็บข้อมูลไว้
หลังการแสดง post production	ประเมินผลการเรียนรู้	ประเมินผลการจัดกิจกรรม ตามสภาพจริงด้วยวิธีการ สังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การพูดคุยหรือสนทนา กัน แล้วนำมาผลไปพัฒนาการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

ดังนั้น จากตารางที่นำเสนอไป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ที่สมบูรณ์มีการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะเชิงบูรณาการเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะการจัดกิจกรรมประเภทสื่อสารการแสดง มีลักษณะเชิงบูรณาการด้วยตัวของมันเองอยู่ก่อนแล้ว จากการผสมผสาน ศาสตร์และศิลป์หลายๆ สาขาเข้าด้วยกัน อีกทั้งการดำเนินกิจกรรมก็ยังคงอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลากหลายฝ่าย และหลากหลายความชำนาญ จึงจะทำให้การจัดกิจกรรมสำเร็จลุล่วงได้ และเมื่อมีความพยายามที่จะส่งเสริมให้กิจกรรมสื่อสาร การแสดงลักษณะนี้ มีลักษณะเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงวิชาการขึ้นมา แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการจึงเข้ามามีบทบาทมากขึ้น

นอกจากจะอธิบายลักษณะการจัดกิจกรรม กวีตีตการชุด “**ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่ง ตะวันหลังก้อนเมฆ**” ในครั้งนี้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการด้วยประเด็นขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 6 ขั้นแล้ว ยังสามารถอธิบายได้ด้วยการใช้ประเด็น ลักษณะการบูรณาการประเภทต่างๆ ซึ่งจำแนกประเภทหลักๆ ได้ 3 ประเภท ดังนี้ (ชุดฝึกอบรมทางไกลบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

(1) การแบ่งประเภทการบูรณาการโดยพิจารณาจาก การเชื่อมโยงจุดประสงค์หรือมาตรฐานการเรียนรู้และหรือสาระวิชาที่สอน แบ่งเป็นลักษณะย่อยๆ คือ

- บูรณาการแบบสอดแทรก
- บูรณาการภายในวิชาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน
- บูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือ สหวิทยาการ
- การบูรณาการกับวิถีชีวิต

(2) การแบ่งประเภทการบูรณาการ โดยพิจารณาจากกิจกรรมการเรียนการสอน แบ่งเป็นลักษณะย่อยๆ คือ

- บูรณาการลักษณะสอดแทรกกิจกรรม
- บูรณาการโดยใช้กิจกรรมโครงงาน
- บูรณาการโดยใช้กิจกรรมแก้ปัญหา

(3) การแบ่งประเภทการบูรณาการ โดยพิจารณาจากผู้สอน แบ่งเป็นลักษณะย่อยๆ คือ

- แบบสอนคนเดียว
- แบบสอนคู่ขนาน
- แบบสอนเป็นคณะ

ทั้งนี้ จากที่ผลการสังเกต การจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ทั้ง 3 ครั้ง ตามลำดับชั้นที่นำเสนอในตารางข้างต้น ทำให้พบรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแล้ว รายละเอียดการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน ยังสามารถนำลักษณะเชิงบูรณาการหลายๆ ประเภทมาอธิบายได้ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ลักษณะเชิงบูรณาการต่างๆ ที่พบจะมีความแตกต่างไปตามลำดับชั้นของการจัดการเรียนรู้ โดยจะขออธิบายเรียงไปตามลักษณะการแบ่งประเภทการบูรณาการที่นำเสนอไว้ข้างต้นดังนี้

(1) การแบ่งประเภทการบูรณาการโดยพิจารณาจาก การเชื่อมโยงจุดประสงค์หรือมาตรฐานการเรียนรู้และหรือสาระวิชาที่สอน อธิบายพร้อมตัวอย่างที่พบได้ว่า

- บูรณาการแบบสอดแทรก เป็นการสอนที่มีบางช่วงนำเนื้อหาสาระอื่นมาสอดแทรกระหว่างสอน เช่น สอนเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของนักสื่อสารมวลชน ระหว่างดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ทั้ง 3 ครั้ง สิ่งที่คุณสอนหรือผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ได้สอดแทรกอยู่เสมอ คือ การเน้นย้ำให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของพลังของสื่อในฐานะที่เป็นผู้เสนอความจริง เพื่อดำรงไว้ซึ่ง การคงอยู่ของสังคม

แห่งปัญญา หรือการ ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการอ่านบทสำหรับการแสดง เพื่อให้ผู้เรียนรู้ได้เข้าใจ เป้าหมายของการสื่อสารมากขึ้น

- บูรณาการภายในวิชาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน นำจุดประสงค์ หรือสาระการเรียนรู้ หัวเรื่อง หรือประเด็นต่างๆ ที่มีในวิชาเดียวกันนั้นมาบูรณาการกัน เช่น ในวิชาการเขียนบทสำหรับการสื่อสารการแสดง นำสาระย่อย เรื่องการวางโครงเรื่อง การเขียนเรื่องย่อ และการวิเคราะห์ตัวละครมาบูรณาการ ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการอ่านบทสำหรับการแสดง หรือในวิชาการแสดง ที่มีเนื้อหาย่อย เรื่องการสร้างความสำเร็จ เรื่องการตีความบท มาบูรณาการ ในขณะที่ซ้อมการแสดง เป็นต้น

- บูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือ สหวิทยาการ คือ การนำ จุดประสงค์หรือสาระการเรียนรู้ หัวเรื่อง หรือประเด็นต่างๆ ตั้งแต่ 2 วิชามาบูรณาการกัน เช่น จากการให้อ่านบทสำหรับการแสดง ก็นำเอาสาระการเรียนรู้จากทั้งวิชา วิชาการอ่านวินิจสาร การเขียนบทสำหรับการแสดง วิชาการวิจารณ์สื่อสารการแสดง หรือวิชาการแสดงมาบูรณาการ เข้าในคราวเดียว การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือสหวิทยาการ นั้นเป็นเสมือน รั่มใหญ่ที่ทางคลุมการบูรณาการภายในวิชาเดียวกัน เมื่อมีการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ เชิงบูรณาการแบบสหวิทยาการ ก็จะมีรูปแบบการบูรณาการภายในวิชาเดียวกันเกิดขึ้นด้วยเช่นกัน

- การบูรณาการกับวิถีชีวิต เป็นการกำหนดหัวเรื่อง เนื้อหาสาระ และวิธีการ เรียนรู้หรือกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น มีการกำหนดหัวเรื่อง ในการเรียนรู้ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตย สันติภาพ และสิทธิมนุษยชน ให้แก่ผู้เรียน ในการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ ด้วยการแสดงกวีคีตการชุด “ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆ”

(2) การแบ่งประเภทการบูรณาการโดยพิจารณาจากกิจกรรมการเรียนการสอน อธิบายพร้อมตัวอย่างที่พบได้ว่า

- บูรณาการลักษณะสอดแทรกกิจกรรม เป็นการสอดแทรกกิจกรรมหนึ่งๆ หรือสาระวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กันมาใช้ เช่น ขณะที่กำลังทำการซ้อมการแสดง ห้องซ้อมขาดความสงบ นักแสดงที่กำลังซ้อมขาดสมาธิ ผู้กำกับได้ให้นักแสดงหยุดทำสมาธิ และให้นักแสดงส่วนอื่น ทำสมาธิของตนเช่นกัน

- บูรณาการโดยใช้กิจกรรมโครงงาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการ การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการทำโครงงานเป็นหลักหรือใช้ประกอบในการเรียนรู้เรื่องนั้นๆ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ เป็นการใช้กิจกรรมสื่อสารการแสดงเป็นกิจกรรมหลัก ในการเรียนรู้ ดังนั้นหากจะเปรียบเทียบกิจกรรมสื่อสารการแสดงกวีคีตการ ครั้งนี้เป็นรูปแบบหนึ่ง ของโครงงานที่ผู้เรียนรู้ได้มีโอกาสสร้างสรรค์ และผลิตออกสู่สายตาผู้ชมก็นับว่าเป็นการบูรณาการ

ในลักษณะนี้ได้เช่นกัน เพราะเมื่อแยกองค์ประกอบในการสร้างสรรค์การแสดงแล้วต้องประกอบขึ้น จากกิจกรรมย่อยๆ ที่เป็นโครงการได้หลายๆ ชิ้น เช่น การออกแบบฉาก การออกแบบลักษณะ การเต้น หรือการออกแบบรูปแบบการอ่านบทบรรยาย เป็นต้น

- บูรณาการโดยใช้กิจกรรมแก้ปัญหา เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการ ด้วยกิจกรรมการแก้ปัญหาเป็นหลักในการเรียนรู้ จะมีลักษณะค่อนข้างคล้ายกิจกรรมการทำ โครงการ ลักษณะเด่นของการเรียนรู้กิจกรรมสื่อสารการแสดง ก็คือ การสร้างสรรค์ผลงาน การสื่อสารการแสดงไปสู่ผู้รับสาร งานสื่อสารการแสดงเป็นงานที่ต้องทำเป็นทีม มีรายละเอียด และองค์ประกอบย่อยๆ มากมาย ดังนั้นย่อมก่อให้เกิดปัญหาได้บ่อยครั้ง

ดังนั้นผู้เรียนรู้จะได้ เผชิญกับการแก้ปัญหาตลอดเวลา เช่น เมื่อต้องย้ายจาก ห้องซ้อมไปยังสถานที่แสดงจริงก็ต้องแก้ปัญหาเกี่ยวกับการขยับการเคลื่อนไหวของตนเอง เมื่อขึ้นเวที นักแสดงเกิดลืมนบท ลืมท่าเต้น ต้องสามารถแก้สถานการณ์ให้การแสดงดำเนินต่อไปให้ได้ เมื่อนักแสดงได้รับคำวิจารณ์จากผู้กำกับหรือผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ นักแสดงต้องสามารถ นำมาปรับให้การแสดงของตนเป็นไปตามที่ต้องการได้ หรือเมื่อเกิดปัญหาทางเทคนิคต่างๆ เช่น แสงหรือเสียงต้องปรับเปลี่ยน ไมโครโฟนไม่ติด เสียงพูดในการแสดงเบาไปเสียงดนตรีไม่ดัง เพลงเปิดผิดจังหวะ หรือปัญหาที่เป็นสิ่งที่ไม่คาดคิด เช่น การเปลี่ยนแปลงในการแสดง หรือการสลับ ตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เนื่องจากนักแสดงเดิมไม่สามารถร่วมกิจกรรมได้ เป็นต้น

(3) การแบ่งประเภทการบูรณาการโดยพิจารณาจากผู้สอน การจัดการเรียนรู้ สุนทรียนิเทศศาสตร์นั้น ใช้กิจกรรมสื่อสารการแสดง เป็นกิจกรรมหลักในการเรียนรู้ ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมต้องอาศัยผู้สอนหรือผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ จากหลายสาขาและต้อง ร่วมประสานกันดำเนินกิจกรรม

ลักษณะการบูรณาการผู้สอนของการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์นั้น จะเป็น แบบสอนเป็นทีม คือ การที่ผู้จัดการเรียนรู้หลายคน จากหลายสาขาวิชามาร่วมกัน กำหนดหัวเรื่อง จุดมุ่งหมาย สาระและกิจกรรม รวมทั้งการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ร่วมกันสอนหรือ อำนวยการจัดการเรียนรู้เป็นคณะหรือเป็นทีม ผลงานหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นก็สามารถใช้ประเมินได้ ทุกวิชา เช่น เมื่อการแสดงกวีตติการแต่ละครั้งจบลง ผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ หรือ ผู้สอน สามารถประเมินผลจากการแสดงแต่ละครั้งได้ว่าตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ สามารถใช้ประเมิน ผลการเรียนรู้ทั้งวิชาการแสดง การกำกับการแสดง วิชาการอ่านวินิจสาร วิชาการสื่อสารระหว่าง บุคคล เป็นต้นการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการเมื่อแบ่งตามลักษณะต่างๆ ที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ แบ่งตามประเภทและลักษณะการบูรณาการ

ประเภทการบูรณาการ	ลักษณะการบูรณาการ	การจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์
<p>เชื่อมโยงจุดประสงค์หรือสาระวิชา</p> <p>กิจกรรมการเรียนการสอน</p>	<p>แบบสอดแทรกวิชาการกับทักษะชีวิต</p> <p>แบบวิชาเดียวกัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักถึงความสำคัญของพลังของสื่อในฐานะที่เป็นผู้เสนอความจริง - สอดแทรกแนวคิดประชาธิปไตยหรือสันติภาพ - วิชาการเขียนบทสำหรับสื่อสารการนำเสนอ นำสาระย่อย เรื่องการวางโครงเรื่อง การเขียนเรื่องย่อ และการวิเคราะห์ตัวละครมาบูรณาการ ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการอ่านบทสำหรับการนำเสนอ
	แบบสหวิทยาการ	<ul style="list-style-type: none"> - การให้อ่านบทสำหรับการนำเสนอ นำเอาสาระการเรียนรู้จากทั้งวิชา วิชาการอ่านนิพนธ์ การเขียนบทสำหรับการนำเสนอ วิชาการวิจารณ์สื่อสารการนำเสนอ หรือวิชาการนำเสนอมาบูรณาการ
	แบบบูรณาการกับชีวิตและวาระทางสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดหัวเรื่องในการเรียนรู้ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตย สันติภาพ และสิทธิมนุษยชน ให้แก่ผู้เรียน
	แบบสอดแทรกกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ทำการซ้อมการแสดง ห้องซ้อมขาดความสงบ นักแสดงที่กำลังซ้อมขาดสมาธิ ผู้กำกับได้ให้นักแสดงหยุดทำสมาธิ
	แบบกิจกรรมโครงงาน	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมย่อยๆ ที่เป็นโครงงานหลายๆ ชิ้น เช่น การออกแบบฉาก การออกแบบลักษณะการเดิน หรือการออกแบบรูปแบบการอ่านบทบรรยาย รวมกันเป็นการแสดง
<p>พิจารณาจากผู้สอน</p>	แบบกิจกรรมการแก้ปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> - ย้ายจากห้องซ้อมไปยังสถานที่แสดงจริงก็ต้องแก้ปัญหาเกี่ยวกับการขยับการเคลื่อนไหวของตนเอง - ชั้นเวที่นักแสดงเกิดลืบท ลืมท่าเต้น ต้องสามารถแก้สถานการณ์เฉพาะหน้า - ได้รับคำวิจารณ์จากผู้กำกับหรือผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ นักแสดงต้องสามารถนำมาปรับให้การแสดงของตนเองเป็นไปตามที่ต้องการได้
	สอนเป็นคณะ	<ul style="list-style-type: none"> - อาจารย์หลายคนร่วมกันกำหนดเนื้อหาและรูปแบบกิจกรรม - จบแสดงก็วัดผลการ ผู้สอนสามารถประเมินผลจากการแสดงแต่ละครั้งได้ว่าตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ - ประเมินผลการเรียนรู้ทั้งวิชาการแสดง การกำกับการแสดง วิชาการอ่านนิพนธ์ วิชาการสื่อสารระหว่างบุคคลฯในคราวเดียว

ตอนที่ 2 คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์จากการประเมินตนเองของผู้เรียนรู้

จากผลการศึกษา ที่ได้นำเสนอผ่านมาในตอนที่ 1 นั้นเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ แต่ทั้งนี้การศึกษาครั้งนี้ ยังส่งผลให้เราทราบว่า จากการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการนั้น ผู้เรียนรู้ ซึ่งถือเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการจัดการเรียนรู้ เกิดกระบวนการเรียนรู้ในหลายแง่มุม หลายมิติ ที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ทักษะคิด ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของผู้เรียนเหล่านั้นไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือก่อให้เกิดประโยชน์มากขึ้น ขณะเดียวกัน ผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ หรือผู้สอนเองก็ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้พร้อมไปด้วยกัน

ผู้เรียนรู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

ผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้นั้น ท้ายที่สุดจะนำไปสู่คุณสมบัติ หรือคุณลักษณะบางประการที่สามารถสะท้อนได้ว่า การจัดการเรียนรู้นั้นๆ ได้นำพาผู้เรียนรู้ไปสู่ภาวะหรือ สู่ระดับที่มีมาตรฐานหรือคุณภาพเพียงพอที่จะเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษา ที่มีความสามารถในเชิงวิชาการ วิชาชีพที่เป็นพื้นฐาน ความรู้ ความคิด ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม ทั้งนี้เพื่อสอดคล้องกับแนวคิดที่หนึ่ง ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 47 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

สถาบันอุดมศึกษาจึงมีการกำหนดมาตรฐานคุณวุฒิ หรือกำหนดความคาดหวังจากผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่างๆ ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถในเชิงวิชาการและวิชาชีพที่เป็นพื้นฐานความเชี่ยวชาญ ตลอดจนคุณลักษณะในด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งจากการศึกษาทำให้ได้ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา 4 ด้านใหญ่ 16 ลักษณะดังนี้ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2547 : 81 – 91)

1) ด้านความรู้ (Knowledge)

คุณลักษณะบัณฑิตด้านความรู้แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

(1) ความรู้ – พื้นฐาน (Knowledge – Basic) คือ การมีคุณลักษณะที่มีความรู้ทั่วไปตามวิชาชีพของตน โดยมีความรอบรู้สรรพวิทยาการทั่วไป มีความรู้ทางวิชาชีพอย่างเพียงพอ และมีความรู้ทางเทคโนโลยีพื้นฐาน

(2) ความรู้ – ก้าวหน้า (Knowledge – Advance) คือ การมีความรู้ทันสมัยและรู้จักสืบเสาะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ โดยบัณฑิตมีความรู้ทันโลกทันเหตุการณ์ มีความรู้รอบนอกเหนือจากความรู้ในวิชาชีพ มีความรู้ที่จะเรียนรู้ และมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยี

(3) ความรู้ – เชิงรุก (Knowledge – Proactive) คือ การมีความรู้ลึก สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการความรู้ โดยบัณฑิตสามารถพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีความรู้ในท้องถิ่น ชุมชน และโลก มีความรู้ไกลถึงอนาคต และมีความรู้ลึกซึ้งและรู้จริง

(4) ความรู้ – เป็นเลิศ (Knowledge – Excellent) คือ การมีความรู้ที่เชี่ยวชาญ โดยบัณฑิตสามารถเข้าถึงแก่นความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้

2) ด้านความคิด (Thinking)

คุณลักษณะบัณฑิตในด้านความคิด แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

(1) ความคิด – พื้นฐาน (Thinking – Basic) คือ การเป็นผู้ที่สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลได้ โดยมีวิจารณญาณ รู้จักแยกแยะและคิดอย่างเป็นระบบ

(2) ความคิด – ก้าวหน้า (Thinking – Advance) คือ การเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดใหม่ได้อย่างทันสมัย โดยมีความคิดริเริ่ม มีความมั่นคงใจ มีความคิดเชิงประยุกต์ และมีความคิดเชิงบูรณาการ

(3) ความคิด – เชิงรุก (Thinking – Proactive) คือ การเป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ สามารถคิดไปข้างหน้าและคิดได้เสมอ โดยมีความคิดเชิงกลยุทธ์ เห็นการณ์ไกล และมีมุมมองที่กว้างไกล

(4) ความคิด – เป็นเลิศ (Thinking – Excellent) คือ การเป็นผู้ที่ตถกถกทางความคิด โดยมีความคิดรอบยอด สามารถคาดการณ์อนาคตได้ และมองโลกได้อย่างเท่าทัน

3) ด้านความสามารถ (Skill)

คุณลักษณะบัณฑิตในด้านความสามารถ แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

(1) ความสามารถ – พื้นฐาน (Skill – Basic) คือ การเป็นผู้ที่มีความสามารถปฏิบัติงานได้ตามวิชาชีพ โดยมีความสามารถในการสื่อสาร มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ มีความเป็นผู้นำและผู้ตาม มีความสามารถในการทำงานเป็นทีมและมีทักษะชีวิต

(2) ความสามารถ – ก้าวหน้า (Skill – Advance) คือ การเป็นผู้ที่มีความสามารถปรับปรุงพัฒนางานและแสวงหาวิธีการใหม่ๆ ที่ดีขึ้น โดยมีความสามารถในการบริหารจัดการ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความสามารถในการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยี และเป็นมืออาชีพ

(3) ความสามารถ – เชิงรุก (Skill – Proactive) คือ การเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างงานใหม่และทำได้ด้วยตนเอง โดยมีนวัตกรรม สามารถทำสิ่งใหม่ได้ มีความเป็นสากล มีความสามารถระดับโลก

(4) ความสามารถ – เป็นเลิศ (Skill – Excellent) คือ การเป็นผู้ที่มีความชำนาญการ และเชี่ยวชาญ โดยสามารถปฏิบัติงานได้อย่างแม่นยำ มีความเชี่ยวชาญในการทำวิจัยระดับนานาชาติ

4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม (Ethic)

คุณลักษณะบัณฑิตในด้านคุณธรรมจริยธรรม แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

(1) คุณธรรมจริยธรรม – พื้นฐาน (Ethic – Basic) คือ การเป็นผู้มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เสียสละ มีวัฒนธรรมและมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ โดยมีสุนทรียะด้านศิลปะและดนตรี มีความเป็นพลเมืองดีของสังคม มีความเป็นไทย ควบคุมตนเองได้ และรู้จักประเมินตนเอง

(2) คุณธรรมจริยธรรม – ก้าวหน้า (Ethic – Advance) คือ การเป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจโลก โดยรู้จักเทคนิควิธีดำเนินชีวิต รู้จักสังคมและโลก

(3) คุณธรรมจริยธรรม – เชิงรุก (Ethic – Proactive) คือ การเป็นผู้ที่ส่งเสริมและชี้นำสังคมให้ตระหนักถึงคุณธรรมจริยธรรม โดยมีจิตใจกล้าหาญ มีส่วนร่วมในการชี้นำความถูกต้องให้กับสังคม และมีความสามารถในการสื่อความคิดที่ต้งามสู่สังคม

(4) คุณธรรมจริยธรรม – เป็นเลิศ (Ethic – Excellent) คือ เป็นผู้ที่มีอุทิศงานเพื่อส่วนรวม โดยการสละตน เพื่อสังคมท้องถิ่น และสละตนเพื่อประชาคมโลก

นอกจากนี้ แนวคิดที่สอง ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตและบัณฑิตที่พึงประสงค์ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดำริไว้ประกอบด้วย 4 คุณลักษณะใหญ่ ได้แก่ สติปัญญา และวิชาการ คุณธรรม สังคม และทักษะและวิชาชีพ ซึ่งในแต่ละคุณลักษณะก็จะมีลักษณะย่อยๆ แยกออกไปอีกมากมายทั้งสิ้น 17 ลักษณะดังนี้ (เอกสารประกอบการประชุมยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตและบัณฑิตที่พึงประสงค์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548)

(1) ด้านสติปัญญาและวิชาการ

- สังเคราะห์ วิเคราะห์ได้
- มีวิสัยทัศน์
- ใฝ่รู้
- สร้างสรรค์
- เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เรียน

(2) ด้านสังคม

- รับผิดชอบต่อตนเองและตระหนักในบทบาทตนเองต่อสังคม
- เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

(3) คุณธรรม

- ซื่อสัตย์ สุจริต มีศีลธรรม
- มีวินัย เคารพกฎ ระเบียบและกติกาสังคม

- มีจรรยาบรรณวิชาชีพ
- มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต

(4) ทักษะและวิชาชีพ

- การใช้ภาษาไทย
- การใช้ภาษาอังกฤษ
- การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
- การมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม
- การบริหารจัดการ
- การทำงานในสังคมต่างวัฒนธรรม

ดังนั้นการอธิบายคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่พบจากการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้อาศัยแนวคิดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ทั้งสองส่วนที่กล่าวไปด้วยการใช้ผลการศึกษาที่เป็นผลจากการสนทนากลุ่มจากทั้งผู้เรียนรู้และผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้

ความเจียมที่เกิดระหว่างการแสดงของผู้ชมที่กลับกลายมาเป็นเสียงปรบมือ ครวบน้ำตา การลุกขึ้นก้าวไปบนเวทีเพื่อโอบกอดนักแสดงที่สวมบทบาท ของ ชาน ชูจี อาจกล่าวได้ว่าเป็นการสื่อสารที่ก่อปรด้วยสุนทรียะและสาร์ตละได้ในเวลาเดียวกัน

อีกหนึ่งพลังที่ซุกซ่อนอยู่ภายใต้การจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ นั่นคือ พลังของพัฒนาการของ "ผู้เรียน" ที่ได้มีส่วนร่วมอยู่ในการจัดการเรียนรู้ลักษณะนี้ ซึ่งถือเป็นพลังที่สำคัญที่สุดในกระบวนการสื่อสารในฐานะผู้ผลิต

นิสิตที่ได้มีโอกาสร่วมอยู่ในกิจกรรมครั้งนี้ ทั้งที่เป็นนักแสดงและผู้ที่เป็นฝ่ายสนับสนุนการแสดง เช่น ดูแลเสื้อผ้า แต่งหน้าทำผม ฯลฯ ได้มีโอกาสแสดงความรู้สึกร่วมกับทีมงานอื่นๆ ผ่านบทบันทึกการแสดงกวีคีตการชื่อ ต่ำ (ไม่) นาน ไว้ได้นำศึกษาอย่างยิ่ง (บทบันทึกการแสดงกวีคีตการ ต่ำ (ไม่) นาน, 2548) เช่น

ธนัช ถิ่นวัฒนกุล นิสิตปริญญาโทมหาบัณฑิต ฝ่ายเสื้อผ้าได้ให้ความเห็นไว้ว่า

"เมื่อข้าพเจ้าเข้ามารับหน้าที่การเป็นคนเบื้องหลัง ในการกำกับเวทีและศิลปกรรม ชีวิตนี้ข้าพเจ้าไม่เคยเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าพม่ามาก่อนเลย ข้าพเจ้าจำเป็นต้องเร่งหาข้อมูลโดยด่วน โลกไซเบอร์จึงเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีที่สุด..."

ส่วน วาทีนินารถ ชุ่มทอง นิสิตชั้นปีที่ 3 วิชาเอกสื่อสารการแสดง ฝ่ายนักแสดงรู้สึกเกี่ยวกับการทำงานของตนเองว่า

"...จบการแสดง ดิฉันกลับมาถามตัวเองว่า ฉันได้อะไรบ้างนะ และก็ต้องตอบอย่างวิชาการก่อนว่าแน่นอนฉันได้ทราบเรื่องราวของ ออง ซาน ซูจี ...ดิฉันได้ทำงานกับเพื่อนในภาควิชาเดียวกัน ได้สนิทกับเพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ ที่สำคัญ ดิฉันได้รู้จักตัวเองมากขึ้น ในเรื่องของการแสดง ดิฉันรู้สึกว่าคุณดิฉันไม่มีพัฒนาการจากการแสดงครั้งนี้ เคยแสดงได้เท่าไร ก็แสดงได้เท่านั้น ไม่ต้องโทษใครเลย ดิฉันบอกตัวเองว่า เพราะความไม่เอาใจใส่แต่แรก ไม่เต็มที่ ไม่เปิดใจรับการเรียนรู้ นั่นแหละที่ทำให้ดิฉันต้องมานั่งเสียดายอยู่ทุกวันนี้..."

ขณะที่ ปาฎจรีย์ มรกตพรรณ นิสิตชั้นปีที่ 3 ฝ่ายออกแบบเครื่องแต่งกายและทรงผม ประเมินการทำงานของตนเองว่า

"...การได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นที่เราไม่เคยรู้จักมาก่อน การวางตัว ทำให้ความรับผิดชอบต้องตามมา เพราะหน้าที่อีกอย่างที่ได้รับมอบหมายคือ คอยตรวจเช็คเครื่องสำอางว่าอยู่ครบหรือไม่ คอยตามดู ตามเก็บเพราะเป็นของที่เรายืมมาจาก Sponsor ซึ่งนั่นก็ทำหน้าที่ได้ดีที่สุด ส่งคืนของได้ครบทุกชิ้น"

บทบันทึกของนิสิตทั้ง 3 ที่ยกตัวอย่างมานี้ ได้สะท้อนสิ่งที่น่าสนใจของการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ว่า ไม่ใช่เพียงแค่พลังในการสื่อสารที่เกิดขึ้นเท่านั้น หากแต่พลังในการ เปลี่ยนแปลง สร้างสรรค์ ส่งผลให้ผู้เรียน ได้รับ "ผล" จากการได้เรียนรู้จากกิจกรรมในหลากหลายคุณลักษณะ

ผลการศึกษาด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (focus group) ผู้เรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ ด้วยการใช้ กิจกรรมกวีคิดการชุด "อองซาน ซู จี 60 ปี แห่ง ตะวันหลังก้อนเมฆ" ทั้ง 3 ครั้ง เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2549 กลุ่มผู้เรียนรู้หลักคือนิสิตวิชาเอกสื่อสารการแสดง ชั้นปีที่ 3 ของภาควิชาวาทยวิทยาและสื่อสารการแสดง และนิสิตชั้นปีที่ 2 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวม 6 คนที่เป็นนักแสดง (จากทีมร่วมงาน 11 คน) ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

นางสาวปาฎจรีย์ มรกตพรรณ

นางสาวไพรยา บุญบุตร

นางสาววาทีนีนารถ ชุ่มทอง

นางสาวนฤทัย อังคสิงห์

นางสาวเปมิกา โทณะวณิก

นายคณิน จิตติวัฒนพงษ์

รวมทั้งการสนทนากลุ่มนิสิตชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 2 ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2549 ณ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่เป็นทั้งนักแสดงและฝ่ายประสานงานหลังเวที 3 คน (จากทีมร่วมงาน 6 คน) คือ

นายสุรชัย มิดำ

นางสาวจิตรกัญญา อมรณพกุล

นางสาวศรัญญา ชาญเขียว

เมื่อผู้เรียนรู้ได้เข้ามาสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ การแสดงกวีคือการพูด “ออง ซาน ชูจี 60 ปีแห่งตะวันหลังก้อนเมฆ” ซึ่งประกอบด้วย การจัดการทั้งสิ้น 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการแสดง การแสดง และหลังการแสดง ผู้เรียนรู้ได้สำรวจ ตัวเองในแต่ละขั้นตอนและสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ไว้ดังนี้

ความรู้สึกแรกที่ต้องเข้าร่วมกิจกรรม

นางสาวปาฎาจริย์ มรกตพรรณ นิสิตชั้นปีที่ 3 ภาควิชาวาทยวิทยาและสื่อสาร การแสดง เข้ามาสังกัดในภาควิชาตอนท้ายที่สุดของกลุ่มนักแสดงทั้งหมดในการแสดงครั้งแรก จึงไม่มีบทสำหรับเธอ

“เรารู้ตัวว่าต้องทำก็คือตอนที่เพื่อนๆ ทำกันไปแล้ว คือ เราเลือกมา วิชาเอกสื่อสารการแสดงมาทีหลังคนอื่น ๆ เพราะฉะนั้นก็เหลือหน้าที่ประสานงาน จัดการต่างๆ เราก็เลยเลือกแต่งหน้า ทำผม”

นางสาวไพรยา บุญบุตร นิสิตชั้นปีที่ 3 ภาควิชาวาทยวิทยาและสื่อสารการแสดง เข้าภาควิชามาตั้งแต่ต้น

“อาจารย์เรียกเรามาประชุม จำได้ไหม มีการนัดแนะว่าจะต้องมีประชุม ภาควิชาก่อนเปิดเรียน เราต้องมา”

นางสาววาทินี นารอด ชุ่มทอง นิสิตชั้นปีที่ 3 ภาควิชาวาทยวิทยาและสื่อสารการแสดง เข้าภาควิชามาตั้งแต่ต้นแต่ขณะนั้นไม่ได้อยู่ในกรุงเทพฯ

“ตอนนั้นอยู่ต่างจังหวัด ไม่อยากมา อยากอยู่บ้านมากกว่า แต่ก็คิดว่า เรากำลังจะเข้าเรียนสาขาสื่อสารการแสดง ก็ควรไปไหม ไม่มาก็น่าเกลียด”

นางสาวนฤทัย อังคสิงห์ นิสิตชั้นปีที่ 3 ภาควิชาวาทยวิทยาและสื่อสารการแสดง ที่เข้าภาควิชามาตั้งแต่ต้น

“ก็เหมือนกันคือมีการพูดคุยกันว่าเรากำลังจะเลือกสาขาวิชานี้เป็น วิชาเอก เราก็ต้องไปไหน มาดูว่ากิจกรรมของเราทำอะไรกันบ้าง เป็นอย่างไร”

ส่วนนางสาวเปมิกา โทณะวณิก นิสิตชั้นปีที่ 3 ภาควิชาวาทยวิทยาและสื่อสารการแสดง เข้าภาควิชามาตั้งแต่ต้นแสดงความเห็นสั้นๆ

“เหมือนกันค่ะ”

ทั้ง 5 คน เริ่มต้นกล่าวถึงที่มาของการจัดการเรียนรู้ว่า ต่างถูกเรียกตัวมา ในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 ซึ่งเป็นช่วงหลังจากที่นิสิตชั้นปีที่ 2 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ ได้เลือกสาขาวิชาเอกไปเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น นิสิตเหล่านี้เรียกได้ว่า สังกัดภาควิชาวาทยวิทยา และสื่อสารการแสดงแล้ว ยกเว้น ปาฎจริย์ ที่เข้าภาควิชามาทีหลัง แต่ละคนได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในช่วงเริ่มต้นในลักษณะใกล้เคียงกัน ในขณะที่ทำการสนทนากลุ่ม

ไปรยา “คือเรารู้ว่ามันเป็นงานของภาควิชา (สาขาสื่อสารการแสดง) มันเป็นกิจกรรมของภาค เราต้องมาร่วมอยู่แล้ว” เช่นเดียวกับ

ปาฎจริย์ “เรารู้สึกว่า ไม่ต้องเลือกหรือว่าจะมาหรือไม่มา มันไม่มีสิทธิ์เลือก”

ไปรยา “ยังไงเราก็ต้องอยู่ภาคนี้ ยังไงก็ต้องเจอกิจกรรมแบบนี้ใช่ไหม คือครู จะบอกเราก่อนอยู่แล้วไม่ว่าเราจะกำลังเรียนหนังสืออะไร นี่เป็นกิจกรรมการเรียนนะ เราก็รู้”

วาทีนินารถ “มันก็อาจมีเสียอะไรไปบ้างนะที่เราพลาด เมื่อต้องมาทำกิจกรรมกับภาควิชา แต่เราก็ ต้องรู้ว่าเราต้องมา เราต้องมาเรียน”

นฤทัย “เราก็เห็นมาก่อนบ้างว่าสาขานี้ เรียนกันแบบไหน เรา รู้ตัวอยู่แล้วว่า เราต้องทำอะไร”

เปมิกา “อย่างที่บอกเราทราบดีว่า มันเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน”

ความรู้สึกแรกของการเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ครั้งนี้ อาจเริ่มต้นด้วยความรู้สึกเป็นหน้าที่ เพราะนิสิตอยู่ในภาควิชาจึงต้องมา แต่นั่นอาจเป็นเพราะนิสิตกำลังอยู่ในช่วงปิดภาคเรียน จึงทำให้รู้สึกเหมือนเวลาส่วนตัวได้ถูกลิดรอนไปบ้าง ซึ่งแตกต่างจากความรู้สึกในช่วงเริ่มต้นของ คณิน จิตติวัฒนพงษ์ นิสิตชั้นปีที่ 2 และกลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา คณิน จิตติวัฒนพงษ์ นิสิตชั้นปีที่ 2 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ ที่เคยได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมกับภาควิชามาก่อน

"ผมรู้สึกสนใจ อยากเข้ามาดูว่าการแสดงมันคืออะไร พอครูเรียกผมก็มาเลย คือมันอยากมาดู เคยทำมาครั้งหนึ่ง พบว่าเราน่าจะชอบครับแล้วคือผมก็อยากรู้ว่าสื่อสารการแสดงมันคืออะไร"

คล้ายกับ สุรชัย มิธำ นิสิตชั้นปีที่ 4 ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

"เราอยากมาดูว่า มีอาชีพเค้าทำงานกันยังไงครับ เราอยากเรียนรู้คือมันเป็นช่วงที่เรากำลังรอที่ฝึกงาน เวกก็เลยน่าจะมาฝึกที่นี่"

ขณะที่จิตรกัญญา อมรณพกุล นิสิตชั้นปีที่ 4 ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

"เรามองว่ามันเป็นโอกาส เรามองว่าเราน่าจะได้เรียนรู้อะไรจากที่นี่เพราะเราไม่เคยได้รู้อะไรเลยที่เกี่ยวกับการแสดง"

ส่วนศรัญญา ชาญเขียว นิสิตชั้นปีที่ 2 ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาได้ย้ำในความเห็นนี้ว่า

"คือหนูตามรุ่นพี่เขาไป รู้สึกว่าก็น่าจะดี เป็นโอกาสได้ไปเรียนรู้"

กระบวนการดำเนินกิจกรรม

เมื่อถึงคำถามเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงาน ว่าเริ่มต้นจากอะไร แต่ละคนได้อธิบายถึงขั้นตอนการทำงานไว้ดังนี้

ไปรยา "เราเริ่มต้นด้วยการนัดประชุมแล้ว ก็มีการแจกบทเลย อ่านบทครั้งที่ 1 เลย"

หฤทัย "ในบทจะกำหนดไว้แล้วว่าใครเป็นใคร คือ มีชื่อขึ้นบอร์ดแล้วว่า อยู่ส่วนไหน"

วาทีนินารถ "เราจะไม่รู้ตัวมาก่อนว่าจะต้องรับบทอะไร คือจะไม่ได้มีการถามกันมาก่อนว่าเล่น ได้ไหมหรือยังไงชอบหรือเปล่า"

ปาฎจรรย์ "แต่เราก็รู้สึกได้ว่า ด้วยความที่ท่านเป็นอาจารย์ เป็นผู้กำกับต้องเลือกมาแล้วว่าเราเล่นได้ หรือเหมาะกับอะไร"

เปมิกา "แต่จะไม่มีการบังคับกัน คือให้มาคุยกันว่าเราว่างไหม ติดอะไร วันไหน คือมาดูตารางทำงานกัน"

- ในขณะที่ คณิน และกลุ่มนิสิต ม.บูรพา อธิบายถึงขั้นตอนการทำงานในช่วงแรกโดย
- คณิน "ครูจะเรียกมาประชุม ก็จะได้เจอทีมงานคนอื่นๆ จะได้ว่าเรา
ต้องทำอะไรเมื่อไหร่"
- สุรัชย์ "เราไปถึงวันแรกก็จะแจกบทเลยให้อ่านบท"
- จิตรกัญญา "ก็จะมีการอธิบายถึงลักษณะงาน ขั้นตอนคร่าวๆ จริงๆ ก็อยาก
มาร่วมตั้งแต่บทยังไม่เสร็จแต่ก็ไม่เป็นไร ยังไงก็ได้"
- สุรัชย์ "คือเรารู้สึกว่าดีมาก มันมีการแบ่งงานชัดเจนและมันดูมีระบบ"
- จิตรกัญญา "ใช่มีการแจกตารางงาน มีใบคิวนัด การลงเวลาว่างไม่ว่าง
เบอร์โทรซึ่งมันดี"
- สุรัชย์ยัง "คือเรารู้สึกว่า มันดูดีมาก ดูมีแบบแผน คือ เราเป็น stage แต่เรา
ก็ต้องไปทำงานตั้งแต่เริ่มต้น ต้องไปตลอดซึ่งเราไม่เคยรู้มาก่อน
ว่าเราต้องไปตลอด"

กวีศัตการ การสื่อสารรูปแบบใหม่

หลังจากทำการแจกบท ผู้เรียนรู้ได้รับตารางการทำงานและใบลงเวลาการทำงานแล้ว
ก็จะทำการอ่านบทครั้งที่ 1 เลย ในครั้งนี้ใช้การแสดงในรูปแบบกวีศัตการ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่ง
ของการสื่อสาร ที่ผู้เรียนรู้ส่วนใหญ่ไม่เคยรู้จักมาก่อน

- ไปรยา "คือเราคิดว่าละคร มันต้องเป็นละครแบบละครทางทีวี
ไม่เคยรู้ว่ามันมีรูปแบบอื่นด้วย"
- ปาฎจรรย์ "แต่เราก็ได้ตั้งคำถามว่า การใส่แต่ชุดดำ ออกมายืนพูด
มีการบรรยาย นี่ละครหรือเปล่า ภายหลัง เราก็อ้อมัน
presentation"
- นฤทัย "คือพอครูอธิบาย เล่าให้ฟังถึงเรื่องชนเผ่าต่างๆ ในพม่า
เรื่องปัญหาของเขาเราก็เริ่มเข้าใจบทว่าจะบอกอะไร"
- เปมิกา "คือเราได้เรียนรู้เรื่องของพม่า คือก่อนหน้านี้เราไม่รู้เลยว่า
ออง ซาน ซูจี คือใคร รู้แค่ว่าเป็นคนพม่า แล้วก็รู้อะไรอีก
พอมาอ่านบททำให้เรารู้สึกว่ามันมีเรื่องอื่นอีกที่เราไม่รู้
เราเรียนมาตอนเด็กๆ ว่า พม่ารังแกคนไทยพม่าเป็นคนไม่ดี
พอตอนนั้นบทบอกว่า เราคนไทยก็รังแกเขาด้วย มันเป็นอีกเรื่อง
ที่จริงด้วย"
- จิตรกัญญา "เราไม่เคยคิดว่า แบบนี้มันก็เป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่ง คือมัน
อาจจะไม่ใช่ละครที่ต้องเป็นแบบมีโคลแม็กซ์แบบที่เราๆ กัน"

- สุรัชย์ "คือตอนแรกไม่ได้มองว่ามันเป็นละครเลย มองว่าเหมือนกับโชว์อะไรสักอย่าง แต่ทำมาก็รู้ว่านี่เค้าเรียกว่าการแสดง มันเป็นการแสดงรูปแบบหนึ่ง"
- ศรัญญา "หนูได้รู้ว่า รูปแบบนี้มันก็เป็นการสื่อสารอย่างหนึ่ง"

การอ่านบทครั้งแรกจะสร้างความรู้สึก และความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับนักแสดงได้ต้องอาศัยการอธิบาย หรือการพยายามตีความร่วมกันของผู้กำกับ และคนเขียนบทให้เห็นภาพที่ชัดเจนที่สุด เพื่อจะส่งผลถึงความมีเอกภาพในการสื่อสาร อีกทั้งการที่ผู้เรียนรู้ มองเห็นและเข้าใจว่า การสื่อสารที่ตนกำลังจะต้องทำนั้น มีลักษณะอย่างไร มีเป้าหมายเพื่ออะไร ก็ทำให้ผู้เรียนรู้ในฐานะผู้ส่งสารสามารถสร้าง สาร ที่จะสื่อออกไปได้ ชัดเจนตรงตามเป้าหมาย หลังจากการอ่านบทครั้งแรกและการตีความเสร็จไป ผู้เรียนรู้จะต้องเริ่มเข้าสู่กระบวนการซ้อมการแสดง

ฝึกซ้อมการแสดง

- คณิน "คือพอมาซ้อม ก็ได้เรียนรู้อะไรอีกรูปแบบหนึ่ง ผมเป็นนักแสดงส่วนต้นมาก่อนแต่ครั้งนี้คือได้รับบทนักแสดงจริงๆ เป็นลูกชายคนโตขององซาน มีบทพูดจริงๆ ได้ลงรายละเอียดแอดติ้งจริงๆ ซึ่งตื่นเต้นมากครับ จำได้ว่าได้บทมาวันแรกอ่านจบรวดเดียวเลย ผมรู้สึกว่าคุณได้เข้ามารู้จักกับสื่อสารการแสดงจริงๆ และมันทำให้ผมรู้สึกว่าเราจะเลือกสาขาวิชาสื่อสารการแสดงนี้แหละเป็นวิชาเอก"
- ศรัญญา "ตอนแรกไม่ได้คิดว่าไปแล้วจะต้องไปแสดง คืออยากไปดูให้รู้ อยากไปช่วยเบื้องหลัง แต่พอดีการแสดงขาดคนต้นแล้วหนูเดินได้ ก็ไปลองเต้นดู อาจารย์ผู้กำกับก็บอกว่าเต้นได้ ก็เลยได้เต้นด้วย ซึ่งหนูเกร็งนะ กลัวทำงานเสีย"
- ไปรยา "เขาจะพอเรารู้ว่าจะต้องรับบทอะไรบ้าง ก็ทำการบ้านท่องบทไปคือมันก็ไม่ยาวมาก แต่มันจะมีการเคลื่อนที่เข้ามาก็ต้องเริ่มจำด้วย"
- หฤทัย "หนูมองว่าผู้กำกับเริ่มต้นด้วยอยากให้ภาพเกิดก่อนเลย บนเวทีอะไร ยังไง เขาภาพให้เกิดขึ้นก่อนเลย"
- วาทีนีนารถ "ตอนนั้นบทที่ต้องเล่น ต้องมีบทที่เป็นดราม่า ซึ่งเรารู้สึกอยากชอบเต้นมากกว่า ถ้าให้ เต้นนี้คือได้ตลอดเลย ดึกดื่นยังงี้ก็ไหวแต่ให้เล่นแบบที่มีบทมัน ยาก"

จิตรกัญญา "เรามองว่าในงานสื่อสารการแสดงทุกอย่างมันเป็นศิลปะได้หมดนะ คือจะมองให้ละเอียด การจะเดิน จะนั่ง อย่งไร คือต้องใช้ศิลปะ"

ในขั้นตอนการซ้อม ผู้เรียนรู้ส่วนที่เป็นนักแสดง จะมีความรู้สึกต่างจากผู้เรียนรู้ส่วนที่เป็นฝ่ายประสานงานหลังเวที ขณะที่นักแสดงส่วนใหญ่จะเบื่อกับการซ้อม ขณะที่ฝ่ายประสานงานหลังเวที แสดงความรู้สึกในขณะซ้อมในลักษณะต่างออกไป

นฤทัย "คือบางทีซ้อมๆ ไปก็มีเบื่อบ้าง คือมัน เราไม่รู้ว่าจะมีอะไรอีก มันหมดแล้ว คือส่วนเดิน ก็เดินแล้ว บทพูดมันมีเท่านี้ เราทำซ้ำๆ ก็ที่ก็ได้แบบนี้ มันก็เบื่อแล้ว คือเรา สนใจอย่างอื่นอยู่ รู้เลยว่า ซ้อมครั้งนี้เราวินัยไม่ดีเลย"

วาทีนินารท "ใจเรามันไม่ได้จดจ่ออยู่กับการซ้อมนี่อย่างเดียว เราอยากทำอะไรด้วย เราอยากอยู่ตรงนั้นมากกว่า แต่ตรงนี้เราก็ทำไม่ได้"

ไปรยา "แต่เราสนุกที่สุด คือตอนไหนรู้หรือเปล่า ตอนมานั่งล้อมวงคุยกัน กินข้าว กินผลไม้ก่อนซ้อมหรือหลังซ้อม มันดีนะ มันสนุก มันทำให้เราสนิทกัน"

ปาฎาจารย์ "เราชอบตรงที่ได้แชร์กัน มาเจอกัน"

เปมิกา "แต่เราเซ็งมาก คือเรามีหน้าที่อย่างเดียวคือร้อง คอรัสแล้วมันมีอยู่ช่วงเดียว ตอนจบสุดท้าย เราารู้สึกว่าทำไมเราต้องมาทุกๆ วัน เพื่อมาร้องไม่กี่ท่อน เราเบื่อมาก การมานั่งเป็นชั่วโมงไม่มีอะไรทำ แต่ถ้าคิดว่ามาเจอมาคุยกับเพื่อน ก็ดีนะ"

สุรัชย์ "เรารู้สึกว่าเราต้องมา ต้องมาดูเพราะอาจารย์บอกว่ามันเป็นส่วนสำคัญ"

จิตรกัญญา "คือเราได้รู้ว่า ไม่ว่าคุณจะทำอยู่ตรงไหน แต่คุณมีหน้าที่ คุณต้องรับผิดชอบหน้าที่ แม้งานคุณจะเป็นส่วนเล็กๆ ก็ตาม"

สุรัชย์ "เรารู้สึกว่าไม่ว่าจะให้เราทำอะไร เราก็จะทำทั้งหมด ชื้อข้าว ชื้อน้ำ อะไรก็ได้ที่บอก"

จิตรกัญญา "ใช่ คือ ค่ะๆ บอกมาเลย ทำให้หมด"

ศรัญญา "เพราะเราอยากรู้ไงคะ เราอยากรู้หมดทุกอย่างที่เกี่ยวกับการทำงาน"

สุรัชย์ "เพราะเราไม่เคยรู้"

จิตรกัญญา "เราจดหมดเลย จดทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาทำกัน"

สุรัชย์ "มีการวอร์มร่างกายแบบนั้นะ วอร์มเสียงด้วย"

จิตรกัญญา "มีการทำสมุดจดบล็อกกิ้งด้วย ซึ่งเราไม่เคยรู้ว่าต้องมี"

ในขั้นตอนการซ้อมซึ่งถือว่าใช้ระยะเวลาานานที่สุดในกระบวนการกิจกรรมสื่อสาร การแสดงทั้งหมด สิ่งที่คุณเรียนรู้ได้รับนอกจากการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองตามที่ได้รับมอบหมายแล้ว ซึ่งนั่นก็ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถในทั้งเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องและความรู้ความสามารถในเชิงวิชาชีพ แต่การเรียนรู้ครั้งนี้ยังส่งผลถึงด้านอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนรู้อีก เช่น

ผลลัพธ์การเรียนรู้ : คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

จากการสนทนากลุ่ม ผู้เรียนรู้ได้ให้ข้อมูลลักษณะการประเมินตนเองถึงพัฒนาการหรือความเปลี่ยนแปลง ผลที่เกิดขึ้นจากการได้ร่วมกิจกรรมไว้หลายแง่มุม ดังนี้

คุณมีความมุ่งมั่น ในการเรียนรู้สื่อด้านการแสดงอย่างจริงจัง เพราะเห็นว่าการได้เรียนรู้จะทำให้การแสดงของตนเอง มีความหมายมากกว่าการแสดงโดยปราศจากความรู้ อีกทั้งยังสะท้อนแง่มุมเชิงคุณธรรมจริยธรรม ที่เชื่อว่าผู้ที่ จะทำการสื่อสารการแสดงต้องระลึกถึงจรรยาบรรณในฐานะ นักการสื่อสาร

"คือมีเพื่อนหลายคนบอกว่า ถ้าอยากแสดงก็ไม่จำเป็นต้องเรียนสื่อสาร การแสดงก็ได้ ใครๆ ก็น่าจะแสดงได้ แต่พอผมได้มาเห็นกระบวนการ ขั้นตอนการทำงาน ผมรู้สึกว่ เราน่าจะเรียนให้มันลึก เรียนเพื่อให้รู้ว่าเราไม่ใช่แค่ทำได้ แต่เรียนเพื่อให้รู้ว่าเราจะต้องทำให้ได้ดีด้วยดีกว่า ที่สำคัญคือผมรู้สึกว่ นิตศาศาสตร์ที่เป็นสื่อสารการแสดง มันต้องมีจรรยาบรรณด้วย มันต้องเคร่งครัดด้วย ไม่ใช่แค่แบบสื่อสารเพื่อจุดประสงค์ที่เราต้องการอย่างเดียว คือนิตศฯ อย่างอื่น อาจจะสื่อสารเพื่อขายของ โนม่น้าว หรืออะไร แต่ผมคิดว่าสื่อสารการแสดง มันต้องมีการบอกกล่าวอะไรบางอย่างกับสังคมผ่านการแสดงด้วย ไม่ใช่ว่าแสดงกันไปเพราะได้ค่าตัวมา เพราะทั้งหมดเราก็ทำโดยไม่ได้ค่าตัว"

ในขณะที่หยุดยั้งได้เปิดเผยความรู้สึกเล็กๆ ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้จัดการเรียนรู้กับผู้เรียนรู้ ว่า มากกว่าความสัมพันธ์แบบครูกับศิษย์

"หนูมองว่า ใจ เป็นเรื่องสำคัญสำหรับการทำงานแบบนี้ คือถ้าสมมติ ครูไม่แคร์ว่าพวกหนูเป็นลูก หนูก็จะรู้สึกว่ ไม่ต้องมาก็ได้ มันไม่ได้อยู่ในภาวะที่ครูสั่งให้นิสิตมาทำงาน สำหรับหนู มองว่ กักับครู นี้เรามีอีกหลายมิติที่สัมพันธ์

กับเขา มันอยู่นอกเหนือกับภาวะของครูกับศิษย์ หนูรู้สึกว่าเรื่องของความสัมพันธ์ของคนทำงานด้วยกัน เป็นจุดเด่นมากที่สุดในการทำงานลักษณะนี้"

เปมิกาได้ค้นพบว่า การเรียนรู้ที่ผ่านมา ไม่สามารถตอบตัวของเธอเองได้ว่าได้เรียนรู้สิ่งใด แต่จากการได้เรียนรู้กิจกรรมลักษณะนี้ เธอได้รู้ว่าตนเองได้เรียนรู้

"สำหรับการแสดง ออง ซาน ซูจี ครั้งแรกหนูคิดว่าหนูไม่สำคัญ หนูเป็นแค่คอรัสชนิดเดียว ก็เลยขี้เกียจมาซ้อม แต่พอมาตอนหลังเราก็รู้สึกผิดด้วยตัวเองว่า ต้องแคร์นะ คือหนูแคร์ครู แคร์เพื่อนๆ ทุกคน คือว่าเราต้องมา ถึงเราจะคิดยังไงเราต้องมา พอมาตอนหลังหนูก็ได้รู้ว่า พอหนูได้มีหน้าที่ส่วนอื่นๆ ได้อ่านบทบรรยายคือหนูชอบ หนูชอบลักษณะงานแบบนี้อยู่แล้วหนูก็มีความสุขมากขึ้น หนูรู้สึกว่าหนูมีส่วนร่วม ก่อนหน้านี้หนูไม่เคยรู้สึกว่าชีวิตคนเรานั้นต้องเรียนรู้ ที่ผ่านมามาไม่เคยรู้ตัวว่า การเรียนรู้ทำให้เราเรียนรู้ แต่จากการทำงานครั้งนี้ เรารู้สึกว่าเราได้เรียนรู้จริงๆ เรียนรู้เยอะมาก เหมือนจากครั้งนี้ทำให้เรารู้ว่า ไตขึ้น"

ไปรยา รู้สึกเกี่ยวกับตนเองว่า สามารถเรียนรู้รูปแบบการปรับตัวเข้าหาผู้อื่นด้วยวิธีต่างๆ

"เราได้เรียนรู้ในแง่ของการอยู่ร่วมกับคนอื่นมากขึ้น คือ เมื่อก่อนเราอาจไม่รู้ว่าคนนี้เป็นยังไงทำไมเขาเป็นอย่างนี้ คือเราได้เรียนรู้ที่จะอยู่กับคนหลายๆ แบบ หรือเราได้รู้ว่าถ้ากับคนนี้สถานการณ์แบบนี้เราต้องทำยังไง กับครูก็ต้องทำยังไง กับครูใจจะพุดยังไง จะขออะไรต้องทำอย่างไร ทำให้เรารู้วิธีการที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นมากขึ้น ด้วยวิธีที่แตกต่างกันไป แต่ทุกคนมีบุคลิกแตกต่างกัน เพราะมีคนมากมายหลายแบบที่เราต้องทำงานด้วย"

วาทีนารถ กล่าวถึงความเชื่อมโยงของการเรียนการสอน การแสดงกับการใช้ชีวิตประจำวันของตนเอง

"คือเราชอบเรื่องการแสดง เราชอบสังเกต อย่างเวลาเราเรียนอ่านบท เรียนตีความ คือ มองว่าเมื่อเราเรียนการแสดง มันทำให้เรารู้ว่า ไคลแมกซ์ของเรื่อง มันมีในชีวิตจริง ทำให้เราใช้ความคิดได้ว่า พอได้เรียน เราได้รู้ว่า ทำไมเขาถึงทำกับเราแบบนี้ ทำไมเขาเป็นแบบนี้แบบนั้น เขาพูดเขาคิดแบบนั้นจริงๆ หรือเปล่า หรือเขาเปล่า มันเอาไปใช้ในชีวิตได้จริงๆ เรารู้สึกว่าเราการเรียนการแสดงมันทำให้เราได้แสดงอารมณ์ของเราออกมา

เราล้าที่จะแสดงอารมณ์ของเราออกมา เราอยากร้องไห้เราก็ร้องออกมา รู้สึกว่าตัวเองมีความเป็นมนุษย์มากขึ้น"

ปาฎจรัญ อธิบายถึงผลที่เกิดขึ้นกับตนเองในลักษณะที่เป็นการประเมินตนเองว่าพัฒนาขึ้น โดยเฉพาะด้านความเข้าใจผู้อื่น

"ทำให้เรารู้จักตัวเอง รู้จักคนอื่น เมื่อก่อนหนูจะเอาแต่ใจ ถ้าซ่อมอยู่ใครทำไม่ได้ เราจะรู้สึกเหยียดหยาม ทำไม้งี้ ทำไมทำไม่ได้ พอมาทำ ของ ชาน ซูจี ครั้งแรก เพื่อนบอก มาซ่อมนะ เราก็ตามมาทำไม ไม่ได้เล่นอะไรเลย แต่เราก็กมา มาเล่นแทนช่วงที่นักแสดงไม่มา หรืออะไร หรือเรื่องเวลา นัดหกโมงทุกคนมาทุ่มครึ่ง เราก็งง อะไรกัน ทำไมทุกคนไม่รับผิดชอบเลย มองกระทั่งว่าครูแ่ด้วย นัดเราทำไมมาช้า พอเริ่มถึงตาตัวเองต้องสาย เพื่อนต้องสายแล้วมันมีการคุยกันว่า อ้อ เพราะอะไรนะ เมื่อก่อนเหตุผลอะไรก็ไม่ฟัง เรารู้สึกว่าเรายึดหยุ่นขึ้นมาก แม่บอกว่าเราดีขึ้นนะจากเมื่อก่อนอะไรไม่ได้ตั้งใจ ถ้าโดนบ่นเถียงทันทีเลย เดี่ยวนี้รู้สึกอยากฟังแม่มากขึ้น แล้วก็ฟังคนอื่นมากขึ้นด้วย"

สุรัชย์ ได้สะท้อนผลลัพธ์จากการได้เรียนรู้กิจกรรมสุนทรียนิเทศศาสตร์ ทั้งในแง่มุมมองวิชาชีพและสังคม

"ผมว่าจากการได้ร่วมกิจกรรม นอกจากกระบวนการจัดการการแสดงหรือการละคร ที่สำคัญ คือ มันทำให้ผมได้รู้อะไรเยอะแยะไปหมด มนุษย์สัมพันธ์ที่ต้องดีขึ้น เพราะเราไปในที่ที่ไม่มีคนรู้จักมาก่อน จะทำยังไงให้อยู่กับเขาได้ เรื่องการรักษาเวลา นัดกี่โมงต้องไปตามนัด จัดสรรเวลายังไงในการเดินทางหรืออย่าไปทำงานเขาเสียนะ ผมจะกลัวตัวเองเผลอตลอดเวลา ต้องระมัดระวังในการทำงานมากขึ้น นอกจากนั้น สำหรับผม คือ ผมได้เรียนรู้ว่ามันมีอะไรอีกบ้างในโลกใบนี้ เช่น มันมีเรื่องราวของคนคนหนึ่งอย่าง อง ชาน ซูจี มันมีวิธีการแสดงแบบนี้ ที่เรียกว่า กวีคือการ มันมีรูปแบบที่เราไม่คาดคิดว่าจะมี ครูที่เป็นเด็อดเป็นร้อนแทนเราทุกเรื่อง ดูแลเราอย่างครูไธหรืออย่างครูทิ คือ ครูที่ทำให้เราเคารพในความเป็นครู แล้วก็ยังให้ความสนทนากับเรา นี่ครับสิ่งที่ผมได้ คือ มันเป็นการเรียนรู้ทั้งด้านวิชาชีพของเราและก็ด้านสังคม"

ศรัณยูญา รู้สึกถึงภาวะรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ว่าเป็นสิ่งที่ต้องระวัง และดำเนินให้ลุล่วง และเรียนรู้ที่จะวางตนเองให้สัมพันธ์กับคนอื่นในลักษณะที่เหมาะสม

"หนูว่าสิ่งที่หนูได้ คือ เรารู้ว่าเราต้องวางตัวอย่างไร เมื่ออยู่กับใคร หนูจะแคร์มาก ว่า คนที่หนูจะต้องเข้าไปทำงานด้วยหรือต้องไปรู้จัก เขาจะมองเรา ยังไง เราควรให้เขาแบบไหน พอเรามีความรู้สึกว่าเขาเห็นเราเป็นเพื่อนร่วมงาน เขาก็จะทุ่มเทกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพราะนั่นคือ งานของเราด้วย หรือเรื่องการรักษาเวลากับผู้ใหญ่ เรื่องความรับผิดชอบ เพราะทุกขณะเราจะกังวลว่า งานเราจะเสียเพราะเราไหม"

จิตรกัญญา ได้แสดงความรู้สึกด้วยการประเมินการเปลี่ยนแปลงของตนเอง ขณะดำเนินกิจกรรมและแสดงความรู้สึกต่อคุณค่าและพลังของการสื่อสารการแสดง ว่าสามารถ สร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นได้ในสังคม

"เรารู้สึกว่า เรามีความกล้าที่จะตัดสินใจ กล้าที่จะแสดงความสามารถ หรือแสดงออกมากขึ้น จากการทำงานครั้งนี้ เรารู้สึกว่า เมื่อเราได้รับมอบหมาย ให้ทำอะไร แล้วมันอยู่ในความรับผิดชอบของเรา เขาก็จะกล้าที่จะตัดสินใจว่า ต้องทำอย่างนี้ อย่างนั้น แก่ไขสถานการณ์ด้วยตัวเองได้โดยไม่ต้องรอ แล้วเราก็ต้องรู้จักด้วยว่า ปัญหาแบบนี้แก้แบบไหน ยังไง เรายังมองว่าการทำการแสดง หรือการทำละคร มันทำให้เราใจเย็นขึ้น ตรงที่เราจะมองคนอื่นอย่างเข้าอก เข้าใจ และละเอียดมากขึ้น เราจะรู้ที่มาที่ไปของเขาว่า ทำไมเขาคิดแบบนั้น เพราะละครมันต้องมีการสื่อสารกัน เรายังมองว่าเป็นการได้ปฏิสัมพันธ์กัน คือ ไม่เฉพาะในคนที่ทำงานด้วยกัน แต่หมายถึงกระทั่งกับคนดูด้วย มันทำให้เรานึกถึงคนอื่นมากขึ้น เข้าใจคนอื่นมากขึ้น ที่สำคัญคือเราเข้าใจตัวเอง ถ้ามนุษย์ เราเรียนรู้เรื่องพวกนี้ เราคงไม่ต้องมีสงครามหรืออะไรใหม่"

มุมมองจากผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ : ผู้บ่มเพาะและพิจารณาความงอกงาม

จากการสนทนากลุ่มย่อย ระหว่างผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 7 ท่าน เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2548 ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับที่มาและกระบวนการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ ซึ่งได้อธิบายไว้ในตอนต้นแล้ว ข้อมูลอีกส่วนที่สำคัญคือข้อมูลที่เป็นการสะท้อน และประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ในเชิงพัฒนาการและคุณลักษณะต่างๆ เช่น

ธนัช ถิ่นวัฒนกุล ผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ผู้หนึ่ง ที่ใกล้ชิดกับนักแสดงและทีมผู้เรียนรู้มากที่สุดคนหนึ่ง เพราะจะอยู่หลังเวทีและคอยรับผิดชอบฝ่ายเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย

"ผมมองว่า น้องๆ ในฐานะที่เป็นผู้เรียนรู้ อาจจะได้เกิดการเรียนรู้ในหลายๆ อย่าง หากเขารู้จักการสังเกต เพราะบางอย่างเราก็ไม่ได้บอกหรือสอนน้องตรงๆ เช่นงานในฝ่ายเสื้อผ้า จากครั้งแรกๆ ที่น้องๆ นักแสดงเอง และน้องที่มาช่วยฝ่ายเสื้อผ้าก็จะงงกับความละเอียด จุกจิกของการจัดเก็บของ และที่ตั้งคำถามมากมายว่าทำไมต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ แต่พอเขาได้เห็นว่ามันสะดวกและช่วยให้ทำงานง่ายขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการย้ายของไปมา ระหว่างสถานที่แสดงกับที่พัก เมื่อคราวที่เชียงใหม่ น้องๆ ก็จะเห็นว่า มันช่วยให้งานคล่องตัวและของไม่หาย น้องๆ จะเห็นว่า การทำงานด้านเสื้อผ้า ไม่ใช่เน้นความสวยงาม โดยเฉพาะเสื้อผ้าที่เป็นสิ่งแสดงออกทางวัฒนธรรมของพม่า ซึ่งต้องมีการหาข้อมูลอ้างอิง ไม่ใช่คิดทำได้ตามใจชอบ กับตัวผม น้องๆ จะให้ความสนิทสนมมาก เมื่อมีปัญหา ก็จะเข้ามาปรึกษาที่ห้องเสื้อผ้า ซึ่งผมก็เห็นว่าน้องมีพัฒนาการที่เด่นชัดในด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ อดทนขึ้น เข้าใจคนรอบข้างมากขึ้นเรื่อยๆ"

อาจารย์กุสุมา เทพวิเศษ ในฐานะผู้กำกับการแสดง มีความใกล้ชิดและเห็นพัฒนาการของผู้เรียนรู้ทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลัง ทำให้ได้พบคุณลักษณะเด่นชัดในเชิงวิชาการสื่อสาร การแสดงและวิชาชีพของผู้เรียน

"สำหรับนักแสดงทั้ง 7 คน มีความอยากรู้อยากเรียน พร้อมทั้งจะเรียนรู้เสมอ ซึ่งนั่นเป็นสิ่งที่ดีมาก แม้ว่ากระบวนการเข้าถึงตัวละครของแต่ละคนจะไม่เท่ากัน แตกต่างกัน บางคนหัวไว เรียนรู้ได้เร็ว ก็จะพัฒนาได้เร็ว แต่คนที่ช้าก็พร้อมที่จะพัฒนา และยอมรับฟังคำแนะนำของผู้อื่น ที่สำคัญคือเห็นว่าผู้เรียนรู้ทั้งหมดโตขึ้นทุกครั้งจากการทำงาน เห็นการพัฒนาทางด้านความคิด ความกล้าแสดงออก ทั้งความคิดเห็นและการแสดง สัมผัสได้ว่าแต่ละคนมีความรับผิดชอบมากขึ้น ที่มองว่านี่คือบันไดที่จะทำให้เขาก้าวไปสู่ขั้นที่สูงกว่า ถือว่าเป็นการสร้างต้นทุน ที่เขาจะนำไปใช้ผลิตงานของเขาเองและที่สำคัญคือ ได้รู้ว่าเขามั่นใจขึ้น มั่นใจกับทุกสิ่งทุกอย่างที่ต้องทำ มันส่งผลถึงบุคลิกภาพที่เปลี่ยนไปของเขาที่มาจากภายในสู่ภายนอก คือเริ่มจากความมั่นใจข้างในที่สะท้อนออกมาข้างนอกนี้ชัดเจน"

อาจารย์ณัฐภรณ์ รัตนชัยวงศ์ กล่าวถึงความสามารถทางการแสดง ของผู้เรียนรู้ และพัฒนาการในเชิงบุคลิกภาพทางสังคมว่า

"สิ่งที่เห็นชัดจากการแสดงแต่ละครั้ง คือ พัฒนาการทางการแสดง นื่องๆ ทุกคนมีการตอบสนองบนเวทีมากขึ้น เรียนรู้จังหวะการแสดง การดึงหรือกระชับ เวลาในการเล่นในการพูดบท เวลาที่จังหวะก็ด้าร์ ผ่อนหรือกระแทก เขาก็จะจับ จังหวะเหล่านั้นมาเป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวของเขา ซึ่งมันอาจจะมาจาก กระบวนการกำกับการแสดง แต่บางอย่างก็เป็นสิ่งที่เขาเรียนรู้ด้วยตัวเอง นอกจากนั้นคือ ทุกคนคุยกันรู้เรื่อง ตกลงข้อปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และอยู่กันอย่างแบ่งปันมาก มีความเข้าใจซึ่งกันและกันมาก"

อาจารย์ปอรัชม์ ยอดเนร ในฐานะนักแสดงและผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ที่ได้สอน กลุ่มผู้เรียนรู้ทั้งในห้องเรียน และในกิจกรรมนี้ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับพัฒนาการของกลุ่มผู้เรียนรู้ว่า

"รู้สึกวาระหว่างที่ร่วมกิจกรรม จะใช้ความเป็นเพื่อนร่วมงานกันมากกว่า คุยกับศิษย์ มีความไว้เนื้อเชื่อใจกัน ตกลง ต่อบรอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ ตลอดเวลา สังเกตชัดๆ ได้ว่า ทุกคนมีความอดทนมาก ไม่เคยบ่น เวลาที่ต้อง เดินทางไกลหรือต้องเจอปัญหา รู้สึกว่าทุกคนเข้าใจว่าการทำงานคืออะไร โดยเฉพาะงานลักษณะนี้ บางครั้งกำหนดเวลาไม่ได้ว่าจะเสร็จเมื่อไหร่ แต่ทุกคน ก็สนุกกับงาน เมื่อต้องไปใช้ชีวิตร่วมกันในต่างจังหวัด ก็เรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้าหากัน หรือในแง่การพัฒนาทางด้านการเรียน ผู้เรียนจะมีความเข้าใจเนื้อหาวิชา โดยเฉพาะวิชาสื่อสารการแสดงมากขึ้น เรียนรู้ได้เร็ว เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่เคย มีประสบการณ์ เขาได้ลงมือปฏิบัติ จนมีความเข้าใจกระบวนการทำงาน ที่ถือว่า ได้เปรียบคนอื่น ซึ่งจำเป็นต่ออนาคตทางวิชาชีพของเขา"

อาจารย์วิทวัส สังสะกิจ ผู้กำกับและผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ที่มีสถานภาพ ความเป็นครูสำหรับผู้เรียนรู้ด้วย อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งในเชิงวิชาการ วิชาชีพและมิติสังคมที่กว้างกว่าในห้องเรียนหรือสถาบัน

"ตอนแรกต้องสร้างความรู้สึกว่าการทำกิจกรรมครั้งนี้ของทุกคนไม่ใช่ ประเด็นที่ไกลตัว เราก็ได้พบว่าจากการนำเสนอต่างๆ มาให้ดู การบอกข่าว บอกสถานการณ์ทางการเมืองของพม่า ทำให้ผู้เรียนตื่นตัว และทำความเข้าใจ บทการแสดงได้ง่ายขึ้น มันเสริมความรู้สึกบางอย่างที่ทุกคนจะมี คือ ฉันไม่ต้องมา ทำก็ได้ และเราในฐานะที่เป็นครูของเขาด้วยก็ไม่ควรจะไปเน้นความเป็นครู ในการทำกิจกรรมแบบนี้ แต่จะให้เขารู้สึกว่าเป็นเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเขาจะไม่เกร็ง และกล้าสื่อสารกับเรา พูดคุยบอกกล่าว จนมองเห็นว่าเขามีมิติอื่นๆ ในชีวิตแล้ว"

เช่นเขาต้องมีสังคม ต้องทำงานเป็นทีม ไม่ใช่อยู่ตัวคนเดียว มีความเห็นใจ เข้าใจ
คนรอบข้างมากขึ้น ไม่ใช่เฉพาะในแง่ผู้ร่วมงานแต่มันหมายถึงกับคนดู กับเพื่อน
บ้าน กับสังคมโลกที่กว้างออกไป เข้าใจชีวิตที่ถูกกดขี่ จะไม่กดขี่ใครและจะมีพลัง
ในการรกรกถ่ายทอดให้คนอื่นไม่กดขี่ใครต่อไปอีก"

อาจารย์สุกัญญา สมไพบูลย์ ผู้ซึ่งใกล้ชิดกับกลุ่มผู้เรียนรู้อย่างมากเพราะเป็นผู้คอย
ดูแลและรับผิดชอบทุกรายละเอียด ที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่เรื่องบทสำหรับการแสดง
จนถึงอาหารการกิน และความเป็นอยู่ เล่าถึงความประทับใจ และความภูมิใจที่มีต่อกลุ่ม
ผู้เรียนรู้อันว่า

"รู้สึกดีที่ได้เห็นภาพความสนิทสนมที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม ทุกคน
มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ต้องการสื่อสารงานออกไป ทุกคนพร้อมที่จะบอกกล่าว
ตักเตือนข้อบกพร่องของกันและกันอย่างรักษาน้ำใจ ซึ่งวัฒนธรรมแบบนี้จะก่อให้เกิด
เกิดการพัฒนา คือ กล้าในทางที่ถูกต้อง สิ่งที่เกิดขึ้นได้ชัดมากๆ อีกอย่าง
คือ พัฒนาการทางการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความเข้าใจที่ได้จาก
การทำสื่อสารการแสดง ไปสู่การเรียนรู้ในวิชาอื่นๆ มีความใฝ่รู้มากขึ้น
อ่านหนังสือมากขึ้น สนใจการเมือง เรื่องรอบตัวต่างๆ มากขึ้น กล้าและมั่นใจว่า
แต่ละคนก็มีความสามารถ และไม่อายที่จะดึงมันออกมาใช้ให้ถูกที่ถูกเวลา
อย่างมีนิตินิตวิชาเอกสื่อสารการแสดงคนหนึ่งที่จะได้ร่วมกิจกรรม เป็นคนที่
อาจารย์กังวลว่าจะมีความสามารถทางการแสดงใหม่ จะไหวหรือเปล่า มาถึงวันนี้
ไม่เพียงเขาสามารถแสดงได้เป็นที่น่าประทับใจ แต่ในวิชาอื่นๆ เขายังโดดเด่นกว่า
เพื่อนด้วย ซึ่งเชื่อว่าการระบวนการทางการสื่อสารการแสดงมันสามารถเชื่อมโยง
ระหว่างกันด้วย"

รองศาสตราจารย์ถิรพันธ์ อนุวัชศิริวงศ์ ได้แบ่งการประเมินผลเชิงพัฒนาการ
ของผู้เรียนรู้ไว้เป็นสองประเด็นหลักๆ คือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น กับผลลัพธ์ที่อาจเกิดในอนาคต

"ความรู้ ความสามารถของผู้เรียนรู้แต่ละคนทั้งในแง่การแสดง หรือในแง่
วิชาการ ที่เป็นความเข้าใจต่อรูปแบบการสื่อสารหรือเนื้อหาที่สื่อสารกับสังคม
จุดนี้สามารถประเมินได้ทันที เมื่อเกิดการแสดงหรือการแสดงจบ และจะชัดเจน
มากขึ้น เมื่อเราต้องออกไปทำกิจกรรมลักษณะนี้นอกสถานที่ นอกสถาบัน
ทุกคนจะมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ ทุกคนเป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งอาจไม่ใช่นักแสดง
หรือไม่จำเป็นต้องเป็นนักแสดงทั้งหมด แม้ว่าความจริงการได้แสดงก็เป็น
การลงมือปฏิบัติ ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ที่จำเป็นของการเรียนสื่อสารการแสดง

ที่เรียกว่า ปฏิบัตินิยม หรือสหัชฌานนิยม แต่นี่คือจุดเริ่มที่เราต้องเลือกว่าใครสามารถ หรือเหมาะสมกับอะไรด้วย อย่างไรก็ตามก็ได้เรียนรู้เช่นกัน แต่อาจไม่ใช่แง่การแสดง แต่ทุกคนจะได้เรียนรู้ ในความต้องการที่จะสื่อสารกับคนดูหลายๆ กลุ่มหลายๆ รอบให้ได้ เราก็จะพบมาตรฐานจากผลงานที่แสดงออกในการรับทราบผลตอบรับของผู้ชมหลังการแสดงแต่ละครั้งนั้นเป็นจุดแรกจุดหนึ่งที่เราถือว่า ผลเกิดแล้ว ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองเกิดการแสดงที่สำเร็จและสื่อสารแล้ว ซึ่งนั่นบรรลุวัตถุประสงค์ หรือการให้เขารู้ว่าเรากำลังสื่อสารประเด็นสังคม กำลังบอกกล่าวกับสังคม นี่ก็เป็นหัวใจสำคัญในการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ที่เราต้องการให้เขาได้

และอีกมุมหนึ่ง ถ้าสมมติว่าจากการเรียนรู้ในวันนี้อาจจะยังไม่ส่งผลที่ชัดเจนต่อผู้เรียน แต่เราเชื่อว่าน่าจะต้องส่งผลในวันข้างหน้า อย่างที่อาจารย์สุกัญญา ยกตัวอย่างการบูรณาการ หรือพัฒนาการของนิสิตต่อการเรียนในวิชาอื่นๆ ซึ่งนั่นก็ถือว่าตรงใจที่เราคาดหวังว่าการเรียนรู้ลักษณะนี้ เหมาะที่จะเป็นจุดเริ่มต้นของผู้เรียน เป็นก้าวแรกของเขาที่จะรู้จักการสื่อสารเชิงสุนทรียะ ขณะเดียวกันรู้จักการบูรณาการกับสังคม รับรู้ที่ตนเองมีบทบาทอะไรกับสังคม อยากเรียกว่าเป็น **ปฐมบท** สำหรับเขา"

เมื่อนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ มาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์โดยอาศัยกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา 16 ลักษณะ จะสะท้อนคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่พบได้โดยในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4 คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่พบจากการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์
เชิงบูรณาการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

	BASIC พื้นฐาน	ADVANCE ก้าวหน้า	PROACTIVE เชิงรุก	EXCELLENT เป็นเลิศ
KNOWLEDGE ความรู้	<p>มีความรู้ทั่วไปตามวิชาชีพของตน</p> <p>1. มีความรอบรู้ในสรรพวิทยาการทั่วไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาพื้นฐานทางนิเทศศาสตร์ <p>2. มีความรู้ทางวิชาชีพอย่างเพียงพอ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนมีความรู้ในการสื่อสารด้วยการใช้การแสดง ทั้งในแง่ วจนภาษาและ อวจนภาษา <p>3. มีความรู้ทางเทคโนโลยีพื้นฐาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนสามารถใช้ อุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม เช่น เครื่องเล่น ซีดีสำหรับตัดต่อเพลง หรือดนตรีในการแสดง, การสืบค้นข้อมูล จากคอมพิวเตอร์ 	<p>มีความรู้ทันสมัยและรู้จักสืบเสาะแสวงหา</p> <p>1. มีความรู้ทันโลกทันเหตุการณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรับรู้ถึงสถานการณ์ประเทศเพื่อนบ้าน <p>2. มีความรู้รอบนอกเหนือจากความรู้ในวิชาชีพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนมีความรู้ทางด้านการเมือง การปกครอง แนวคิดประชาธิปไตย <p>3. มีความรู้ที่จะเรียนรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนตื่นตัวและต้องการเรียนรู้ <p>4. มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้เห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีเพื่อประกอบ การสื่อสาร 	<p>มีความรู้ลึก สามารถเชื่อมโยง และบูรณาการความรู้</p> <p>1. พัฒนาคำถามอย่าง ต่อเนื่อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนต้องพัฒนา การสื่อสารการแสดง ของตนตามคำแนะนำ จากผู้กำกับ <p>2. มีความรู้ในท้องถิ่น ชุมชน และโลก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้จักประเทศเพื่อนบ้าน ความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมชายขอบ <p>3. มีความรู้ไกลถึงอนาคต</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียน คาดเดาถึง ผลดีหรือผลเสีย ของการคงไว้ซึ่ง ประชาธิปไตยและสันติภาพ <p>4. มีความรู้ลึกซึ้งและรู้จริง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนได้ลงมือ สร้างสรรค์สื่อสาร การแสดงด้วยตนเอง 	<p>มีความรู้ที่เชี่ยวชาญ</p> <p>1. เข้าถึงแก่นความรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียน เข้าถึง การสื่อสารในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะ การสื่อสารการแสดง <p>2. สร้างองค์ความรู้ใหม่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่พบลักษณะที่ชัดเจน

ตารางที่ 4 (ต่อ) คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่พบจากการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์
เชิงบูรณาการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

	BASIC พื้นฐาน	ADVANCE ก้าวหน้า	PROACTIVE เชิงรุก	EXCELLENT เป็นเลิศ
THINKING ความคิด	<p>สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล</p> <p>1. มีวิจารณญาณ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้ใช้การพินิจพิจารณาถึงสิ่งที่ถูกต้อง ในขณะที่เรียนรู้ เช่น การยอมรับคำแนะนำจากผู้กำกับหรือ การพิจารณา การวิจารณ์จากผู้กำกับ <p>2. รู้จักแยกแยะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้ ตัดสินได้ว่า สิ่งใดควรหรือไม่ควร เหมาะหรือไม่เหมาะ เช่น กิริยา มารยาท วินัยต่างๆ ในการทำงานร่วมกัน <p>3. คิดอย่างเป็นระบบ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้ เชื่อมโยง ลำดับขั้นตอนหรือเห็นความสัมพันธ์ของกระบวนการต่างๆ ขณะเรียนรู้ 	<p>มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดใหม่ได้ อย่างทันสมัย</p> <p>1. มีความคิดริเริ่ม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้เสนอแนวคิดใหม่ๆ ในการทำงาน <p>2. มีความคิดมั่นคงใจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้เกิดความคิด เข้าใจหรือเห็นคุณค่าของสันติภาพหรือประชาธิปไตย <p>3. มีความคิดเชิงประยุกต์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้ นำรูปแบบหรือกระบวนการจากการเรียนไปใช้ <p>4. มีความคิดเชิงบูรณาการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้เห็นความสำคัญและเชื่อมโยงของสิ่งต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบการเรียนรู้ 	<p>มียุทธศาสตร์ มีวิสัยทัศน์ สามารถคิดไปข้างหน้า และคิดได้เอง</p> <p>1. มีความคิดเชิงกลยุทธ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่พบลักษณะที่ชัดเจน <p>2. เห็นการณ์ไกล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่พบลักษณะที่ชัดเจน <p>3. มีมุมมองที่กว้างไกล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้สามารถ เข้าใจสถานการณ์โลกหรือประวัติศาสตร์ในแง่มุมที่ต่างไปจากที่เคยรู้ เช่นไม่เคยรู้จักกอง ขานซูจี มาก่อนหรือคิดมาตลอดว่า พม่ารังแกคนไทย 	<p>ตกลึกทางความคิด</p> <p>1. มีความคิดรวบยอด</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้สามารถสรุปความคิดรวบยอดในการสื่อสารได้ <p>2. สามารถคาดการณ์อนาคตได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้ตระหนักและ คาดว่าต้องเผชิญกับการแก้ปัญหาใดบ้างในอนาคตโดยเฉพาะเมื่อต้องไปทำงานจริงๆ <p>3. มองโลกได้อย่างเท่าทัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้มีสมาธิและความละเอียดลออในการมองสิ่งต่างๆ รอบตัวในหลายมิติ

ตารางที่ 4 (ต่อ) คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่พบจากการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์
เชิงบูรณาการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

	BASIC พื้นฐาน	ADVANCE ก้าวหน้า	PROACTIVE เชิงรุก	EXCELLENT เป็นเลิศ
SKILL ความสามารถ	<p>สามารถปฏิบัติงานได้ตามวิชาชีพ</p> <p>1. มีความสามารถในการสื่อสาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้สามารถสื่อสารกับผู้ร่วมงานได้ในหลายระดับ <p>2. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรม เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูล การใช้อุปกรณ์โมบายต์คนต่างๆ <p>3. มีความเป็นผู้นำและผู้ตาม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้มีภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีเมื่ออยู่ในการทำงาน <p>4. มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้มีความสามารถในการทำงานเป็นทีมอย่างดีเยี่ยม <p>5. มีทักษะชีวิต</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้ มีการฝึกฝนที่จะเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การจัดการตนเอง เช่นการรอคอย การเอื้อเพื่อแบ่งปัน 	<p>สามารถปรับปรุง พัฒนา งาน และแสวงหาวิธีการใหม่ๆ ที่ดีขึ้น</p> <p>1. มีความสามารถในการบริหารจัดการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้สามารถบริหารจัดการตนเองและเพื่อนร่วมงานได้ <p>2. มีความสามารถในการแก้ปัญหา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้ สามารถแก้ปัญหาทั้งเฉพาะหน้าหรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างทำกิจกรรมได้ <p>3. มีความสามารถในการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้สามารถใช้การสื่อสารกันด้วยการใช้วิทยุสื่อสารหรือโทรศัพท์มือถือเมื่ออยู่หน้าและหลังเวทีการแสดง หรือส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ในการทำงาน <p>4. เป็นมืออาชีพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้จะต้องสามารถจัดการแสดงให้สำเร็จ ลุล่วงตามเป้าหมายของการสื่อสารให้ได้ 	<p>สามารถสร้างงานใหม่และทำได้ด้วยตนเอง</p> <p>1. มีนวัตกรรม</p> <p>สามารถทำสิ่งใหม่ได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้ได้สร้างสรรค์การแสดงรูปแบบต่างๆ ทั้งการอ่าน การร้อง การเต้นเพื่อสื่อสารในรูปแบบที่แตกต่างจากการสื่อสารทั่วๆ ไปได้ <p>2. มีความเป็นสากล</p> <p>มีความสามารถระดับโลก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้สามารถถ่ายทอดเรื่องราว สถานการณ์ของประเทศเพื่อนบ้าน ประเด็นที่เป็นปัญหาของโลกเช่น สันติภาพ ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน 	<p>มีความชำนาญการและเชี่ยวชาญ</p> <p>1. ปฏิบัติงานได้อย่างแม่นยำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้ทำการสื่อสารการแสดงโดยไม่เกิดความผิดพลาดหรือผิดพลาดน้อยที่สุด <p>2. มีความเชี่ยวชาญในการทำวิจัยระดับนานาชาติ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่พบลักษณะที่ชัดเจน

ตารางที่ 4 (ต่อ) คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่พบจากการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์
เชิงบูรณาการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

	BASIC พื้นฐาน	ADVANCE ก้าวหน้า	PROACTIVE เชิงรุก	EXCELLENT เป็นเลิศ
ETHIC คุณธรรมจริยธรรม	<p>มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เสียสละ มีวัฒนธรรม และมี จรรยาบรรณในวิชาชีพ</p> <p>1. มีสุนทรียด้านศิลปะ และดนตรี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้ได้ใช้ทั้งศิลปะ ดนตรีและการแสดง เป็นสื่อหลักในการ สื่อสาร <p>2. มีความเป็นพลเมืองดีของ สังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้ได้ เรียนรู้ ความเท่าเทียมกัน ของคนในสังคม <p>3. มีความเป็นไทย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้ได้สำนึกใน ความเป็นไทยในแง่มุม ที่เป็นจริงคือทั้งด้านดี และไม่ดี อีกทั้งยังได้ใช้ บทกวีแบบไทย ในการสื่อสาร <p>4. ควบคุมตนเองได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้สามารถ ควบคุม ดูแลตนเองให้อยู่ในภาระหน้าที่ที่ ได้รับมอบหมาย <p>5. รู้จักประเมินตนเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้สามารถ ประเมินการทำกิจกรรม ของตนเองทั้งในแง่ การแสดงและในแง่ ระเบียบวินัยในการ ทำงาน 	<p>เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก</p> <p>1. รู้จักเทคนิควิธีดำเนินชีวิต</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้รู้จักการ สื่อสารกับผู้อื่น การเข้าหา การรักษาสัมพันธภาพ หรือการอยู่ร่วมกันกับ คนหลายๆ ลักษณะ <p>2. รู้จักสังคมและโลก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้ได้เรียนรู้และรู้ จักสังคมนอกเหนือห้อง เรียนหรือมหาวิทยาลัย ทั้งในระดับท้องถิ่นคือ เพื่อนร่วมงานต่างๆ และระดับประเทศคือ การได้ศึกษาเหตุการณ์ ของเพื่อนบ้าน 	<p>ส่งเสริมและชี้นำสังคมให้ ตระหนักถึงคุณธรรม จริยธรรม</p> <p>1. จิตใจกล้าหาญ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้เรียนรู้ถึง ความกล้าหาญที่จะ แสดงออกถึงการแสดง ที่เสนอแนวคิดสันติ ภาพ ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชน <p>2. มีส่วนร่วมในการชี้นำ ความถูกต้องให้กับสังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้ได้เป็นส่วนหนึ่ง ของการสื่อสาร ซึ่งมี ส่วนชี้นำความถูกต้อง ให้เกิดขึ้นกับสังคม ในแง่ของการนำเสนอ ความจริง <p>3. มีความสามารถในการสื่อ ความคิดที่ต้งามสู่สังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้ได้เป็นส่วนหนึ่ง ของการสื่อสาร ซึ่งมี การสะท้อนความคิด ความเชื่อความศรัทธา ในสิทธิเสรีภาพและ สันติภาพ ให้เกิดขึ้นกับ สังคมในแง่ของการนำ เสนอความงามผ่าน บทกวี ดนตรี และ การแสดง 	<p>อุทิศตนเพื่อส่วนรวม</p> <p>1. สละตนเพื่อสังคมท้องถิ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้สละเวลาและ กำลังกายใจเพื่อฝึก ข้อมและนำเสนอการ แสดง <p>2. สละตนเพื่อ ประชาคมโลก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรู้เป็นส่วนหนึ่ง ขององค์กรทางสังคมที่ เสียสละตนในการสื่อ สารความคิดความเชื่อ ที่ต้งามสู่สาธารณะ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมระดับ ที่สูงขึ้น

จากผลการวิเคราะห์ด้วยแนวคิดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิทางการศึกษาดังกล่าว ทำให้เราพบว่า คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่พบจากการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการนั้น มีมากมายหลายลักษณะและหลายระดับ ซึ่งแยกอธิบายได้ตามลำดับ ดังนี้

(1) ด้านความรู้ (Knowledge)

พบคุณลักษณะด้านความรู้ – พื้นฐาน (Knowledge – Basic) คือ ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่มีความรู้ทั่วไปตามวิชาชีพของตน โดยมีความรอบรู้สรรพวิทยาการทั่วไป มีความรู้ทางวิชาชีพอย่างเพียงพอ และมีความรู้ทางเทคโนโลยีพื้นฐานที่จำเป็น ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาพื้นฐานทางนิเทศศาสตร์ ผู้เรียนรู้ มีความรู้ในการสื่อสารด้วยการใช้การแสดง ทั้งในแง่วัจนภาษาและอวัจนภาษา ในลักษณะที่ ผู้เรียนรู้ สามารถใช้อุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม เช่น เครื่องเล่นซีดี สำหรับตัดต่อเพลงหรือดนตรีในการแสดง, การสืบค้นข้อมูลจากคอมพิวเตอร์

ระดับความรู้ – ก้าวหน้า (Knowledge – Advance) ผู้เรียนมีความรู้ทันสมัย และรู้จักสืบเสาะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ รู้ทันโลกทันเหตุการณ์ มีความรู้ นอกเหนือจากความรู้ในวิชาชีพ มีความรู้ที่จะเรียนรู้ และมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยี ในลักษณะที่ ผู้เรียนรู้รับรู้ถึงสถานการณ์ประเทศเพื่อนบ้าน มีความรู้ทางด้านการเมืองการปกครอง แนวคิดประชาธิปไตย ตื่นตัวและต้องการเรียนรู้ เห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีเพื่อประกอบการสื่อสาร

ระดับความรู้ – เชิงรุก (Knowledge – Proactive) ผู้เรียนมีความรู้ลึก สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการความรู้ พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีความรู้ในท้องถิ่น ชุมชน และโลก มีความรู้ไกลถึงอนาคต และมีความรู้สึกซึ่งและจริงจัง ในลักษณะที่ ผู้เรียนรู้ต้องพัฒนา การสื่อสาร การแสดงของตนตามคำแนะนำจากผู้กำกับ รู้จักประเทศเพื่อนบ้าน ความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมชายขอบ คาดเดาถึงผลดีหรือผลเสียของการ คงไว้ซึ่งประชาธิปไตยและสันติภาพ ได้ลงมือสร้างสรรค์สื่อสารการแสดงด้วยตนเอง

ระดับความรู้ – เป็นเลิศ (Knowledge – Excellent) ผู้เรียนมีความรู้ที่เชี่ยวชาญ โดยในระดับที่เข้าถึงแก่นความรู้ แต่ยังไม่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ ในลักษณะที่ ผู้เรียนรู้ เข้าถึงการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการสื่อสารการแสดง

(2) ด้านความคิด (Thinking)

ระดับความคิด – พื้นฐาน (Thinking – Basic) ผู้เรียนรู้สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลได้ โดยมีวิจารณญาณ รู้จักแยกแยะและคิดอย่างเป็นระบบ ในลักษณะที่ผู้เรียนรู้ใช้การพินิจ พิจารณาถึงสิ่งที่ถูกต้องในขณะที่เรียนรู้ เช่น การยอมรับคำแนะนำจากผู้กำกับหรือการพิจารณาการวิจารณ์จากผู้กำกับ ตัดสินได้ว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร เหมาะ

หรือไม่เหมาะสม เช่น กิริยา มารยาท วินัยต่างๆ ในการทำงานร่วมกัน เชื่อมโยงลำดับขั้นตอนหรือเห็นความสัมพันธ์ของกระบวนการต่างๆ ขณะเรียนรู้

ระดับความคิด – ก้าวหน้า (Thinking – Advance) ผู้เรียนรู้มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดใหม่ได้อย่างทันสมัย โดยมีความคิดริเริ่ม มีแรงบันดาลใจ มีความคิดเชิงประยุกต์ และมีความคิดเชิงบูรณาการ ในลักษณะที่ ผู้เรียนรู้เสนอแนวคิดใหม่ๆ ในการทำงาน เกิดความคิดเข้าใจหรือเห็นคุณค่าของสันติภาพหรือประชาธิปไตย นำรูปแบบหรือกระบวนการจากการเรียนรู้ไปใช้ เห็นความสำคัญและเชื่อมโยงของสิ่งต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบการเรียนรู้

ระดับความคิด – เชิงรุก (Thinking – Proactive) ผู้เรียนรู้มองเห็นการณ์ไกล และมีมุมมองที่กว้างไกลต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว ในลักษณะที่ ผู้เรียนรู้สามารถ เข้าใจสถานการณ์โลก หรือประวัติศาสตร์ในแง่มุมที่ต่างไปจากที่เคยรู้ เช่น ไม่เคยรู้จักกอง ซาน ชูจิม่าก่อน หรือคิดมาตลอดว่า พม่ารังแกคนไทย

ระดับความคิด – เป็นเลิศ (Thinking – Excellent) ผู้เรียนรู้แตกฉานทางความคิด โดยความคิดรวบยอด สามารถคาดการณ์อนาคตได้ และมองโลกได้อย่างเท่าทัน ในลักษณะที่ ผู้เรียนรู้สามารถสรุปความคิดรวบยอดในการสื่อสารได้ ตระหนักและคาดว่าต้องเผชิญกับการแก้ปัญหาใดบ้างในอนาคตโดยเฉพาะเมื่อต้องไปทำงานจริงๆ ผู้เรียนรู้มีสมาธิและความละเอียดลออในการมองสิ่งต่างๆ รอบตัวในหลายมิติ

(3) ด้านความสามารถ (SKILL)

ระดับความสามารถ – พื้นฐาน (Skill – Basic) ผู้เรียนรู้สามารถปฏิบัติงานได้ตามวิชาชีพ มีความสามารถในการสื่อสาร มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ มีความเป็นผู้นำและผู้ตาม มีความสามารถในการทำงานเป็นทีมและมีทักษะชีวิต ในลักษณะที่ ผู้เรียนรู้สามารถสื่อสารกับผู้ร่วมงานได้ในหลายระดับ สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรม เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูล การใช้อุปกรณ์โสตทัศนศึกษาต่างๆ มีภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เมื่ออยู่ในการทำงาน มีความสามารถในการทำงานเป็นทีมอย่างดีเยี่ยม มีการฝึกฝนที่จะเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การจัดการตนเอง เช่น การรอคอย การเชื่อเพื่อแบ่งปัน

ระดับความสามารถ – ก้าวหน้า (Skill – Advance) ผู้เรียนรู้สามารถปรับปรุงพัฒนางานและแสวงหาวิธีการใหม่ๆ ที่ดีขึ้น สามารถบริหารจัดการ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความสามารถในการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยี และเป็นมืออาชีพ ในลักษณะที่ ผู้เรียนรู้สามารถบริหารจัดการตนเองและเพื่อนร่วมงานได้ สามารถแก้ปัญหาทั้งเฉพาะหน้าหรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างทำกิจกรรมได้ สามารถใช้การสื่อสารกันด้วยการใช้วิทยุสื่อสาร

หรือ โทรศัพท์มือถือเมื่ออยู่หน้าและหลังเวทีการแสดง หรือส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ในการทำงาน จะต้องสามารถจัดการแสดงให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายของการสื่อสารให้ได้

ระดับความสามารถ – เชิงรุก (Skill – Proactive) ผู้เรียนรู้สามารถสร้างงานใหม่ และทำได้ด้วยตนเอง โดยมีนวัตกรรม สามารถทำสิ่งใหม่ได้ มีความเป็นสากล ในลักษณะที่ผู้เรียนรู้ได้สร้างสรรค์การแสดงรูปแบบต่างๆ ทั้งการอ่าน การร้อง การเต้นเพื่อสื่อสาร ในรูปแบบที่แตกต่างจากการสื่อสารทั่วๆ ไปได้ สามารถถ่ายทอดเรื่องราว สถานการณ์ ของประเทศเพื่อนบ้าน ประเด็นที่เป็นปัญหาของโลก เช่น สันติภาพ ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน

ระดับความสามารถ – เป็นเลิศ (Skill – Excellent) ผู้เรียนรู้มีความชำนาญการ และเชี่ยวชาญ โดยสามารถปฏิบัติงานได้อย่างแม่นยำ ในลักษณะที่ผู้เรียนรู้ทำการสื่อสาร การแสดงโดยไม่เกิดความผิดพลาดหรือผิดพลาดน้อยที่สุด

(4) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethic)

ระดับคุณธรรมจริยธรรม – พื้นฐาน (Ethic – Basic) ผู้เรียนรู้มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เสียสละ มีวัฒนธรรมและมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีสุนทรียะด้านศิลปะและดนตรี มีความเป็นพลเมืองดีของสังคม มีความเป็นไทย ควบคุมตนเองได้ และรู้จักประเมินตนเอง ในลักษณะที่ผู้เรียนรู้ได้ใช้ทั้งศิลปะ ดนตรีและการแสดง เป็นสื่อหลักในการสื่อสาร ได้เรียนรู้ความเท่าเทียมกันของคนในสังคม ได้สำนึกในความเป็นไทย ในแง่มุมที่เป็นจริง คือ ทั้งด้านดีและไม่ดี อีกทั้งยังได้ใช้บทกวีแบบไทยในการสื่อสาร สามารถควบคุมดูแลตนเองให้อยู่ในภาวะหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย สามารถประเมินการทำกิจกรรม ของตนเองทั้งในแง่การแสดงและในแง่ระเบียบวินัยในการทำงาน

ระดับคุณธรรมจริยธรรม – ก้าวหน้า (Ethic – Advance) ผู้เรียนรู้เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจโลก รู้จักเทคนิควิธีดำเนินชีวิต รู้จักสังคมและโลก ในลักษณะที่ผู้เรียนรู้ รู้จักการ สื่อสารกับผู้อื่น การเข้าหา การรักษาสัมพันธภาพหรือการอยู่ร่วมกันกับคนหลายๆ ลักษณะ ได้เรียนรู้และรู้จักสังคมนอกเหนือห้องเรียนหรือมหาวิทยาลัยทั้งในระดับท้องถิ่น คือ เพื่อนร่วมงานต่างๆ และระดับประเทศคือการได้ศึกษาเหตุการณ์ของเพื่อนบ้าน

ระดับคุณธรรมจริยธรรม – เชิงรุก (Ethic – Proactive) ผู้เรียนรู้ได้ส่งเสริม และชี้นำสังคมให้ตระหนักถึงคุณธรรมจริยธรรม โดยมีจิตใจกล้าหาญ มีส่วนร่วมในการชี้นำ ความถูกต้องให้กับสังคม และสื่อความคิดที่ดีงามสู่สังคม ในลักษณะที่ผู้เรียนรู้เรียนรู้ ถึงความกล้าหาญที่จะแสดงออกถึงการแสดงที่เสนอแนวคิดสันติภาพ ประชาธิปไตย และ สิทธิมนุษยชน ได้เป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสาร ซึ่งมีส่วนชี้นำความถูกต้องให้เกิดขึ้นกับสังคม ในแง่ของการนำเสนอความจริง ได้เป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสาร ซึ่งมีการสะท้อนความคิด

ความเชื่อความศรัทธาในสิทธิเสรีภาพและสันติภาพ ให้เกิดขึ้นกับสังคมในแง่ของการนำเสนอความงามผ่านบทกวี ดนตรี และการแสดง

ระดับคุณธรรมจริยธรรม – เป็นเลิศ (Ethic – Excellent) ผู้เรียนรู้ได้อุทิศงานเพื่อส่วนรวม โดยการสละตนเพื่อสังคมท้องถิ่น และสละตนเพื่อประชาคมโลก ในลักษณะที่ผู้เรียนรู้ สละเวลาและกำลังกายใจเพื่อฝึกซ้อมและนำเสนอการแสดง เป็นส่วนหนึ่งขององค์การทางสังคมที่เสียสละตนในการสื่อสารความคิดความเชื่อที่ดั่งามสู่สาธารณะเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมระดับที่สูงขึ้นไป

นอกจากนี้ยังสามารถเสนอผล คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่พบจากการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ ตามยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตและบัณฑิตที่พึงประสงค์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สรุปได้เป็น 4 คุณลักษณะใหญ่และ 17 คุณลักษณะย่อย (เอกสารประกอบการประชุม ยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตและบัณฑิตที่พึงประสงค์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548) แล้วนำเสนอในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5 คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่พบจากการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์
เชิงบูรณาการตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตและบัณฑิตที่พึงประสงค์
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์	ตัวอย่างลักษณะที่พบในผู้เรียน
สติปัญญาและวิชาการ <ul style="list-style-type: none"> - มีวิสัยทัศน์ - ใฝ่รู้ - สร้างสรรค์ - เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เรียน - สังเคราะห์/วิเคราะห์ 	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นถึงพลังของการสื่อสาร - มีความต้องการจะเรียนรู้ แสวงหา สอบถาม - มีความคิดใหม่ มีจินตนาการ - สื่อสารได้ ใช้การสื่อสารการแสดงเป็นเครื่องมือ - รู้และเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังทำ
สังคม <ul style="list-style-type: none"> - รับผิดชอบตนเองและตระหนักในบทบาทของตนเองต่อสังคม - เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 	<ul style="list-style-type: none"> - ดูแล จัดการ รับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย - รู้ว่าขณะทำกิจกรรมกำลังสื่อสารประเด็นอะไรกับสังคมในฐานะนักนิเทศศาสตร์ - สละเวลา กายและใจในการมาร่วมทำกิจกรรม
คุณธรรม <ul style="list-style-type: none"> - มีวินัย เคารพกฎระเบียบและกติกาสังคม - ซื่อสัตย์ สุจริต มีศีลธรรม - มีจรรยาบรรณวิชาชีพ - มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต 	<ul style="list-style-type: none"> - รักษาระเบียบเวลาในการทำงานและมาพร้อมตามหน้าที่ - มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและเพื่อนร่วมงาน ทั้งในแง่การแสดงและแง่การอยู่ร่วมกัน - มุ่งเสนอความจริงของสังคม แก่สาธารณชน - รู้จักการอยู่ร่วมกันด้วยความดีงาม เห็นอกเห็นใจ และเข้าใจกัน
ทักษะและวิชาชีพ <ul style="list-style-type: none"> - การใช้ภาษาไทย - การใช้ภาษาอังกฤษ - การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ - การมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม - การบริหารจัดการ - การทำงานในสังคมต่างวัฒนธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - ใ้บทกวีแบบไทย การอ่าน การบรรยายและการร้องเพื่อสื่อสาร - ใช้ภาษาอังกฤษในการศึกษากระบวนการทางการแสดงหรือการละคร - ใช้อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ในการหาข้อมูล - แสดงบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับคู่สื่อสาร ใช้ร่างกายในการสื่อสารได้ดี มีจิตใจที่แจ่มใส - จัดการตนเองและจัดการการแสดงได้ - เรียนรู้การทำงานกับคนจากหลายกลุ่ม หลายที่มา ได้แสดงออกต่อหน้าคนต่างวัฒนธรรม